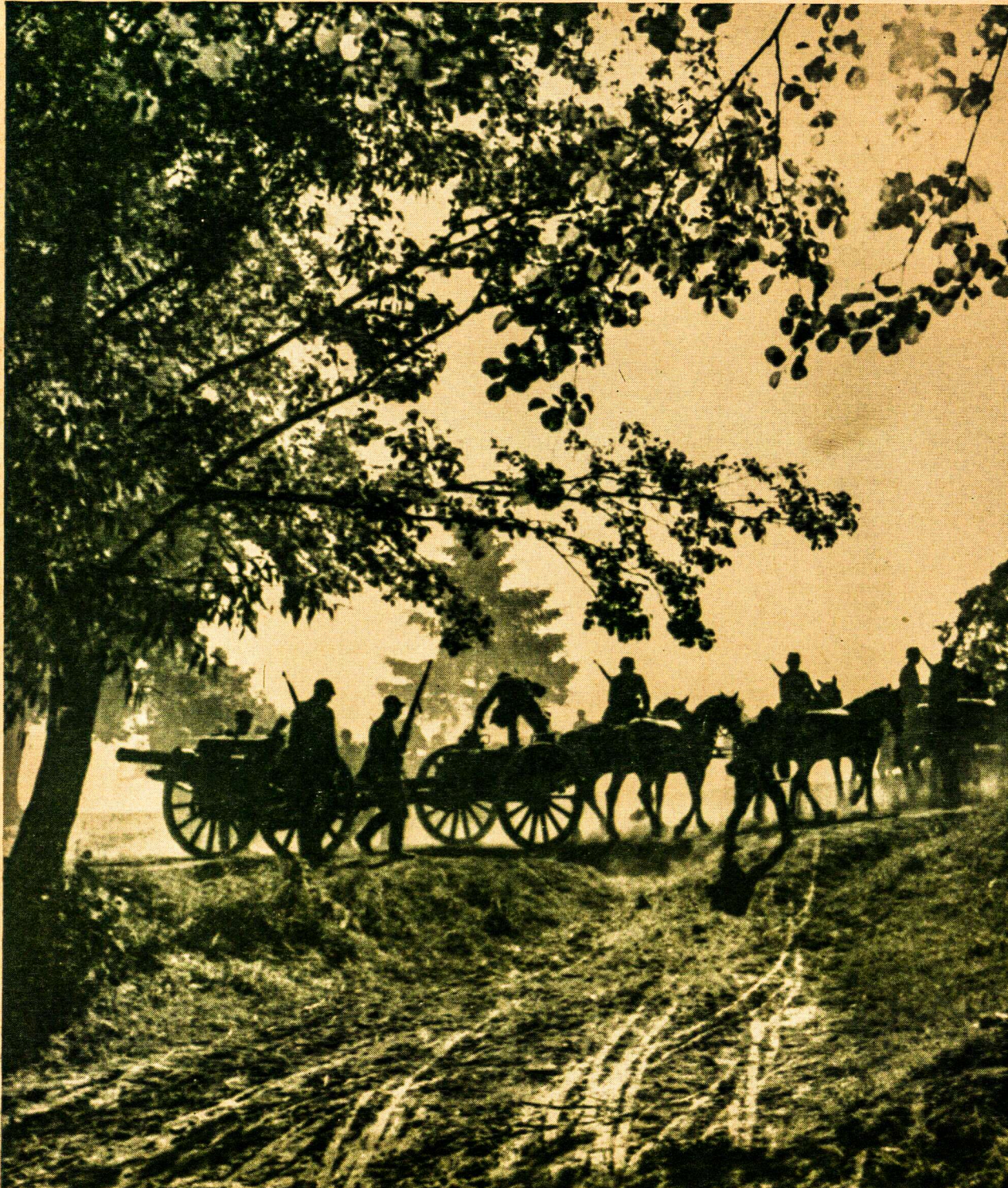

KARYS

1956
BIRŽELIS

KARYS

1956 M.
BIRŽELIS
Nr. 6 (1322)

Redaktorius Zigmąs Raulinaitis
Redaktoriaus pavaduotojas Stasys
Butkus

Kalbinę dalį redaguoja Kazys
Kepalas

Dailiosios literatūros dalį redaguoja
Vincas Jonikas

*
Administratorius Leonas Bileris

*
Leidžia Kario leidykla

Atskirus skyrius redaguoja:

Balys Brazdžionis — Lietuviai Ka-
riai Laisvajame Pasaulyje,
Romąs Kezys — Kariai ir Jaunimas,
Justinąs Liaukus — Karinės žinios.
L. š. S. T. — Tremties Trimitas.

TURINYS

V. Augustinas — Ankstų rytą Gaižiūnų poligone	Viršelis
A. Musteikis — Tautinės vienybės kelias	181
Ramovės Bendraraštis Nr. 30	182
Dr. V. Sruogienė — Lietuvos sukilimas prieš maskolius 1794 m.	183
B. Vrublevičius — Kartą Italių	185
A. Bernotas — Belaisvio pasąkojimas	186
P. Alšėnas — Jie kovon eity	187
A. Zygmantas — Karo pėdsakai Proistorėje II	188
P. Būtėnas — Prūsai už Vyslos	193
V. Jonikas — Mėlynos gėlės	195
Ksenofonas — 10.000 Žygis	200
V. Augustinas — Karšta vasaros diena, nuotrauka	204
Tremties Trimitas	205
Kariai ir Jaunimas	207
Karinės žinios	207
Karinė Spauda	210
Kuprinės Pabiro	216

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apy-
rubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas,
B. Balčiūnas, P. Bliumas, G. Boty-
rius, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J.
Juodis, Dr. K. Jurgėla, P. Jurgėla, J.
Kiaunė, P. Labanauskas, J. Lansko-
ronskis, J. Lukas, P. Mačiulaitis, Ma-
rių Zuvėdra, kan. J. Meškauskas, S.
Miglinas, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl.
Mingėla, T. Papartis, P. Plechavičius,
A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Rauli-
naitis, J. Skardis, A. Sodaitis, A.
Sperauskas, Dr. V. Sruogienė, Mag.
Hist. K. Stalšans, E. Sulaitis, V.
Šventoraitis, O. Urbonas, kun. Dr. S.
Valiušaitis, J. Vėgelis, V. Vilkučiai-
tė-Gedvilienė, T. Žiūraitis, O. P.

ATSTOVAI: Albinas Baranauskas, Kaiserslautern, Vokietija. Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Ciemi-
nis, Rochester, N. Y. Vytautas Sederavičius, Omaha, Nebr. Vytautas Kamantas, Cleveland, Ohio. V. Šalkūnas, Carlton,
Australija. Morkus šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTYNĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md.—K. Bradūnas,
Boston, Mass.—“Baltic Florists”,
Brooklyn, N. Y.—“Laima”,
Chicago, Ill.—J. Karvelis, P. Švelnis,
“Terra” — A. Urbonas,
Cleveland, Ohio—V. Rocevičius,
Detroit, Mich.—“Neringa”,
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Omaha, Nebr. — Elz. Ribokienė,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius,
Newark, N. J.—Kazys Trečiokas,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

Prenumerata JAV ir užsienyje:
Metams — \$5.00, psm. — \$3.00
atsk. nr. — 55c. Skelbimai pagal su-
sitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys,
London, Ont. — Vyt. Repšys,
St. Catherines, Ont.—J. Vyšniauskas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuo-
las, “Tėviškės Žiburis” Knygynas,
J. Smolskis,
Verdun, Montreal, Que. — “Parish
Library”.

ANGLIJOJE:

D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave.,
London, N. W. 6, Gt. Britain,
K. Rožanskas, 4 Bailey St., Old
Basford, Nottingham.
Santarvė, 46 Aberdare, Gdns,
London, N. W. 6, Gt. Britain.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St.,
St. Kilda, Vic.
V. Šalkūnas, 240 Lygon St.,
Carlton, N. 3, Vic.
E. Stašys, 17 Belmore Ave.,
Belmore, Sydney, NSW.
Pr. Zenkevičius, 15 Victoria St.,
N. Geelong, Vic.

VENEZUELOJE:

Tėvų Kelias, Apartado 369,
Caracas, Venezuela, SA

VOKIETIJOJE:

Alb. Baranauskas, 2040 Labor Service
Co., Kaiserslautern, Postfach 556

Keisdami adresą nedelsdami pra-
neškite KARIUI, pažymėdami nau-
jąjį ir senąjį adresą.

*
Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbia-
mi KARYJE, nevisada reiškia redak-
cijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas 10 dienų prieš
kiekvieno mėnesio pradžią. Jam ski-
riami straipsniai turi pasiekti redak-
ciją dvi savaites prieš išleidimą.

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Pub-
lished monthly except August by “KARYS”, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U. S. A. Subscription \$5.00
per year. Single copy 55 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF
PUBLICATION: 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Išleistas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
 metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Ameri-
kos Valstybėse 1950
 metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 6 (1322)

BIRŽELIS - JUNE

1956

TAUTINĖS VIENYBĖS KELIAS

A. MUSTEIKIS

Tautinės vienybės idėja ir jos ugdymas išėivijoje yra vienas esminių laidų bendroje kovoje dėl krašto ir tautos laisvės atgavimo ir lietuviybės išlaikymo. Ji išsaugo tautos gyvatos tęstinumą, ji suteikia jėgų išsilaikyti tautai patekus nelaimėn ir kartu suburia tautos dvasines ir materialines pajėgas kovai su krašto priešu. Šitaip nusakę tautinės vienybės svarbą tautos gyvenime, o ypač išėivijoje, su didžiausiu širdies skausmu matome, jog jos šiandien neturime ir nėra duomenų, jog ją turėsime artimoje ateityje.

Kyla klausimas, kodėl jos netekome? Kurios priežastys privertė ją suardyti? Plačioji visuomenė daugeliu atvejų vis dar suranda bendrą kalbą svarbiaisiais tautos reikalais, kai politinių grupių vadovaujantieji asmenys labiau ir labiau gilina tautinės neapykantos prarają. Šių dienų spauda, išskyrus šį nepartinį žurnalą, išmarginta pravardžiovimais bei niekinimu priešingos grupės žmonių. Kai kurie atsakingieji laikraščių redaktoriai yra taip toli nukrypę į nekultūringą ir neapykantos pilną polemiką, jog šioje vietoje nedrįstame pacituoti jų išvedžiojimų.

Tautinei vienybei atstatyti pasirinktas būdas ar metodas yra pasenęs, nekultūringas ir jis teigiamų vaisių neduos. Kiekvienas pedagogas pasakys, jog vaiko niekinimu nepataisysi, greičiausiai jį dar blogesniu padarysi; tik labai retais atvejais ir labai atsargiai panaudojant neigiamas priemones galima jį atitiesti ir vėl pastatyti ant tikro kelio. Gi suaugusiems ir pakankamai apsišvietusiems asmenims neigiamo aspekto priemonių naudojimas darniam sugyvenimui atkurti visiškai netinka. Vien kaltinimais ir priekaištavimais, nors ir labai kilniais motyvais būtų reikalias grindžiamas, tautinės vienybės neišugdysime. Šitai parodė pastarųjų kelerių metų mūsų spaudoje vestoji propaganda ir polemika dėl bendros veiklos suderinimo kovoje su tarptautiniu priešu, kuris laiko mūsų tėvynę pagrobęs ir tautą pavergęs. Ir jeigu toks būdas bendradarbiavimui įieškoti ir toliau bus naudojamas, mes stosime ant slidaus kelio, kuris gali nuvesti į visišką susiskaldymą ir, pagaliau, tautinės visuomenės išnykimą išėivijoje. Jei partijų vadovai ir jiems talkininkaujantieji spauda nesupras savo žalingojo darbo, statydami savo partijos reikalus augščiau, negu krašto ir tautos, jie ir tik jie bus atsakingi ir už tai tautos pasmerkti. Kai partijos reikalai nulemia vadų laikyseną, tuomet nesigailima jokių negražių

kaltinimų savo politiniam priešui. Savoje akyje nematoma jokio krislo, kai prieš — didžiausius rąstus žiūrima. Savų klaidų nenurodoma, nes tai pakenktų partijai neklaidingumui ir jos vadų nepamainomumui. Iki šiol nė viena pusė nepasisakė padariusi politinių klaidų. Jei jos įvyksta, tai suverčiamos priešingai pusei.

KAS DARYTINA TAUTINEI VIENYBEI ATSTATYTI?

Tautinei vienybei atstatyti pirmiausia reikia pasirinkti tinkamas metodus, pagrįstas moksliniu aspektu. Iki šiol užimtoji partijų vadų ir spaudos akcija yra visiškai netinkama. Panašų tik žiauresnį metodą vartoja maskviniai kraugeriai, suruošdami liaudies teismus ir tuo būdu sunaikindami savo režimo priešus. Kolojimosi ir purvinimo metodas mūsų visuomenėje neturi pasisekimo, jis jos nevienija, bet dar labiau skaldo. Plūdimosi priemonės jau iššaukė reakciją. Bet kokių balsavimų ar liaudies teismų organizavimas tautinės vienybės neatstatys. Tautinei vienybei sukurti mums reikia pasirinkti kultūringą, moksliskai paremtą metodą, kuris remiasi objekto analize ir sinteze.

Tarpgrupinės nesantaikos analizė yra antrasis žingsnis į tautinės vienybės kelią. Nesantaikos priežastingumo nustatymas yra galimas ir tikras, jei šioji analizė bus atlikta tinkamų asmenų ir tinkamu metodu. Jei, sakysime, cheminių elementų mišinį analizuos chemikas ir naudos mokslinį metodą, tai analizės duomenys bus tikri, bet jei tą darbą pavesime žmogui, nors ir augštojo mokslo, kuris neturėjo reikalų su chemija, analizės rezultatai išeis ne tik netikslūs, bet gal net juokingi: jis gali surasti tokių elementų, kurių ten visi nebuvo įmaišyta. Šitokių reiškinijų mes prigyvenome mūsų politinėje tarpgrupinėje veikloje. Politinės nesantaikos priežastis nagrinėjo tokie žmonės, kurie tikrų nesantaikos duomenų neturėjo, arba, jei turėjo, jų buvo nepakankamai, arba jie nesirėmė objektyvumu, bet laikėsi partijos doktrinos. Ikišiolinis nesuipratimų aiškinimas ne tik neiškėlė esminių nesantaikos veiksnių ir aplinkybių, bet tikrai šmeižė priešą, prisidengiant kilniais krašto vadavimo obalsiais.

Nustatę nesantaikos priežastingumą, iškėlę padarytas klaidas ir netinkamus ėjimus, turime sudaryti tautinės vienybės pagrindus, dėsnius, kuriais vado-

vaujantieji galėtų rasti kelią į tautinę vienybę, kuri apjungtų visas pozityviasias visuomenės jėgas mūsų krašto ir tautos vadavimui iš tarptautinio priešo nagų. Šitam žygiui reikia tautinių dvasios didvyrių, kurie, užmiršę, ar bent laikinai atsisadėję partinių siekimų, išdrįstų pasakyti visuomenei padarytas klaidas, išdėstyti savo pažiūras, aiškiai nusakyti politinio bendradarbiavimo dėsnius. Jei šitaip pasielgtų visų politinių grupių vadai, atpultų visokie koliojimai spaudoje, priekaištai vieni kitiems ir greičiausiai būtų surastas kelias krašto laisvinimo byloje.

Žinodami, jog ikišiolinis politinių partijų ir ypač spaudos pasirinktas kelias neveda vienybėn, bet, priešingai, dar labiau ją skaldo, turime reikalauti šių dalykų:

1) Spauda nustoja variusi savo politinių priešų niekinimo ir šmeižimo propagandą, tautinės vienybės

klausimais deda tik teigiamo pobūdžio straipsnius, parašytus tik atsakingų partijų asmenų.

2) Partijų vadai patiekia teisingą informaciją apie buvusius nesutarimus, išdėsto savo pažiūras dėl politinio bendradarbiavimo, atsisako reikalavimų dėl kažkokių primatų, nes kada reikia kovoti su priešu dažniausiai niekas nereikalauja sau didesnio fronto.

3) Visų politinių ir regionalinių sričių po lygų skaičių atstovų sudaro bendrą kraštui vaduoti tarybą, kuri savo režtu išsirenka vykdomąjį komitetą, tarybos nustatytiems darbams atlikti.

Jei šitokiu keliu mūsų spauda ir partijų vadai nu-eitų, visuomenės skaldymas automatiškai sustotų, tautinė vienybė vėl suklestėtų ir prasidėtų pozityvus politinis ir kultūrinis darbas ne tik viršūnėse, bet ir paskirose kolonijose. Tad, pabuskite, spaudos redaktoriai, ir politiniai vadovai, nes nešate didelį ir labai atsakingą darbą prieš visą lietuvių visuomenę.

Chicago, 1956 m. balandžio 25 d.

Lietuvių Sąjungos
"RAMOVĖ"
Centro Valdyba

BENDRARAŠTIS NR. 30

Liečia: 1) Sąjungos Skyrių Atstovų Suvažiavimą

— žiūrėk bendraraštį Nr. 27 iš 1955 m. gruodžio 12 d.

2) Sąjungos legalizavimo klausimą — žiūrėk bendraraštį Nr. 25 iš 1955 m. spalio 25 d.

Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" Centro Valdyba savo posėdyje š. m. balandžio 15 d. svarstė Sąjungos Skyrių Atstovų Suvažiavimo darbotvarkę ir kitus klausimus, surištus su suvažiavimu.

Posėdžio nutarimais remiantis duodami sekantieji patvarkymai bei nurodymai:

Skyrių Atstovų Suvažiavimas

I. Suvažiavimo data.

Suvažiavimas įvyksta š. m. birželio 30 ir liepos 1 d.d. Chicagoje.

II. Suvažiavimo darbotvarkė — žiūrėk priedą.

a) Birželio 30 d.:

1) Nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro vyks suvažiavimo posėdžiai su pietų (lunch) pertrauka. Nuo 8 val. vakaro rautas.

2) Posėdžiai, pietūs, ir rautas vyksta HAMILTON viešbutyje, 20 So. Dearborn Street, Chicago 3, Ill., telefonas: RANDOLPH 6-6100. Posėdžiai bus "Chicago room", rautas — "Mirror room". Šios dvi patalpos yra 10 aukšte.

3) Tame pačiame viešbutyje (gretimame kambaryje) tuo pat laiku vyks Kunig. Birutės Draugijos Skyrių Atstovų Suvažiavimas.

4) Posėdžiuose taip pat kviečiami dalyvauti patariamuoju balsu Ramovėnai svečiai. Ypač Chicagos Skyriaus nariai neturėtų praleisti šios progos ir gausiai posėdžiuose dalyvauti.

5) Visi atstovai, svečiai ir Birutininkės kviečiami taip pat dalyvauti pietuose (lunch). Dalyvaujantieji

pietuose užsiregistruoja posėdžių salėje, atvykus į posėdį, imokant \$3.00 ir gaunant pietums kortelę pakvietimą.

6) Raute (8 val. vak. pradžia) dalyvauja Garbės svečiai, Skyrių Atstovai su savo šeimų nariais ir savo kviestais svečiais, Kunig. Birutės Draugijos Skyrių Atstovės su savo šeimomis nariais ir kviestais svečiais ir Ramovėnai su savo šeimomis nariais ir kviestais svečiais.

7) Garbės svečiai ir Skyrių Atstovai, atvykę iš kitų JAV vietovių ir iš kitų valstybių, pobūvio-rauto išlaidų nemoka. Kiti dalyviai moka: vyrai po \$5.00, moterys po \$4.00.

8) Skyrių Valdybos iki š. m. birželio 20 d. praneša Rauto Komisijos Pirmininkui V. Mieželiui, 2258 So. Sacramento Ave., Chicago, Ill., telefonas: YARDS 7-1001, raute dalyvavusių asmenų pavardes ir vardus.

9) Raute dalyvauti korteles-kvietimus atstovai ir svečiai, atvykę iš kitur, gaus posėdžio metu posėdžių salėje. Chicagos Skyriaus nariai ir jų svečiai jas galės gauti iš anksto pas Rauto Komisijos Pirmininką V. Mieželį.

b) Liepos 1 d.:

10) Suvažiavimo dalyviai, Ramovėnai, Birutininkės ir svečiai dalyvauja suvažiavimo proga iškilmingose pamaldose ir Dainų Šventėje. Pamaldų ir Dainų Šventės laikas ir vieta bus paskelbta spaudoje. Be to, apie tai bus pranešta visiems posėdžių metu.

11) Į darbotvarkę gali būti įnešti papildymai bei pakeitimai, jei tokie iškiltų ir būtų būtini.

III. Skyrių Atstovų atvykimas ir registravimas.

1) JAV ir Kanadoje Skyriai turi laikyti privalomą ir būtiną pareigą bent vieną savo atstovą atsiųsti į suvažiavimą. Tik išimtinu atveju du kaimyniniai Skyriai galėtų, susitarę, vieną atstovą deleguoti (žiūrėk bendraraščio Nr. 27, 2 str.).

2) Skyrių Atstovai atvyksta su tokio laiko apskaičiavimu, kad posėdžių salėje (Hamilton viešbutyje) būtų birželio 30 d. 8:30 val. Posėdžių salė bus atidaryta 7:30 val. ryte.

3) Atstovai, atvykę į posėdžių salę, užsiregistruoja. Tam tikslui bus atskiras staliukas. Registruojančiam įteikiamas įgaliavimų mandatas (žiūrėk bendraraštį Nr. 27, 2 str., c. punktą).

(Žiūr. 211 psl.)

LIETUVOS SUKILIMAS PRIEŠ MASKOLIUS 1794 M.

DR. V. SRUOGIENE

(žiūr. KARYS Nr. 5)

Tuo tarpu Kosciuszka, veikdamas Lenkijoje ir lenkų paveiktas, pabijojo karo metu pasireiškusių lietuvių savarankumo bei Jasinskio radikalumo ir, panaikinęs atskiras Lenkijos ir Lietuvos vyriausybes, įkūrė bendrą abiem tautom Vyriausiąją Tautos Tarybą, Lietuvai palikdamas tik centrinę Deputaciją. Jasinskiui jis atėmė vyriausiąją karo vadovybę, pavedęs jam tik kaip generolui, vieną korpusą (antram vadovavo Chleviskis, trečiam — N. Sapiega). Vyriausiu vadu jis paskyrė lenką, Vielhorskį. Tie žygiai neišlamai paveikė Lietuvos sukilimą. Jasinskis, kuriuo visi pasitikėjo ir kuris buvo gyviausias sukilėlių vienytojas, rašė Kosciušcai, savo moksladraugui iš kadetų korpo:

“Generole Vade!

Tada, kai tūkstančių nemalonumų, o labiausiai liūdnu ateities vaizdų (kuriuos atremti man jau atimta galia) prislėgtas, rašau Tau... vis dar nenustojęs gerų vilčių, Tu panorėjai mane atiduoti kito vadovybėn. Tai man liūdnas smūgis, bet nėra netikėtas — Tavo skrybėlei būsiu pasidavęs, bet tegu Tavo skrybėlė duoda laisvę mano kraštui; panorėk ir Tu paaukoti savimeilę ir klausyk teisybės, kurią Tau pasakysiu. Išdavimas yra greta Tavo, kaip pavydas ir intriga eina prieš mane. Tavo garbė dengia Tave nuo smulkių intrygų, o aš turiu kentėti, nes esu padaręs du dideliu nusikaltimu. Visų pirma, kad nebūdamas kilęs iš kunigaikščių, ryžausi išgyti viso krašto pasitikėjimą. Antra vertus, kad pirmas įrodžiau, jog didelį niekšą galima pakarti lygiai, kaip ir mažą nusikaltėlį. P. Vielhorskio įsakymų klausysiu, lygiai, kaip klausyčiau ir trimitininko, jeigu tokia Tavo valia, bet paklausyk, ką Tau pasakysiu, o tai yra tikra teisybė:

1. Tau yra pavaizduota, kad Lietuvos Taryba viską blogai daro, nes Lietuvos Taryba vis daug veikia, ir žmonės jos klauso. Todėl reikėjo ją pašalinti... Tu tai padarei, ir aš pranešiau Tau apie to žygio pasėkas.

2. Tau pasakota, kad Lietuvos generolai savo tarpe nesutinka, kad čia vyrauja partiškumo dvasia, ambicijos. Kad taip yra, tai tiesa, bet pažvelki, iš kur tai kilo? Pasakel, kad mes turime tartis, o žodis kariuomenėje yra prakeiktas. Jei vienam būtų pasakęs: “Valdyk”, o kitiems: “Klausyk, jei ne, tai savo galva atsakysi už karo pasisekimą”, — nebūtų buvę intrygų, nebūtų buvę priešų mūsų šalyje.

3. P. Vielhorskis yra nepažįstamas, nežino mūsų žmonių ir kariuomenės reikalų, nebuvo mūsų revoliucijos pradžioje ir jos eigoje, negalės baigti to, ko nepradėjo, visad jaus, kad užima vadovybę vietoj manęs, kuris prieš Tave yra apjuodintas, bet žmonių akys liks visad nekaltas ir nuspelnęs.

4. Lietuvos revoliucija Tau tikrai vaizduojama kaip laikino užsidegimo vaisius, nieko daugiau, bet laikas Tau parodys, kad ji buvo ilgai ruošta ir tvarkingai vesta. Kaip ten bebūtų, tai yra tikra, kad tie, kurie nori kraštą pražudyti, žino, jog pavojinga yra įžengti svetimos kariuomenės priešakyje, nes krašte yra kartuvių; jie ir nori Tave nustatyti prieš mus, išvesti mus iš kantrybės, kad eitume šalin nuo darbo. Nu-

Jaunuoliškas generolas
Jokūbas Jasinskis

lat keisti vadovybę, kad nebūtų pasitikėjimo”... Toliau Jasinskis pataria Kosciušcai sukurti Lietuvoje karinę diktatūrą, gerai aprūpinti kareivius, įvesti griežtą drausmę, o tada: “Tu, Vade, greit sužinosi, ko galima laukti iš Lietuvos!”³⁾

Bet įvykiai jau nebeleido Kosciušcai, įtrauktam į karo sukūrį Lenkijoje ir iš esmės minkštam žmogui, atsižvelgti į Jasinskio patarimus.

Jasinskis betgi ir toliau energingai veikė. Su 4,000 vyrų sėkmingai puolė ateinančią Zubovo ir Beningseno armiją ties Salomis, bet neatlaikęs kautynių lauko, buvo Vielhorskio papeiktas. Giliai įžeistas Jasinskis nuvyko į Lenkiją asmeniškai išsiaiškinti su Kosciuška. Tai buvo galutinis smūgis Lietuvos sukilimui. Rudniop buvo paskirtas Vielhorskio vietoje Mokronovskis, taip pat lenkas ir nepažinojęs mūsų krašto — tai būklės nepataisė. Mokronovskis nemokėjo drausmės

palaukti, jo karininkai tik linksminosi ir kortavo, o nesirūpino kareiviais ir nerodė budrumo.

Dar sukilėliai laikėsi Ukrainoje. Bet birželio mėn. Kosciūška buvo rusų sumuštas. Netrukus vėl pralaimėjo kautynes, kai netikėtai rusams į pagalbą atėjo Prūsijos karalius. Prūsai užėmė Krokuvą.

Lenkų rašytojas Hugonas Kolontaj, radikalų vadas, dėl visų nepasisekimų kaltino Kosciūšką ir norėjo valdžią Lenkijoje paimti į savo rankas. 1794 m. birželio mėn. įsisiūbavusios Varšuvos minios ištraukė iš kalėjimo Targovicos išdavikus ir be teismo juos viešai pakorė. Jų tarpe buvo Vilniaus vyskupas I. Masalskis ir Livonijos vyskupas Juozas Kosakovskis, atsiminimų autorius ir Lietuvos etmono brolis. Išbakęs ir drebęs iš baimės karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis šaukėsi Kosciūškos globos. Tik griežtomis priemonėmis Kosciūškai pavyko sutramdyti opoziciją. Čia vėliau paaiškėjo, kad Lietuvos sukilėliai su Jasinskiu priešaky elgėsi tvarkingiau, nedavė minioms reikštis, tik sudarė teisumą, ramiai vykdė teisingumą.

Didžiausių jėgų įtempimu, gyventojams padedant, rugpjūčio mėn. pradžioje pasisekė atremti nuo Varšuvos Prūsijos ir Rusijos armijas. Kosciūška organizavo visas galimas jėgas. Taip pat ir žydai buvo sudarę savo pulką, kuriam vadovavo Kretingoje gimęs Berekas, Joselio sūnus, išsitarnavęs pulkininko laipsnį. Betgi sukilimo galas jau artėjo. Siaubą keldamas į Lenkiją ir Lietuvą žygiavo turkų nugalėtojas rusų generolas A. Suvorovas.

Sužeistas Kosciūška kautynėse ties Maciejovicais
Z. Ajdukiewicz pav.

Lenkų artilerija 1794 m.

J. P. Norblino pieš.

1794 m. rugpjūčio mėn. maskoliai užėmė kalnelius aplink Vilnių ir, apie 12 valandų šaudydami mūšų sostinę, išbaidė gen. Chlevinskį. N. Sapiega išgelbėjo sunkiąją artileriją ir sugebėjo apsaugoti Žaląjį Tiltą. Didelę drąsą parodė Lietuvos totoriai, kurių 6-to pulko vadas Azulevičius čia pat krito kovos lauke greta kitų 1,000 sukilėlių. Kitą dieną miestas pasidavė. Dar veikė M. Oginskis, dar gen. Sierakovskis bandė Suvorovui užstoti kelią ties Lietuvos Brasta, bet sumuštas pasitraukė į Bugo liniją. Atskiri sukilėlių būriai iš įvairių Lietuvos vietovių ėjo miškais į pietvakarius. Ties Vilkaviškiu juos puldinėjo rusai. Gardine susirinko daug kareivių apiplyšusių, vyžuotų, bet "gryvnių ir gerai valdančių savo šautuvėlius". Čia rugsėjo 30 d. atsilankė patsai Kosciūška. Atsišaukimais ir raginimais jis stengėsi sukilimą atgaivinti, rūpinosi Vilniumi, maldavo vadus neapleisti žemaičių, bet jau sukilėlių jėgos buvo pailsusios.

Spalio 10 d. Kosciūška buvo priverstas kautis su rusų generolu Fersenu ties Maciejovicų kaimu (į pietus nuo Varšuvos). Kariuomenė, kurioje dalyvavo ir lietuviai, buvo pavargusi, alkana, arkliai nepašerti, o vadai neatliko jiems pavestų uždavinių — įvyko skaudus pralaimėjimas. Kautynių laukas buvo nuklotas sukilėlių lavonais. Kosciūška, sunkiai sužeistas, pateko maskoliams į nelaisvę, taip pat ir daug karininkų bei daugybė kareivių.

Dar sukilėliai įvairiose vietose priešinosi, vyriausioji vadovybė pavesta Vavžeckiui. Bet Suvorovas, leidęs maskoliams siausti ir išpjauti tūkstančius ramių gyventojų Varšuvos priemiesty Pragoje, lapkričio mėn. užėmė Lenkijos sostinę. Kruvinose Pragos kovose žuvo visas Joselevičiaus žydų pulkas, o taip pat ir generolas Jokūbas Jasinskis.⁴⁾

Kas galėjo, bėgo į užsienius. Dalis Lietuvos kariuomenės pateko į prūsų nelaisvę, daugybė — į rusų ir žuvo tolimame Sibire. Vis dėlto net ir rusai pagerbė Kosciūškos didvyriškumą ir su reiškia jį jam pagarba bei galimais patogumais nuvežė jį į Peterburgą, kur laikė gana švelniam kalėjimo režime.

Vėliau, Kotrynai II mirus ir Povilui I įžengus į Rusijos sostą, 1797 m. caro įsakymu Kosciūška buvo išleistas į užsienius. Važiavusį per Suomiją, Skandinaviją į Angliją, minios sutikdavo jį su ovacijomis, kaip herojų. Iš Anglijos jis nuvyko į Ameriką, kur gyveno vyriausybės globojamas kaip JAV garbės pilietis. Jis nedaug tepasinaudojo amerikiečių dovana — pinigais ir žeme — tiek tik, kad grąžino Povilo I jam dovanotus kelionei 12,000 rb. Savo palikimą jis paskyrė testamentu juodukams iš vergijos išpirkti ir jų vaikus mokyti. Dar Napoleonui iškilus, Kosciūška buvo grįžęs į Europą, jam buvo siūloma vadovybė Lie-

KARTĄ ITALIJOJ

B. VRUBLEVIČIUS

Bevartant savo dienoraščio jau gerokai pageltusius lapus ir begalvojant apie praeituosius karo ir šiandieninius atominius laikus, štai dar vienas įvykis stoja prieš akis. Tai buvo 1944 m. Kalėdų išvakarėse per Kūčias.

Jau prieš kurį laiką mūsų priešlėktuvinės artilerijos 843-čias Abteilung'as (lygus vienam batalionui) buvo iš Rusijos rytų fronto atkeltas ir apsisotojo apie 30 km nuo Adrijos jūros. Pirmoji baterija stovėjo Godroipo bažnytkaimyje, jos uždavinys buvo — saugoti svarbų geležinkelio tiltą. Daugumas vokiečių švenčių proga buvo paleisti namo, liko vos po tris vyrus pabūklo tarnybai. Savo būryje buvau vienintėlis lietuvis. Mat, mobilizavę prievarta jaunuolius, "saugumo" dėliai, nepasitikėdami, mus visus išbarstė po vieną ar po du tarp vokiečių, net neleido atostogų ar šaudyti. Ir tik jau vėliau pastebėjo, kad ir lietuviai verti dėmesio bei pagarbos.

Tvirtai išsikasę 3.7 cm pabūklus vynuogynų laukuose, užsimaskavę, tą gražų, ramų Kūčių vakarą ruošėmės toli nuo tėvynės ir namiškių, nors kukliai, atšvęsti šventę.

tuvos ir Lenkijos karo jėgoms, bet jis, demokratas, nepasitikėjo Prancūzijos imperatoriui ir pasitraukęs nuo politikos, gyveno vienišas Šveicarijos Solothurn miestely. 1817 m. jis ten ir numirė. Caras Aleksandras

Poniatovskio ulonai

Gavę kiek dovanų, skanumynų, su eglaitėmis išpuošę savo barakus, visi buvome gerai nusitelkę, net giedojome Stille Nacht, jų mėgiamą Kalėdų giesmę. Man, buvusiam Vilniuje čiurlioniečiui, nemažam muzikos ir dainos mėgėjui, teko "organizuoti" iš kelių senų vokiečių chorą. Bet, deja, neilgai teko mums linksmintis. Staiga išgirdome sargybinio šauksmą: "Fliegeralarm!" Žaibo greitumu, stachanovietiškai, šokome laukan prie pabūklų. Tačiau šaudyti buvo neįmanoma, nes amerikiečių bombonešiai skrido 8 km augštyje, turėdome slėptis ir laukti... kalėdinių dovanų. Netrukus ir sulaukėme. Mus apšvietė, išmesdami tam tikras žvakes su parašiutėliais ir po to pasipylė, lyg lietus, bombos. Pasidarė gana karšta. Bombos taip arti krito, kad viena net į mūsų bunkerį pataikė. Kiekvienas iš mūsų jautėsi lyg mirusių tarpe esąs. Galvojau sau: "Štai, tau ir Kalėdos, bus man amen! O gaila būtų čia Italijos žemėje žūti, dar jaunas esu, vos dvidešimt vienerias Kalėdas teko matyti... Ak," sakau sau mintyse, "sudie, Tau Lietuva, jau nebegrįšiu ir tėviškės pastogę ir nebematysiu sesių lietuvaičių". Ir taip užsisvajojau, kad net visai užmiršau bombardavimą. Išlįpęs iš duobės, žiūriu, jau viskas nurimę ir lėktuvai dingę.

Grįžę į bunkerį mano draugai manė, kad manęs jau ir gyvo nėra. Žinoma, džiaugėmės išvengę nuostolių, tik vienu baraku buvo mažiau. Tęsėme šventines iškilmes toliau.

I leido Rusijos lėšomis pervežti jo kūną ir iškilmingai palaidoti Krokuvos Vavelyje, greta karališkų karstų, bet uždraudė įvykdyti jo paskutinę valią — atleisti Kosciuškę dvarelį valstiečius nuo baudžiavos.⁵⁾

Mūsų žmonėse Kosciūška buvo plačiai žinomas ir vadinamas muzikų generolu, dainose minimas:

Žaliojoj girelėj,
Tamsioj naktuzėlėj,
Ten suklypo bėrs žirgelis,
Kosciušką sugavo.⁶⁾

Taip pasibaigė kilnių patriotų bandymas išsivaduoti iš Rusijos jungo. Sukilimas buvo užgniauztas. 1795 m. įvyko paskutinis Lietuvos ir Lenkijos padalinimas. Paskutinis valdovas, Stanislovas Augustas Poniatovskis, abdikavo. Užėjo ilga vergystės naktis, per kurią tačiau laisvė nebuvo pamiršta. Viso 19 šimtmečio patriotų kovos, jų pralietas kraujas priedė prie "Aušros" ir Atgimimo.

- 1) Y. Michelet, Pologne et Russie, la legende de Kosciuszko.
- 2) Prof. Vacl. Biržiška, Laikinosios Lietuvos vyriausybės mūsų praeityje. Lietuva, 1953 m. 3 nr.
- 3) Cituota iš St. R. Dobrovolski, Yakub Yasinski, 1950 m., 189-90 psl.
- 4) Jasinskio laiški giminiių išsaugoti Gelgaudiškio dvare, prof. Vacl. Biržiškos buvo paimiti į V. D. Muzėjaus rankraščių skyrių.
- 5) Kaip teko patirti, Kosciuškos relikvijos, saugotos Rapersvillio muzėjuje Šveicarijoje ir nepriklausomos Lenkijos laikais pervežtos į Varšuvą, 2-jo Pasaulinio karo metu sudegė. Vėduoklė su paties Kosciuškos autoportretu-miniatūra — buvo saugojama Putvių šeimoje, Lietuvoje.
- 6) Prof. M. Biržiška, Dainų literatūros vadovėlis.

Bendrai naudota: T. Korzon, T. Kosciuszko; H. Mościcki, Pisma Tadeusza Kosciuszki; M. Bobrzynski, Dzieje Polski, II t.

Lygiai vidurnaktį ir vėl pavojus! Šį kartą svečius turėjome anglų naikintuvus, kurių apie 20, buvo pasiryžę žūtibūt sunaikinti tiltą. Tuojau visi šokome prie pabūklų juos pasveikinti. Mūsų taikintojo Kocho nebuvo, todėl aš šokau taikintojo vieton šaudyti — buvo gera proga. Vadas ltn. Pletz šuktelėjo isakymą — „Ugnis!“ Na, ir prasidėjo pragariška šuvių simfonija... Man šovinius padavinėjo storasis Paulius Schmidtas iš Silezijos, kalbąs lenkiškai. Prožektoriaus sugavus lėktuvą, turėjom tučtuojau leisti ugnį, nes naikintuvai buvo judrūs ir puolė iš visų pusių. Šaudžiau pirmą kartą, buvo įdomu ir gražu, matėsi kaip šviečiamieji sviediniai krinta pro naikintuvo nosį.

Mano vargšas Paulius, kišdamas šovinius, žiūrėdamas augštin ir man šaukdamas: „Suk į kairę, į de-

šinę, augštin“, ir panašiai, net ir nepastebėjo, kad automatiškas pabūklas nuplovė jam pirštą. Iš to džiaugsmo, kad mudu pataikėme į vieną lėktuvą, kuris tik sužybčiojo ir nukrito už kelių šimtų metrų, jis vis šaukė man. Aš irgi buvau nemažiau patenkintas, nes tai buvo mano pirmas „krikštas“ ir pirmas kliudymas. Kai baigėm šaudyti ir viskas nurimo, tik tada Schmidtas sudejavo ir apalpo. Pirštą radome ant žemės jau visą pajuodavusį.

Ligoninėje jis išbuvo net du mėnesius. Prieš pat karo galą mudu gavome geležinius kryžius — E.K. 2, jais buvo apdovanoti dar du kiti lietuviai.

Baigėsi karas ir mes patekome nelaisvėn kartu su vokiečiais kaip „savanoriai ir nusikaltėliai“...

BELAISVIO PASAKOJIMAS

ANT. BERNOTAS

Zemiau dedamas pasakojimas yra žydo Giršos F., kilusio iš Vilkaviškio miesto. Iš pasakojimo matyti, kaip ir kokiais būdais bolševikai karo metu suformavo taip vadinamą „lietuviškąją diviziją“ (16) ir kaip ji dalyvavo kovose su vokiečiais.

„...Tarnavau konduktorium, vėliau šoferiu Vilkaviškio mieste. 1941 m. gegužės mėnesį baigiau šoferių kursus Kaune ir gavau teisę valdyti lengvas ir sunkias mašinas. Vos grįžau iš kursų ir mane paskyrė Vilkaviškio apskrities kompartijos šoferiu. Nuolat važinėčiau su kompartijos ir NKVD valdininkais po visą apskritį. Su savo lengva mašina dalyvavau prie lietuvių vežimo birželio 14 ir 15 dienomis. Aš suimtuosius vežiojau iš miesto į geležinkelio stotį.

Prasidėjus karui, jo pirmosios dienos ankstų rytą, aš gavau paliepiamą vykti į turgavietės aikštę, iš kur turėsiu vykti nurodyta linkme. Nuvykęs į aikštę, radau daug sunkvežimių ir kariuomenės. Man įsakė imti vieną sunkvežimį, į jį sulipo apie 30 raudonarmiečių ir aš juos turėjau vežti tolyn. Beveik nesustodami mes vykome per Kauną ir Vilnių. Pravažiavome Minską ir sustojome tik Smolenske. Čia buvo ramiau ir vokiečiai nebe taip bjauriai bombardavo, todėl mane paleido ir išdavė pažymėjimą, kad esu šoferis ir atvykau iš Lietuvos. Tačiau vokiečiai greitai pradėjo bombarduoti ir Smolenską ir visi gyventojai ėmė bėgti tolyn. Su bėgančiaisiais aš atsidūriau Voroneže. Su gautu pažymėjimu aš kreipiausi į autobazę norėdamas tarnybos. Kaip šoferį, mane mielai priėmė ir davė sunkvežimį. Vežiodavau mieste autobazės prekes, dirbau tik 8 valandas per parą, gaudavau algos po 600 rublių per mėnesį ir kambarį ir gyvenau visiškai gerai.

1942 m. sausio 15 d. aš gavau isakymą, kad esu mobilizuojamas ir turiu kreiptis į vietos vojenkomatą. Aš stojau ir buvau priimtas. Drauge stojo ir daugiau žydų ir lietuvių, kilusių iš Lietuvos. Visi mes buvome nugabinti į Gorkio apygardą, į Balachnos miestelį, kur buvo formuojama „lietuviškoji divizija“.

Pradžioje mane paskyrė į 167 šaulių pulką, bet po penkių dienų perkėlė į tos divizijos auto kuopą. Čia perėjau apmokymą ir gavau teises valdyti mašinas bei rusišką šoferio knygutę. Maždaug po 4 mėnesių buvau perkeltas į 249 šaulių pulko I-jį batalioną, 2 kuopą, kur buvau kaip paprastas šaulys.

1942 m. pabaigoje mūsų dalinį iškėlė į Tulos apygardą prie vietovės Ugrin, netoli Jasnaja Poljanos. Čia buvau kaip *sumanus* eilinis ir nešdavau sąrgybą. Algos gaudavau po 10 rublių mėnesiui ir jaučiausi visiškai gerai.

Mano pulko vadu buvo plk. Šurkus, 2 kuopos vadu ltn. Aleksandravičius, kilęs iš Šiaulių. Lietuvos kariuomenėje tarnavęs puskarininkiu, buvęs batsiuviu. Jo padėjėju buvo ltn. Dargis (žuvęs kautynėse prie Orelio). Be to, pulke dar buvo ltn. Pateliūnas, šoferis ir ltn. Šiškys (žuvęs kautynėse prie Orelio; pats mačiau jį ligoninėje sunkiai sužeistą). Šiškys ėjo politruko pareigas ir buvo labai žiaurus. Kuopoje buvo labai daug žydų.

Stovint mums trečioje zonoje aprūpinimas buvo pakenčiamas.

1943 m. pradžioje divizija pajudėjo fronto link. Mums buvo pasakyta, kad vykstame ilgesniems užsiėmimams. Ėjome apie pusantrą mėnesio, kol pasiekėme fronto antrąsias linijas. Pakeliui aš nebe norėjau eiti, apsimečiau sergąs ir buvau patalpintas į ligoninę. Mūsų dalinys sustojo vietovėje Jegorovka, Orelio ruože, netoli pirmųjų linijų. Bijodamas eiti į kautynes, aš pareiškiau gydytojui, kad sergu ir mane paskyrė į kuopos ligoninę sanitaru. Čia buvo gerai ir netaip pavojinga. Čia pamačiau, kokius didelius nuostolius mūsų divizija turėjo kautynėse. Apie 90% vyrų žuvo, buvo sužeisti arba pakliuvo į vokiečių nelaisvę.

Kovo 1 d. aš susiginėjau su vienu leitenantu ir, kaip nedrausmingas, buvau išsiustas į pirmąsias linijas. Nežinodamas, kur randasi mano dalinys, aš ilgą laiką klaidžiojau po laukus. Kovo 3 d. pasiekiau savo dalinį ir tos pačios dienos popietį, apie 15 val., mūsų kuopa gavo uždavinį atsiimti iš vokiečių vieną kaimą. Aš gavau šautuvą ir 15 šovinių. Bepuolant iššaudžiau tik 5 šovinius. Mums bepuolant vokiečiai apšaudė visų rūšių ugnimi, ypatingai buvo smarki minosvaidžių ugnis.

Buvau skeveldra sužeistas į šlaunį ir šaukliausi pagalbos, bet jos niekas neteikė. Aplinkui gulėjo daugybė užmuštų ir sužeistų karių. Mūsiškiai buvo atmušti ir likusieji gyvi pasitraukė. Aš su kitais sužeistaisiais nuėjau link vokiečių linijų ir buvau paimtas į nelaisvę“...

JIE KOVON EITŲ...

PRANYS ALŠENAS

Kad gyvenimas išeivijoje žaloja lietuviybės veidą, to, manyčiau, permaža pasakyti. Išeivija, tiesiog, žudo lietuviybę, nutautina mūsų tautos vaikus ir daro begaliniai didelius nuostolius mūsų tautos ateičiai. Tenai — Tėvynėje — mūsų tėvynainiai žudomi fiziškai, o čia — išeivijoje — dvasiškai.

Tačiau ir šiame atvejuje yra išimčių. Kaip fizinėms ligoms nevysi žmonės vienodai pasiduoda, taip lygiai ir dvasinėms. Yra išeivijoje lietuvių, kurių atsparumu nutautėjimui netenka abejoti. O tų atsparių eilėse, nesuklysimė pasakę, yra visi mūsų Laisvosios Lietuvos laikmečio atsargos kariai.

Mūsų buvusieji "žaliūnai" — tai kiečiausias riestas nutautėjimo ligai. Lietuvis, atsargos karys, yra tiek saugęs su Lietuva, kaip savo Tėvyne, jos likimu, vargais ir džiaugsmais, kad jo atplėšti nuo jos — niekas negalėtų. Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės gretos — mūsų jaunimui buvo nepamainoma įvairiausių sričių lavinimosi mokykla, taip lygiai mūsų kariuomenė buvo jiems didžiausia patriotizmo skiepytoja.

Lietuviai kariai, pradėdami 1918 m. nepriklausomybės kovomis, guldė galvas už Tėvynės laisvę. Ir vėliau — jie buvo pasiryžę visuomet tai padaryti. Jeigu nebuvo pakeltas ginklas prieš raudonuosius okupuojančius mūsų kraštą — tai krašto vyriausybės apsisprendimo reikalas. Ar vyriausybė toje srityje padarė klaidą, vengdama savizudybės kovoje prieš šimteriopai skaitlingesnę priešą, ar teisingai pasielgė — ateis laikas ir istorija tą apspręs, išaiškina. Tačiau šis sprendimas, anaipol, nebuvo lietuvių kario, kaip tokio, bailumo pažymys, ar jo netęsimas pažado ginti Tėvyne, nesigallint nei sveikatos, nei gyvybės.

Nepriklausomo gyvenimo laikotarpis mūsų kraštui suteikė visiškai kitokią veidą. Nuteriota carinės Rusijos provincija — buvo tapusi žydinčiu ir žvilgančiu kraštu. Nūdien, nors ir vėl tas viskas sugriauta, išnaikinta, tačiau istorija turi išlaikyti tą darbštą lietuvių pavyzdį, jo kūrybingumą, norą ir mokėjimą laisvai gyventi.

Visiškai teisingi žodžiai, kuriuos čia cituoju iš atminties ir kuriuos yra pasakęs buvęs laisvosios Lietuvos kariuomenės vadas, gen. St. Raštikis:

"Jeigu ne mūsų kariuomenė, nebūtų nepriklausomybės laikotarpis mums tęsėsis dvidešimt tris metus. Jis būtų buvęs daug trumpesnis ir būtų buvęs daug mažiau pažangos padaryta"...

TURĖTUMĖT ŽINOTI

Kad didelės valdžios sukūrimas išdavose sukuria tironiją. Tačiau yra stengiamasi sukurti pasaulinę valdžią per Jungtinių Tautų Organizaciją (UNO).

Kad žurnalas "U.S. News and World Report" yra pranešęs, jog apie 50% iš 1300 vadovaujančių pareigūnų. Jungtinėse Tautose (UN) yra arba komunistai arba seką komunistų nurodymus. Vien tik Sov. Sąjunga ir jos satelitai J.T.

sekretoriatai turi 237 augštus pareigūnus.

Kad 1952 m. Free Trade Union Committee, priklausantis Amerikos Darbo Federacijai, atkreipė J. Tautų dėmesį į baisų faktą, kad užimtoje Kinijoje komunistai įvykdė 14 milijonų politinių žmogžudysčių. J. Tautos tačiau neslėmė jokio veiksmo.

Kad Jungtinių Tautų charta buvo paruošta Rusijos komunistų ir Amerikos Valstybės departamento

Lietuvių atsargos karių rastume visame plačiame pasaulyje, pradėdami klaidais Sibiro plotais, kur jie vargsta sunkiam ištrėmimo, ir tolimuose Australijos, Venecuelos, Šiaurinės bei Pietinės Amerikos kraštuose. Tenai jie, nors gyvendami laisvėje, taip pat kenčia Tėvynės ilgesio bei nostalgijos kamuojami. Jie nuolat pasiryžę stoti į kariuomenės eiles ir žygiuoti Tėvynės vadavimo frontan. Jie būtų geri talkininkai nūdieniam laisvajam pasauliui, jeigu jis ryžtųsi imtis reikiamų žygių prieš baisųjį laisvės priešą — komunizmą.

Jeigu sugaustų karo trimitai, šaukią laisvės trokštančią žmoniją į Kryžiaus žygį prieš baisiuosius tironus, lietuvis karys, nežiūrind kur jis šiandien begyventų, imtų į rankas ginklą ir žygiuotų vaduoti savo Tėvynės ir savo brolių bei seserų iš Sibiro vergijos.

Gaila, nesiryžta laisvojo pasaulio gallūnai imtis žygio panaikinti didžiąją XX amžiaus gėdą — sovietines darbo vergų stovyklas, kuriose kenčia apie 20 mil. žmonių. Buvę naciškieji kacetai panaikinti, tačiau to paties sukirpimo sovietų vergų stovyklos, tik daug gausesnės, tebeegzistuoja...

Dar norėtusi užsiminti apie pasigirstančius išeivijoje priekaištus buv. Lietuvos kariui. Pasitaiko čia tokių žmonių, kurie, išnaudodami laisvosios spaudos skiltis, kartais pavaikšto, tarytum tie kalmo peštukai, pasileidę apyvarus ir priekabių bejieškodami. Jiems užkliūva gražusis mūsų nepriklausomybės laikotarpis, o taip pat ir mūsų buvusi kariuomenė. Jie mėgsta pasityčioti, pasijuokti iš buv. kariuomenės "blizgančių sagų" ir pan. Be abejonės, tų straipsnių autoriai patys nėra buvę kariai ir praktiškai apie kariuomenę nieko nežino.

Kad nepriklausomybės laikotarpy įvairiose srityse buvo daugiau ar mažiau klaidų — niekas to neginčys. Bet, ar dabar laikas ir vieta tas klaidas nagrinėti, jas išpūsti ir iš adatos vežimus priskaldyti?

Klaidų darymas — tik ir parodo, kad buvo dirbta, nes tik tas neklysta, kas nieko neveikia. Nepriklausomybės laikotarpio, o taip pat ir buv. laisvos Lietuvos kariuomenės kritikai, kaip dramblių porcelano krautuvėj. Iš jų naudos jokios, o žalos — daugybė...

Atsargos kariams, netenka abejoti, tokios "palaidų apyvarų vaikštytynės" svetur — yra svetimas amatas, nes jiems perdaug brangus Tėvynės laisvės atminimas, kad jie galėtų jį teršti... Tokių straipsnių autoriai — yra kitokio plauko.

Šmežiančio stiliaus straipsniai išeivijos spaudoje — dargi yra labai geri talkininkai lietuvių jaunimo nutautėjimui, nes tie, kuriems nebuvo lemta matyti Nepriklausomos Lietuvos, prisiskaitę šmežtų, tegali galvoti: Kam mums rūpintis apie tokią Lietuvą, nors ir tėvų žemę, kur tik negerovės klestėjo.

atstovo Alger Hiss, kuris buvo nu-teistas už melą, kai užsigynė, jog išdavinėjo Sovietų Sąjungai J.A.V. paslaptis. Tokį pareiškimą padarė J.A.V. Kongrese atstovas Usher Burdick, 1954 m. balandžio 28 d.

Kad 1953 m. J.T. Econominė ir Socialinė Taryba buvo prašyta aptarti vergų darbą Sovietų Sąjungoje. Tačiau Taryba tą klausimą pašalinė iš savo dienotvarkės. Kas liečia J. Tautas, vergija Sovietijoje gali tęstis ir toliau. A.M.

KARO PĒSAKAI PROISTORĒJE — II

A. ZYGMANTAS

(Žiūr. KARYS Nr. 5)

TIKRASIS ŽMOGUS

Spėjama, kad naujasis žmogaus tipas išsivystė pietinėje Azijoje ar Afrikoje, galimas dalykas, srityse dabar užlietose Viduržemio jūros. Naujasis žmogus buvo žymiai geriau fiziškai išsivystęs ir protiškai stovėjo augščiau už neandertalietį.

Savo struktūra ir smegenimis jis buvo visai panašus į tikrąjį žmogų. Mokslas ir laiko jį pirmu tikruoju žmogumi — Homo Sapiens. Anotomiškai jis buvo sudėtas taip kaip ir modernusis žmogus.

Naujaisi atradimai duoda vis daugiau medžiagos pirmojo Homo Sapiens atsiradimui tirti:

“Mes matėme, kad mioceno laikotarpis Afrikoje ir senesniojo pleistoceno laikotarpis pietų Afrikoje buvo gausus įvairių rūšių beždžionėmis. Tas verčia manyti šitą kontinentą buvus žmogaus lopšiu. Labai galimas dalykas, kad ir Homo Sapiens išsivystė taip pat Afrikoje. Anglų antropologo L. Leakey atrasta žmogiška žiauna prie Kanamo, pietinėje Kavirondo įlankos pakrantėje, Kenijoje, iš senesniojo pleistoceno laikų ir likučiai žmogiškos kaukolės Kandžeroje, apytikriai iš vidurinio pleistoceno laikų, verčia peržiūrėti modernaus žmogaus kilimo teoriją. Iki dabar daugelis antropologų buvo įsitikinę, kad modernusis žmogus išsivystė iš Neandertalio žmogaus, tačiau atradimai Kenijoje ir po to atrasta Swanscombe (Anglijoje) kaukolė (fluorino bandymu nustatyta vienmetė su vid. pleistoceno gyvūnija), rodo, kad Homo Sapiens išsivystė dar prieš Neandertalio žmogų”.¹²

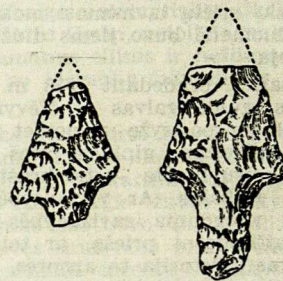
Iš pačios pradžios jis vystėsi į dvi skirtingas rases, vieną, kurios skeletas rastas Cro Magnono (Dordogne apygardoje, Prancūzijoje) oloje — europinio tipo, kita, kurios liekanos rastos Grimaldi urve prie Mentone — negroidinio pobūdžio.

Senojo akmens amžiaus vėlesniame tarpsnyje Europa buvo užplūstama ištisų bangų naujų žmonių, greičiausia iš Palestinos krypties. Tuo metu baigėsi pirmasis Wuerno ledynų tarpsnis. Pirmieji pasirodė Combe Capelle tipo žmonės, sukūrę šatelperono (Chateauperron) kultūrą, panašią į š. Afrikos kapsinę kultūrą (Capsien). Tai ankščiausiai žinomi Homo Sapiens atstovai Europoje, išskyrus Swanscombe ir Fontchevade liekanas. Paskui juos ėjo orinjako (Aurignacien) kultūros žmonės, žinomi iš Grimaldi liekanų ir vėliau stiprūs kromanjono (Cro Magnon) žmonės, turį ryšį su Orinjako ir Gravette tipo dirbiniais. Po jų sekė madeleno žmonės, žinomi iš Chancelade vietovės radinių. Visi šitie skirtingi žmonių tipai pasiekė Europą kelių tūkstančių metų laikotarpyje.¹²

Naujasis žmogus, atrodo, išstūmė neandertalietį iš jo urvų, laikydamas jį žemesnio lygio sutvėrimu. Beveik nėra jokių žymių, kad jie būtų susimaišę. Greičiausia, vyko žiaurus naikinamasis karas, nes baisios išvaizdos pusžmogis buvo nepriimtinas tikrajam žmogui. “Mes nieko nežinome apie Neandertalio žmogaus išvaizdą, tačiau jo nesimaišymas su naujuoju žmogumi leidžia spėti jį buvusį plaukuotą, biaurios ir atstumiančios išvaizdos, su ypatingai žema kakta, užkriusiais antakiais, beždžionės kaklu ir menko ūgio. Gal

būt, jis ar ji buvo per daug laukiniai, neprijaukinami. Sir Harry Johnston savo veikale ‘Views and Reviews’, apžvelgdamas modernaus žmogaus kilimą, sako: nerūški rasinė atmintis išlikusi apie tokias į gorilą panašias baidykles, nerangiai vaikščiojančias, su gudriais smegenimis, plaukuotais kūnais, stipriais dantimis ir, galimas dalykas, turinčias žmogėdriškų polinkių, greičiausia, yra liekana tautosakose apie baisesius milžinus...”¹

Kromanjono rasė, gavusi vardą nuo tipingo tai kultūrai urvo Cro Magnon, išstūmė Neandertalio žmogų ir jo sukurta, vadinamoji orinjakinė kultūra (tipingas radinys Aurignaco urve prie augštutinės Ga-

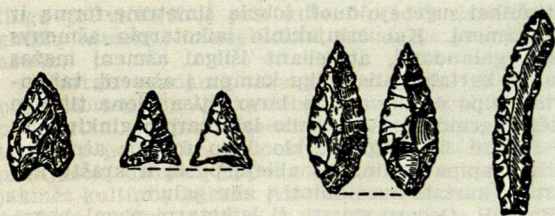

Strėlių antgaliai su peteliais ir kakleliu iš Senojo akmens amžiaus pabaigos

ronės upės, Prancūzijoje) nustelbė prieš ją buvusias kultūras. “Beveik visiškai musterinio žmogaus išnykimas, kai tik pasirodė Orinjako žmogus, leidžia manyti, kad tarp jų vyko ‘kova iki peilio’”.² “...galima spėti, kad kurį laiką naujoji rasė varžėsi su neandertaliečiais, kol iš jų paveržė pagrindines jų vietas, išstūmė juos iš jų krašto ar išžudė kautynėse. ...be abejonės neandertaliečiai kovėsi mediniais ginklais, svaidomaisiais įiešmais ir jietimis, tačiau nėra jokio įrodymo, kad jie yra turėję lanką ir strėlę.”⁴

Yra duomenų, kad naujieji atvykėliai, Kromanjono rasės žmonės, gal ir pažino lanką ir strėlę, nes strėlių antgalių piešiniai randami jų kultūros vėlesnioje stadijoje, vadinamoje madeleniniu laikotarpiu.

“...nėra žinoma ar Neandertalio žmonės buvo visiškai išnaikinti ar tik išstumti iš krašto; tačiau yra aišku, kad įvyko susidūrimas tarp fiziškai ir protiškai augščiau stovinčių žmonių, kurie, galimas dalykas, vartojo lanką ir strėlę ir labai menko lygio, gal net kiek išsigimusių žmonių, jau fiziškai ir skaičiumi apnaikintų žiaurių ketvirtojo ledynų laikotarpio klimato sąlygų... neandertaliečiai neteko visų savo apgyventų vietovių ir savo pramoninių taškų, kuriuos užėmė šita nauja, energinga rasė, nes nemažiau kaip aštuoniolikoje vietų, orinjakinė pramonė staiga pakeičia musterinę pramonę ir, keletu atvejų, kromanjoniečių laidojimo vietos yra greta neandertaliečių laidojimo vietų. ...tačiau nei vienoje orinjakinio lai-

Strėlių antgaliai; 2 ir 3-čias iš deš.
lauro lapo pavidalo

kotarpio laidojimo vietoje nėra jokių įrodymų, kad Kromanjono ir Neandertalio žmonės būtų susimaišę.”⁴

Naujieji atradimai Palestinoje, Carmelio kalno olose leidžia spėti, kad neandertalietis kai kur galėjo būti susimaišęs su naujuoju žmogumi. Ten rasti griaučiai turi abiejų rūšių pažymius.¹²

Kromanjono žmonės kaip ir Neandertalio savo mirusiuosius laidodavo su tam tikromis apeigomis. Prie lavonų būdavo sudedami įrankiai, maisto aukos ir ginklai.

Naujasis žmogus atvyko su kiek tobulesniais įrankiais ir geresniais ginklais. Yra rasta įvairaus dydžio akmeninių ašmeninių įrankių, durtuvų, svaidomųjų ir duriamųjų jėčių antgalių, jieties svaidyklė ir vėliu, dar nevisai išaiškintos apeigų ar vadovybės lazdos (baton de commandement, ceremonial staff).

Naujoji rasė pradėjo senojo akmens amžiaus antrašį ir paskutinįjį laikotarpį. Ji buvo apdovanota smegenimis, kurie sugebėjo protauti ir kurti, turėjo plačią vaizduotę ir meninį pajautimą bei gabumą. Tuo tarpu, neandertaliečiai, atrodo, jokio meno nesukūrė.

Naujojo laikotarpio įrankiai yra žymiai geriau ir gražiau pagaminti. Įrankis dažniausiai gaminamas ne iš titnago branduolio, bet iš jo atskirų skelčių, kurios yra apipavidalintos ir galastos nuskeliant mažas skeveldras abiejuose skeltės paviršiuose, ne viename, kaip būdavo daroma musterinėje kultūroje. Be įvairių kapojimo, gramdymo, grėžimo įrankių yra ir tikro peilio, visai tinkamo kaip nors pjauti, prototipas. Atsiranda įvairių kaulinių įrankių ir net švilpukas, kas leidžia spėti, kad juo būdavo duodami signalai iš tolo kokiam nors sutartiniam keletos žmonių veiksmui. Atrodo, kad bendrose medžioklėse būta vado, kuris derino kitų veiksmus, gal net 'medžiokiant' kitus žmones...“

Ypatingo dėmesio vertas žmogaus pamėgimas raižyti ant kaulo, piešti ar skaptuoti ant olų ir uolų sienų ar akmenų. Prasideda vaizduojamasis menas. Dažniausiai vaizduojami jo medžioti gyvuliai: mamutai, bizonai, lokiai, elniai, laukiniai arkliai, kartais žmonės, medžioklės scenos ir pasirodo pirmieji kariniai piešiniai.

Kaip ir Neandertalio žmogus, naujasis atėjūnas apsigyveno paveržtuose urvuose, olose ir užuovėjose. Tačiau jis mėgo iš jų išeiti ir kartais gyventi atviroje vietoje. Ledynams vis besitraukiant, klimatas darėsi vis šiltesnis. Atsirado daugiau gyvulių, ypač elnių ir arklių, kuriuos naujasis žmogus medžiojo ir jais mity. Jo labai mėgta arkliena. Vidurinėje Prancūzijoje prie Solutre vietovės buvo atrasta didelė atvira stovykla, kurioje Kromanjono žmonės šitmečiais rinkdavosi į metines puotas. Ten atrasta apie 100,000 arklių kaulų; jų tarpe aptikta ir elnio, mamuto bei bizonos kaulų. Atrodo, kad žmonės sekdamo paskui tų laikų mažų, barzdotų arklių bandas, kai jie keisdavo savo ganyklas, ir juos medžioklė.

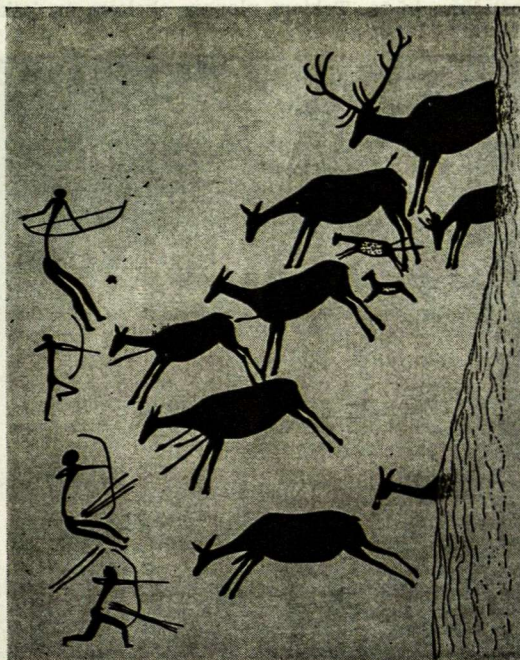
Tiems laikams, orinjakiniam laikotarpiui, būdingi gausūs įrankiai, pagaminti iš kaulų ir ragų. Daugiausia gaminami antgaliai jietims, adatos, gražtai. Šio laikotarpio viduryje titnaginių skelčių pramonė, jų formos ir technikos atžvilgiu pasiekė augščiausio taško. Atsirado naujų medžioklės įrankių ir ginklų: akmeninis antgalis su vienu peteliu ir kaulinis svaidomosios jieties antgalis.

Orinjakinės kultūros laikotarpiui besibaigiant, atsirado antgalis su kakleliu ir lauro lapo formos antgalis. Pirmą kartą pagaminamas kaulinis peilis. “Tuo metu pasirodo pirmoji, vadinamoji ‘vadovybės lazda’, kuri, manoma, vartota kaip apeigų ar burtų ženklas; ji būdavo gaminama iš elnio rago su šone išgrežta didoka skylė...”⁴

Dėl jų išradingumo ir paliktų piešinių, prof. H. Osborn Kromanjono žmones vadina senojo akmens amžiaus graikais.⁴ Jų palikti urviniai piešiniai yra kartais stebėtina gražūs, ypač atrasti Altamiro urvuose (Ispanijoje).

“1879 metais ispanas, kuris domėjosi senovės žmogaus problema, tyrinėjo urvą, esantį jo nuosavybėje, Altamiroje, šiaurinėje Ispanijoje, jį ieškodamas titnaginių dirbinių ir išpjauštintų kaulų, kokių jis anksčiau toje olose buvo radęs. Su juo kartu buvo ir jo maža dukrelė. Kadangi urve buvo tamsu, jis dirbo apsišviesdamas lempa. Mergaitė, kuri laipiojo po nuskilusius akmenis, staiga sušuko: ‘Buliai! Buliai!’ ir rodė į urvo lubas, kurios buvo tokios žemos, kad jis galėjo jas pasiekti savo ranka. Kad patenkintų vaiko įgeidį, jis pakėlė lempą ir ant nelygaus paviršiaus pamatė natūraliai ryškiais spalvomis nupieštų bizonų ir kitų gyvulių paveikslus. Kai atrasti piešiniai buvo paskelbti spaudoje, kaip labai senai gyvenusių žmonių darbas, žmonės kraipė galvas. Ir kuri laiką skeptikams buvo tikėta. ‘Neįmanoma,’ sakė jie. ‘Pie-

Proistorinių laikų piešinys — elnių medžioklė.
Los Caballos urve, rytinėje Ispanijoje.

šiniai per daug geri ir spalvos per ryškios, lyg naujos, koks nors praeivis dėl nežinomų priežasčių bus juos nupiešęs prieš keletą metų.' Tačiau, pamažu kai kurie pradėjo įsitikinti, kad visi tie piešiniai atskleidžia daug senesnius amžius, apie kuriuos žmogus net ir nespavo. Pamažu nepasitikėjimas griuvo ir tolimesni dideli atradimai davė pakankamai įrodymų, ir jau buvo galima išvelgti žmogų ir jo darbus tų senų amžių glūdumoje".³

Be gyvulių figūrų, proistorinis žmogus piešė medžiokles, šokių scenas ir kovos paveikslus, kuriuose yra įdėta tiek judesio, energijos, kiek jos elnių medžiotojas naudojo savo judriame gyvenime. Jis ne tik piešė, bet taip pat lipdė statulėles ir skaptavo reljefinius paveikslus, nors puodų savo namų apyvokai dar nemokėjo lipdyti.

Žydint orinjakinei kultūrai, Europon pradėjo vėrtis nauja žmonių srovė su kiek kitokia kultūra: "Nėra abejonės, kad nauja ir visai skirtinga Bruenn rasė šiuo metu išiveržė į Dunojaus sritį, ...rasė, kiek žemesnė protiniu atžvilgiu, tačiau sugebanti nepaprastai gerai gaminti titnaginius jėčių ir jėšmų antgalius, vadinamo soliturnio pavidalo... Kita tų laikų paslaptis yra pasibaigimas meniškojo impulso, kuris veikė Kromanjono žmogų per visą orinjakinį laikotarpį."⁴

Atrodo, kad soliturnis laikotarpis buvo gyvenimo atvirame ore laikas, ir tų žmonių visa energija būdavo sunaudojama gaminant medžioklės įrankius ir ginklus, nes jų randama dideli kiekiai. Tai buvo mamutų medžiokimo laikas. Prancūzijoje ir vidurio Europoje, Čekoslovakijoje ir ypač Rusijoje vyravo mamutas. Yra iškasti ištisi proistoriniai kaimai, kuriuose rasta krūvos kaulų mamutų, gyventojų sunaudotų maistui. Kai kur tie kaulai būdavo panaudoti namų stogams paremti.

Tuo metu Europoje tikriausiai būta dviejų skirtingų rasių, rytuose Bruenn ir vakaruose Kromanjono rasės.

Vadinamieji soliturnės kultūros titnaginiai ginklai būdavo gaminami iš plonų titnago skelčių, atskeltų jų spaudimo būdu. Tokiom plonom skeltėm tų laikų

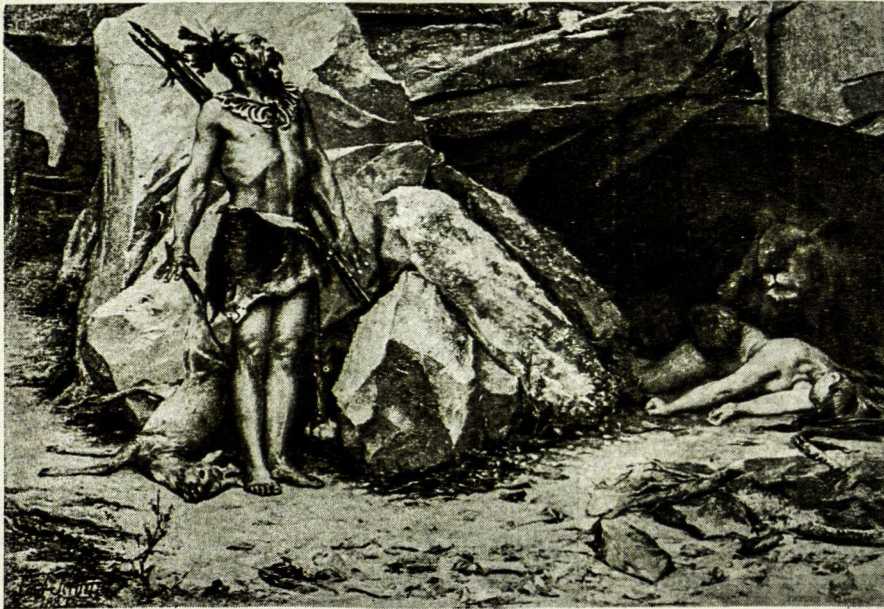
amatininkai sugebėjo duoti tobulą simetrinę formą ir aštrų ašmenį. Kai orinjakinio laikotarpio ašmenys būdavo galandami, atskeliant išilgai ašmenį mažas atlaužas, kartais gana buku kampu į ašmenį, tai soliturnio tipo aštrus ašmuo buvo ištisa plona titnago skeltė. Pagrindines soliturnio laikotarpio ginklų formas sudarė lauro ar karklo lapo formos ašmenys, meniškai apipavidalinti, iš abiejų pusių ir kraštų apgalasti ir kartais nusmailinti į abu galus.⁴

Prof. H. Osborn skirsto šį laikotarpį pagal pagamintus įrankius ir ginklus į keletą poskyrių:

1. Perėjimas iš orinjakinės kultūros; jėčių antgalių su kakleliais.
2. Ankstybasi soliturnis laikotarpis: primityvūs lauro ir karklo lapo formos jėčių antgalių, daugiausia tik su viena paaštrinta puse.
3. Vidurinis soliturnis laikotarpis: dideli lauro lapo formos jėčių antgalių, tobula forma, simetrija ir apdirbimo technika.
4. Vėlybasi soliturnis laikotarpis: tipingi antgalių su peteliais, pailgos skeltės, apskaldytos abiejose pusėse ir su įkarpom. Maži lauro lapo jėčių antgalių.
5. Ankstybasi madeleninis laikotarpis; kauliniai žeberklai, dingsta visi lauro lapų pavidalo jėčių antgalių.

Soliturnė kultūra pasiekė Europą, greičiausia iš rytų, tačiau, reikia pasakyti, jog jos kilmė yra tokia pat paslaptinga kaip ir orinjakinės kultūros, kuri buvo pietų kilmės, greičiausia atėjusi iš Viduržemio jūros baseino.⁴

Visi lapo formos antgalių yra būdingi soliturnei kultūrai, kuri galų gale išsigimė ir visai išnyko. Tų formų jėčių antgalių kartais pagaminti reto laipsnio tobulumo su gražiu plėčiu tipingu soliturniu apipavidalinimu (retušavimas), abipusiai aštrinti ir tobulos simetrijos. Lauro antgalių yra plataus, o karklo lapo — siauro pavidalo. Jų priskaitoma net 5 pagrindinės formos: 1. netaisyklingi rombai, 2. ovalai, smaili abiejuose galuose, 3. ovalai su vienu smailiu galu, 4. taisyklingi rombai, 5. antgalis su kakleliu, reika-

Akmens amžiaus tragedija. Atskiras žmogus buvo bejėgis kovoje prieš plėšriuosius žvėris...

lingu pritvirtinti jį prie koto. Nors tie įrankių bei ginklų ašmenys ir neįlūdinti, tačiau jie yra ploni ir aštrūs.

Kartais randama titnago skeltis yra ištiesai vienodo storumo ir lygiagrečių briaunų; tokias skeltas proistorikai vadina ašmeninėmis. Jos tinkamos vartoti kaip peiliai be jokio kito apipavidalinimo. Tokių pirmųjų dirbinių užtikama jau ankstyvosios orin-jakinės kultūros laikais. Atrodo, jos atsirado kur nors Afrikoje, vakaruose Azijoje ar Europoje, plote, apgyventame kumštinių kirvio palikuonių, gal prieš 35.000 metų pr. Kristų.³

Vėlybojo solutrinio laikotarpio svarbiausias išradimas — antgali su peteliu. Tai lieknas dirbinys su viena įkarpa. Tos įkarpos rodo, kad buvo pradėta su-prasti kabliuko principas; kai antgali įlenda į kūną, petelis užsikabina ir geriau laikosi. Kaklelis patobulinamas, kad antgali geriau laikytųsi pritvirtintas prie koto. Tie puikūs antgaliai labai tiko svaidomiesiems ginklams, naudingiems medžiotojui besivaikantiems greitų arklių bandas ir galingus mamutus.

Toks platus svaidomųjų ginklų naudojimas yra iš esmės naujas dalykas. Vadovybės ženkių ir švilpukų vartojimas rodo, kad būta organizacijos, kuri, be abejo, buvo reikalinga medžiojant greitus ir pavojingus gyvulius ir susidūrus su kitais žmonėmis.

MADELENINIS LAIKOTARPIS

Solutrinei kultūrai išsigimstant, iškilc nauja, kurios pėdsakų užtikta La Madeleine vietovėje prie Les Eyzies, Dordogne provincijoje, Prancūzijoje. Pagal tą vietovę ir ta kultūra gavo madeleninio laikotarpio vardą.

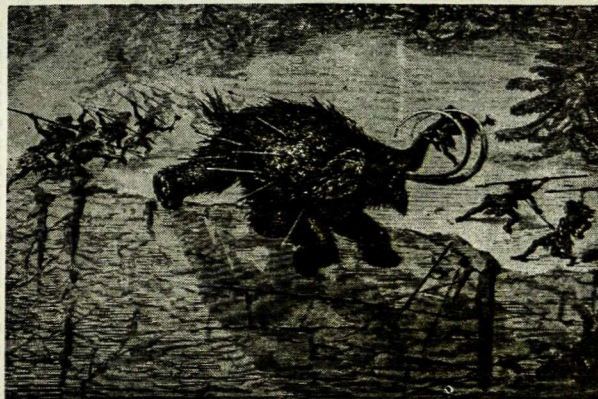
Šios kultūros įrankiai yra smulkesni ir, be akmens, gausiai pasitaiko kaulo ir rago dirbinių. Tie gaminiai kartais yra augšto lygio ir geriau pagaminti kaip daug vėlesnių amžių. Romėnai nesugebėdavo pagaminti tokių puikių adatų iš metalo, kokias madeleninio laikotarpio žmonės gamino iš kaulo.¹ Žmogus pasiekė augščiausią senojo akmens amžiaus kultūros tašką.

Prasidėjo šiaurės elnio medžioklės laikai. Kai ledynai galutinai pasitraukė ir oras atšilo, elniai traukėsi šiaurėn, paskui kuriuos sekė ir žmonės, pasiekdami net Baltijos pakraščius.

Prof. H. F. Osborn teigia, kad madeleninis laikotarpis prasidėjo apie 16,000 m. pr. Kr. (Orin-jakinio laikotarpio pradžioje 25,000 m. pr. Kr.). Šita naujoji kultūra nutraukė ryšius su solutrine kultūra, kuri titnaginių įrankių gamyboje buvo pasiekusi tobuliausio lygio. Žmogaus dėmesys nukrypo į naują medžiagą — kaulą ir ragą. Vieno specialaus titnaginio įrankio, brūžeklio ar dildės, išradimas įgalino tų laikų žmogų pereiti į kitokios medžiagos kaip titnago pasirinkimą įrankiams gaminti. Jo pagalba jis sugebėjo puikiai apdirbti ragą, kaulą ir dramblio kaulą.³ Geras turimos medžiagos apvaldymas matyti iš gražiai pagamintų kaulo ir akmens įrankių, kai kurie iš jų būtų sunku šiais laikais pagaminti net modernius įrankius vartojant.

Titnaginių įrankių dar vis daug, tačiau jie pagaminti iš blogai parinktos akmens rūšies ir prastai apskaldyti. Nėra pastangų išlaikyti simetriją. Titnaginiai įrankiai menki, išskyrus taip vadinamus smulkiuosius, mikrolitinius dirbinius, smulkias aštrias ir meniškai apipavidalintas skeltas, daugiausia vartotas raizyti ir drožinėti kaulą bei ragą.⁴

Be gražiai pagamintų kaulinių antgalių jietims ir jiešmams, prasidėjo žeberklų gamyba; po visą va-

Veikdami grupėmis, sutartinai, kad ir menkais ginklais ginkluoti, urviniai žmonės pajėgdavo medžioti ir milžinius mamutus, nepaisydami aukų.

karų Europą išplito jieties ir žeberklo svaidyklė — mėtyklė. Tokias, apie dviejų pėdų ilgio medines svaidykles dar ir dabar vartoja eskimai ir senieji Australijos gyventojai.

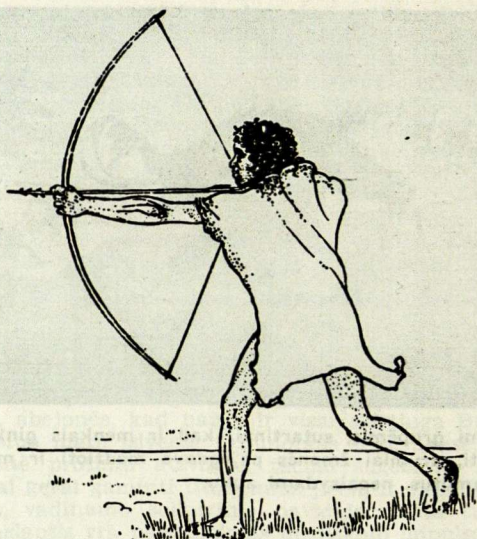
Viename svaidyklės gale yra skylė ar įkarpa, kad geriau būtų galima paimti ranka, antrame iškyšuly, į kuri atremiamas jieties galas. Svaidyklė prailgina ranką, jos mostą ir tuo padidina jieties skridimo tolį. Svaidomoji jietis ir svaidyklė sudarė svarbiausius antrosios senojo akmens amžiaus pusės ginklus. Kai kurios gentys Australijoje iki dabar neišmoko vartoti lanko ir strėlės, nes juos joms atstojo svaidomoji jietis ir svaidyklė.

Madeleniniame laikotarpyje kaulo ir rago įrankiai yra gražiai išdrožinėjami ir papuošiami ornamentais. "Galima spėti, kad tada atsirado giminių ar tautelių organizacija, nes kai kurie neišaiškinti įrankiai, pagaminti iš šiaurės elnio rago, gražiais išdrožinėjimais papuošti, vadinami "vadovybės lazdomis", manoma, buvo vadų valdžios ženklai."⁴

Madeleninei kultūrai besiplėtojant, kaulo ir rago (kartais ir dramblio kaulo) antgaliai daromi ilgesni, laibesni. Žeberklas su dantukais ar užbarzdomis vienoje pusėje, vėliau abiejose pusėse, tampa pagrindinis medžioklės įrankis. Žmonės pradėjo daugiau dėmesio kreipti į žuvinį maistą. Dekoruoju įrankių randama vis daugiau ir raizymo bei pjaustymo menas pasiekia augščiausio laipsnio.

Šitie žmonės dar neturėjo prijaukintų gyvulių. Jie nedirbo žemės, tik stebėjo laukinius gyvulius, juos sekė, prie jų sėlino ir medžiojo. Atrodo, jog jie nevirė maisto, nes neturėjo jokio virimo indo. Jie nestatė jokių pastatų, išskyrus gal spąstus stambiams žvėrimis sugauti ir palapines ar lapines sau; jie negamino kumštinių kirvio, naudojo tik kumštinių. Abejojama ar jie pažinojo lanką, nes nerasta gerų ir aiškių strėlių antgalių. O gal, vietoj tikrų strėlių jie vartojo tik nusmailintas lazdeles. Yra rasti dar neišaiškinti įrankiai iš kaulo, vadinami "strėlių tiesintojai", tačiau jų tikroji paskirtis nežinoma.

Iš kallių jie gaminosi pirmuosius drabužius — apsiaustus ir vėliau jau naudojo kaulines adatas kailiams siūti. Europos scenoje tie žmonės išsilaikė apie 200 šimtmečių. "Spėjama, kad Kromanjono rasės palikuonys, tautelė Guanchai, buvo išplitę po Kanarų salas ir ten išlaikė savo pirmąjį pobūdį net ir po

Kapsinės kultūros laikų medžiotojas, puikiai šaudęs lanku dantuotas strėles

to, kai salas užėmė Ispanija 15 šimtmečiuje... Jų puolamieji ginklai buvo kiekvienam trys svaidomieji akmenys, vėzdas, keli peiliai iš obsidio; gynimosi ginklas buvo jietis. Guančiai labai sumaniai vartojo ir medinius kardus. Visi jie gyvendavo didelėse olose, kurios kalnų šlaitais buvo pavertusios koriais.⁷⁴

NAUJŲJŲ RASIŲ PASIRODYMAS

Klimatui vis šylant, miškams augant ir plečiantis, mažėjo atviri plotai ir ganyklos. Išnyko laukiniai arkliai ir šiaurės elniai. Pirmasis tikrasis žmogus — Kromanjono žmogus, turėjo arba prisitaikinti prie naujų gyvenimo sąlygų, arba išnykti. Jis išnyko — buvo išstumtas naujos rūšies žmonių, gyvenusių tuo pačiu metu ne Europoje, o šiaurės Afrikoje ir iš dalies pietų ir vidurio Ispanijoje.

Revoliuciniai pasikeitimai gamtoje pradėjo naują ir paskutinį senojo akmens amžiaus laikotarpį. Madeleninė kultūra perėmė kapsinį laikotarpį. Prasideda raudonojo elnio laikai. Nykstant arklių bandoms ir šiaurės elniams traukiantis vis tolyn į šiaurę, atsiranda šiltesniam klimatui būdingas raudonasis elnias. Vakarų Europoje žmogus gyvena paskutinį urvinių amžių laikotarpį.

LANKO ATSIRADIMAS

Naujieji žmonės atvykę iš pietų ir rytų pakeitė senuosius Kromanjono rasės Europos gyventojus, juos išstūmė, nes buvo žymiai kultūringesni, sumanesni, jie mokėjo puikiai šaudyti lanku. Lanko principas paremtas spyruokle. Pamažu atgal tempiama styga staiga paleidžiama. Visa energija, kuri įdedama pamažu ją temptant, staiga atpalaiduojama. Su geru lanku žmogus gali paleisti strėlę penkių arklio jėgų smūgiu į elnio krūtinę. Jei strėlė neklūdo kaulo, ji gali perlįsti klaurai per kūną. Amerikos lygumų indėnai, vartodami strėles su geležiniais antgaliiais, peršaudavo jas klaurai per bizoną.³

Lankas prailgina šūvio atstumą ir padidina taiklumą tolimuose atstumuose, ypač jei strėlė yra valnuojama plunksnos. Lankas yra tylus ginklas. Kartą nepataikęs, medžiotojas gali šauti antrą kartą, nešibaidydamas žvėrių. Kai vienas žmogus gali nešioti daugiausia tris svaidomąsias jietis, lankininkas gali turėti 20 ar daugiau strėlių savo strėlinėje. Jas gali šaudyti greitai vieną po kitos. Jei svaidomąją jietį palygintume su šautuvu, tai lanką tektų prilyginti kulkosvaidžiui. Lankas nuo pat jo atsiradimo iki modernųjų laikų automatinio šautuvo išradimo pasiliko pats veiksmingiausias ginklas žmogaus rankose. Kai kurie medžiotojai dar ir dabar labiau mėgstą lanką kaip šautuvą. II Pas. karo metu ypatingosios komandos (daliniai) vartodavo jį tyliai pašalindami prieš sargybinių vienu taikliu šūviu per gerklę.

Visiškai nauja kultūra įsiveržia Europon. Pagal vietovę Capsa (Gafsa) Tunise, šita kultūra pavadinta kapsine kultūra. Išlikę šitų žmonių nuostabūs piešiniai, ypač Altamiroso urvuose Ispanijoje, rodo juos ginkluotus lankais ir strėlėmis, bemedžiojančius, šonkančius ir kariaujančius. Vyrų nuogi, moterų su prijuostėmis. Jie buvo pažangesni ir socialine prasme. Tada gyvenimo sąlygos buvo kiek lengvesnės ir klimatas švelnesnis, kaip šiaurės elnio medžiotojo laikais.

Tai kultūrai priklausą smulkūs ir aštrūs pusbūnio pavidalo akmenėliai, manoma, buvo vartojami įtvirtinti kampu į strėlės šoną, arti prie smaigalio. Taip būdavo gaminamos dantuotos strėlės, kurios, išmigusios į taikinį, lengvai neiškrisdavo.

(Išskyrus senojo akmens amžiaus vėlesnio tarpsnio Kenijos gyventojus ir sebiliečius Egipte, anksčiausia strėlės pradėjo vartoti ateriečiai, gyvenę š. Afrikoje dar prieš kapsinio laikotarpio žmones.¹²)

Kapsinė kultūra, pasiekusi pietų Europą, kito ir virto vadinama aziline kultūra (pagal urvą Mas d'Azil), iš kurios kilo dar ir dabar pietų Europoje gyveną iberų tipo žmonės. Kartu su miškais šita kultūra prieš 10,000 ar 12,000 metų pamažu slinko gilyn į Europą. Tais laikais Balkanuose ir dabartinės p. Vokietijos srityje dar būta liūtų. Tie liūtai buvo beveik du kartus didesni už šių dienų liūtus ir išsilaikė maždaug iki 1000 m. pr. Kr.¹

Ledynams pasitraukus, žmogus praplėtė savo gyvenamą plotą iki Baltijos jūros ir Britų salų, tačiau dar negalėjo prasiskverbtį į Skandinaviją ar Rusijos gilumą. Į tuos kraštus jis įžengė vėliau jau kaip vidurinio akmens amžiaus žmogus.

Iškaskenos Amerikoje rodo, kad į šitą žemyną žmogus įžengė senajame akmens amžiuje iš Azijos, greičiausiai, per Sibirą, kuris tada dar jungėsi su Amerikos žemynu toje vietoje, kur dabar yra Beringo sąsiauris.

Žiemai užėjus ledai užkimšdavo atsiradusį sąsiaurį tarp Aliaskos ir Azijos; jais medžiotojas galėdavo pereiti iš vieno kontinento į kitą sekdamas savo grobį. Medžiotojų grupės yra linkę skilti į smulkesnius vienetus. Tuo būdu lengviau išlaikoma lygsvaara tarp randamo maisto ir jo sunaudojimo. Atskiros, izoliuotos medžiotojų grupės buvo pagrindas atsirasti daugybei, skirtingai kalbančių ir skirtingų papročių tautelių, giminių ir kilčių. Jų ypač gausu Amerikos indėnų tarpe.

Spėjama, kad į Ameriką žmogus atsikėlė prieš 10,000 ar 20,000 metų, nes senojo akmens amžiaus kultūros likučių, tokių kaip senajame pasaulyje, ten nerandama.

(Bus daugiau)

PRŪSAI UŽ VYSLOS

P. BŪTĖNAS

Ižanga

“Kario” š.m. 4 nr. Ant. Kasakaitis rašo apie baltus (aisčius) Pomeranijoje ir sumini lenkiškos lyties Prūšč vietovę. Apie tokius Prūšč čia ir parašau. Jų sritis yra nuo mūsų tuoj už Vyslos žemupio vadinamosios lot. Pomeranijos, vok. Pommern, arba Užvyslinio pamaro rytinėje dalyje, arba dar vok. administraciškai vad. West-Preussen “Vakarų Prūsai” vakinėje-užvyslinėje pusėje.

Prūso vardas

Prūsai šiandien kitų vadinami vok. Preussen “prausai, t.y., prūsai”, lenk. ir rus. prusy “prūsai”, o patys prūsai 1561 m. save vadino prūsiska tauta (en Prūsiskan tautan; čia vienaskaitos galininkas, o pr.-isk- yra mūsų -išk- priesaga). Dar anksčiau gal pirmą kartą juos mini IX a. bavarų geografo raštai kaip Bruzi, o vėliau ispanų žydas Ibrahim-ibn- Jakob savo 965 m. kelionės po Vokietiją aprašyme kaip Brus, kur abu vardai pradedami skardžiuoju priebalsiu b, ne dusliuoju prieb. p. o šakninis yra vienabalsis u. Pirmą kartą lyties prūsas vardas patenka istorijos šaltiniuose 999 m.: an Pruzzorum fines adiret...; Pruzziae deos et idola; Pruzzorum terris; Prutenus quidam nobilis ex Pomeranis (= iš Pomeranijos)... venit in Sambiam (= į Sembą) terram Prusciae; 1073 m. Pruzzi (šaltiniai imti iš K. Būgos Liet. k. žodyno 1924 m. LXXI š1 ir P. Joniko Liet. k. istorijos 1952 m. 30), kur pradinis priebalsis visur tėra duslusis p, o šakninis vienabalsis taip pat u.

Tuo būdu sutraukę randame šias tautovardžio šaknis: Bruz-, Brus-, o bendroji šaknis Brus-; Pruzz- bus bendroji Prus- “Prūs-”; Prusk- (lot. Prusciae), kur pošaknis k bus atsiradęs vakarų slavų įtakoje, — žr. kamieną Prūs-isk-; Prūsisk-; kur yra kamienas su prūsų priesaga -isk-, o lietuviškai išk-; vok. Preuss- “Praus-”, iš kur lietuvių yra Prūs-; lenkų ir rusų Prus- (balsis u jų ilgai tariamas); lietuvių Prūs-: prūsas, Prūsai, Prūsija, Prūsinė (pravardė), paprūsė, prūsiskas,-a,-ai, prūsinis ir kt.; taip pat šaknis Prut- (asmenvardis lot. Prutenus).

Iš tų tautovardinių šaknų būrio žemiau paskelbtuose vietovardžiuose ir šiandien randame, be liet. Prūs-, slavų Prus- ir vok. Preuss- šaknų, šias vietovardines šaknis vokiečių štabiniuose žemėlapiuose: Brust, Bruss (lenk. Brus-y), Praust (lenk. Pruszcz), Prust (lenk. Pruszcz), Prusk (su slavisku čia pošakniu k) ir Prūšč (lenkiškai).

Pagrindinė tautovardinė lytis šiandien turi pradinį priebalsį p, ne b. Ir ankstesnė tautovardinė lytis rašytiniuose dokumentuose su pradiniu b šiaip jau bus turėjusi priebalsį p, o raštuose priebalsis b gal bus atsiradęs slavų ir germanų įtakoje, kaip, pvz., yra jų atsiradę Blone “Plon-” ar vok. -beil iš baltų pil- (= pili): Prūsų žemės vok. Schippenbeil mst. mūsų yra Šipapilis ar dar seniau, vok. kryžiuočių laikais, vadintas Vaistotepil (be prieb. b) “Vaistotapilis”, ir kt.

Pošaknis t randamas ir Prūsų žemėje į M. Lietuvos pusę: Prust- šalia kaimyninių vietovardžių

vok. Preuss-en “Prūsai”. To pošaknio maišymasis, atrodo, sytinas su asmenvardžio Prut-en-us atveju, kur taip pat yra šaknies paskutinis priebalsis t.

Pošakniai k ir č (t+š) tebus slavų įtakos, ir, kadangi rodo būdvardinę lytį, jie galėtų būti atsiradę iš baltų, taigi prūsų pilnos būdvardinės priesagos -sk-, kurią atstoja mūsų priesaga -išk-. Ir Prūsų žemė gana turi vietovardžių su priesaga -isk- “-išk-”.

Šakninis tikrinis dvibalsis au (Praust) greičiausiai rodo į vokiečių išlikusį dvibalsį eu (Preuss-), ir iš to būtų galima spręsti, kad dabartinė lietuvių lytis prūs-, kur šakninis balsis ū yra ilgas, bus galėjusi būti ir su dvibalsiu au: praus-(-as); plg. gotų t(d) i u d a “tauta”, vok. Deutsch “dabar tai, kas mūsų vokiečių” ir liet. tauta.

Patys vietovardžiai

Jų būdingųjų mano tėra rasta tik 6, o jie čia surašomi geografinėje eilėje, pradedant nuo šiaurės, taigi nuo Baltijos jūros, ir einant į pietus, taigi ligi Pomeranijos pietinės ribos, ligi Nočios augštupio pradžios, tam augštupiu susiduriant su jos vidurupiu Naklo (vok. Nakel) ir Brombergo (lenk. Bydgoszcz) miestų tarpe, vakariau Vyslos didžiosios kilpos.

Praust, lenk. Pruszcz “Praustas” mstl. 10 km į pietus nuo Dancigo mst., 20 km į vakarus nuo paties Vyslos žemupio. “Kario” 4 nr. autorius rašo, kad čia esą prūsų kapai, nurodomi J. Kostrzewskio “Kultura propolska” veikalo. 2 km nuo jo į rytus yra Prausten “Praščiai” kaimas.

Brust “Brustas” k., 28 km į pietus nuo ano Praust mstl., 7 km į vakarus nuo Vyslos žemupio, 10 km į pietvakarius nuo Dirschau (= Diržava) mst., 67 km į žiemryčius nuo Bruss mstl.

Bruss, lenk. Brusy “Brusas”, mstl. 70 km į pietvakarius nuo ano Praust mstl., 75 km į vakarus nuo Vyslos žemupio, per 100 km į pietus nuo Baltijos jūros, 20 km į šiaurę nuo Konitz (lenk. Chojnice) mst., 25 km į rytus nuo Bruss mstl. augštumose tarp girių stovi Prussy “Prūsai” k. ir Neu Prussy “Nauj. Prūsai” kaimas.

Prusk “Pruskas ar Prūsiskas” k. dideliuose miškuose, 10 km į vakarus nuo Osche (lenk. Osie) mstl., 37 km į vakarus nuo Vyslos (ties Osos žlotimis) žemupio, 46 km. į pietryčius nuo Bruss mstl., 54 km. į šiaurę nuo Brombergo mstl., 140 km. nuo Baltijos jūros.

Prust, lenk. Pruszcz “Prustas”, mstl. 50 km į pietus nuo Bruss mstl., 155 km į pietus nuo Baltijos jūros, 40 km į šiaurę nuo Nočios (vakariau Brombergo mst.) upės, 60 km į vakarus nuo Vyslos (Graudenco mst. apylinkėje) žemupio, 30 km į pietryčius nuo Konitz mst.

Prust, lenk. Pruszcz “Prustas”, mstl. 10 km į vakarus nuo Vyslos (Kulmo mst. apylinkėje) žemupio, apie 30 km į pietryčius nuo ano Prust mstl., 120 km į pietus nuo Dancigo mst., 22 km į šiaurę nuo Nočios (apie Bromberg mst.) upės ir Vyslos didžiosios kilpos toliausio į vakarus išsiklaido, 32 km į pietus nuo Prusk kaimo.

DOVANA SKAUTAMS

Du senosios kartos Bostono lietuviai užsakė ir paaukojo aštuonius komplektus Vinco Krėvės raštų, leidžiamų "Liet. Encikl." Leidyklos aštuonioms didžiausioms lietuvių skautų draugovėms — dabarties ir ateities Gedimino ainams — prisiusdami šią

DEDIKACIJA:

Nors skaudūs šių dienų laikai —
Bet, brangūs Lietuvos vaikai,
Žaliūkai, rūtos, dobiliukai,
Šilojų vinkšnos, ažuoliukai,

Plačiai nors esat išblaškyti —
Tėvynėn grįšit giedros rytą.
Iš karsto Lietuva dar kils,
Slibo grandinė smegs, sudils!

Mes trūšiam lietuviybės naudai
Nenusilenkiant hydros skriaudai —
Vėl "Aušros" šviesa giedriai švies,
Savivaldon "Trimitas" kvies.

Skautai, pirmyn, narsus jaunime,
Tik be skirties, kame kas gimę
Lietuviška dvasia kvėpuosim
Ir bočių garbę išvaduosim.

Būkit kaip Krėvės, Vaidelytės,
Vytauto veiklūs vyčiai — vytės!
Todėl su vilčia, minčia tvirta
Teikiam šią dovaną, jums skirtą.

Prūsiškasis plotas

Tų vietovardžių plotas yra pailgo keturkampio: Šiaurėje Baltijos jūra, o Buetovo — Dancigo linijos 70 km;

Pietuose Nočios (vok. Netze, lenk. Notec; Vartos, Odros deš.-r. įt., deš.-š. įt.) augštupio Naklo — Brombergo miestų — Vyslos didžiosios kilpos linija apie 40 km;

Vakaruose nuo Baltijos jūros į pietus ligi Nočios upės 185 km, Lebos ežero ir upės žiočių — Buetovo — Konitzo — Naklo linijoje, o nuo tos linijos į vakarus ligi baltiško vardo Persantės (vok. Persante, lenk. Prosnica; Baltijos jūros įtakas ties Kolberg mst.) pačio augštupio 70 km, ligi jos žiočių 130 km;

Rytuose Vyslos žemupio 140 km nuo jos didžiosios kilpos (tarp Bromberg ir Torno-Torunės miestų) ligi Baltijos jūros Dancigo įlankos.

Skautams šauniems, aiščiams vertiems,
Dievo Paukšteliams nekaltiems,
Sargams Kęstučio ir sargutėms,
Sūnūms Birutės ir dukrutėms,

Kad nenuataustyt nuo kilmės
Iš dieviškos duotos tvėrmės!
Mudu jus laiminam visus —
Lietuva mūsų laisva bus!

A. J. Jokubaitis ir Paprastas Pilietis
P. O. Box 31, S. Boston 27, Mass.

LIETUVOS DIPLOMATIJOS ŠEFO ir ponios V. LOZORAITIENĖS į J. A. V. atvykimo proga jų garbei rengiamas pobūvis, kuris įvyks PARK SHERATON viešbutyje, New Yorke (7 Ave. ir 55 St., Manhattan, Continental Room), 1956 m. birželio 3 d., sekmadienį, 3:30—6 val. p. p.

LIETUVOS DIPLOMATIJOS ŠEFUI
SUTIKTI KOMITETAS

D. Britanijos diplomatinėje tarnyboje esantis Jonas Liudžius, grįždamas iš Korėjos, lankėsi Amerikoje. Nuotraukoje — jis (kairėje) pavėžina kelyje sutiktus korėjiečius.

Šis Pomeranijos rytinis pavyslinis šonas yra baltiškas ir iš kitų vietovardžių. Tad be reikalo kaikurių klaidingai galvojama, kad prūsai už Vyslos tėra randami tik Pomeranijos žiemryčių kertėje.

Ištisiniai miškai užima to ploto vidurį ir pamažu siaurėdami nueina į pietus Nočios upės link, pereidami ir į pietus nuo Nočios vakarinės — rytinės krypties, t.y., į jos žymią augštupio dalį šiandien vadinamojoje Kujavų žemėje.

Nuo šio ploto į rytus Vyslos deš. krante stovi Prūsų žemės administracinė Pamedės (1326 m. Pomesania) sritis, nuo kurios į pietus prasideda Kulmo žemė (kurią lenkų-mozūrų kunigaikštis buvo dovanojęs Vok. kryžiuočių ordinui, kad tas prieš prūsus pradėtų naikinamąjį karą), ilgai galvota esanti vakarų slavų (taigi lenkų) sritis. Kulmo žemė yra užstota Pomeranijos prūsiškojo ploto pietinės dalies, — taigi, ir Kulmo žemė tėra natūrali Prūsų žemės prūsiška iškarpa.

V. Jonikas

MĒLYNOS GĒLĒS

1.

Tēviškēle ir miela mergaite —
Su jumis vienu žodžiu šnekuos.
Ir matau per gyvenimo greitį
Krintant lapą nuo klevo šakos.

Rodos vakar vasarvidžio karšty
Myniau dviratį gimta žeme.
Pušynėliai aplinkui net peršti,
Nuo sausros ir spygliukai šėmi.

Ta girelė, tarytum šventovė,
Kvepia gintaro šilto sakais.
Ąžuolai susimąstyme stovi,
Samanų jiems pakloti takai.

Atokiau, duobelytėj prie kelio,
Tarp aikštės ir tankių kadugių,
Žydi mūsų vaikystės gėlė —
Mūsų mėlsvają gaurę regiu.

Atsiminęs sustoju, paglostau —
Zolynėlyje laiką randu,
Kur kadais, kaip karališkam soste,
Čiulpēm sultį saldžiųjų žiedų.

Džiaugsmas buvo pasaulį apglėbęs
Ir vaikai iš mokyklos grįžta —
Į saulutę galvelės tik stiebės
Po pirmų pažinimų našta.

O dabar jau iš didelio miesto
Neseniai pas mamytę grįžai.
Ar besugeba kartais pašviesti
Tau vaikystės gėlyno ražai — — —

Pamatau, kaip iš tavo sodybos
Moja medžiai visai netoli,
Pašnekėt apie keistas radybas
Ilgo laiko šviesiam pašaly.

Ten mamytė, nutildžiusi šunį,
Žolią iš daržų nešina,
Liepa žadinti savo lepūnę —
Pramiegos ji gerąsias dienas.

Ko belaukti, kai matosi — juokias
Josios žodžiai, atsargiai geri, —
Akys greitai atranda atokiai
Prasivėrusias klėties duris.

O, klėtele, tu meilės pilnoji,
Tu šventovė senos giminės!
Paslaptim tavo rąstai alsuoja,
Kaipgi dainos tavęs neminės — — —

Tylutėliai, ant pirštų galiukų,
Einu skęsdamas klėtės vėsoj —
Kol ta viešnia grakšti nepaspruko,
Užbučiuosiu pagautą visai — — —

Pagalvuiuos, toje žiedlapių sūsty,
Tu pasakiškai dailiai guli,
Valandėlei atėjus prisnūsti
Jauno miego saldžiam alpuly.

Reginyje to mergiško grožio
Keičias norai pagundų pirmų
Ir kasas — gelsvo gintaro drožlę —
Susisėmęs į širdį imu.

Pabudai, pajutai mano veidą
Taip arti, prie akių atvirų
Ir skruostuos atminimai tau žaidė
Piemenaūtų rudens vakarų.

Ir prašėisi: jei šįkart paleisiu,
Būsiu geras, mylėsi labai — — —
Dar parodysi vasaros vaisių,
Kiek svečiams paskubom priskabei.

Margą skrynę, dar mamos kraitinę,
Atdarei, — o, ten lobiai tikri!
Ir kažką tarp tų drobių ritinių
Susiradus iškėlei vikri.

Ir išbėgus po kryžium, apaugtu
Seno diemedžio krūmais tankiais,
Ta skrynės paslaptim pasidžiaugti
Kviesdama man iš tolo juokėis.

Tavo rankose raštas gražutis,
Tik dabar pirmąkart atrišai.
Pažiūrėjau, — tik spėję nudžiūti
Pedagogų kreivi parašai — — —

Tu ir tavo brandos atestatas,
Lauktas vaisius svajonių karštų!
Tavo bus tie akyračiai platūs,
Mėlsvumon atsirėmę kraštu.

Tolimesnės dalios pasiimti
Zengsi valios gavios vedama —
Per šviesas, per šventadienių rimtį,
Ryto paukštės grakščiu skridimu.

Neapsakomai linksma ir gaila —
Gresia vėlek netekti tavęs:
Pro slaptųjų viliojimų eilę
Kur tavo metų žingsniai nuves — — —

2.

Susimąstēm žolėje susėdę
Prie senuolių trobos pamatų,
Kol užėjo grįžtas iš sausėdų
Tėvas pokaičio giedro metu.

Jam patinka ta mūsų draugystė
Ir linkėjimų turi apščiai —
Jaunime dar save atpažįsta,
Kaip gyveniman laužės pečiais.

Jis prisėdęs linksmai šnekučiuoja,
Pasigirsta vėl žodis ramus:
Taigi, vieškeliu laimės plačiuoju
Eidama nepamirški namų — — —

Daug planų jūsų metai vėjuoti
Panaikins kaip žvaigždes ežere —
Tik atratus varguose dejuoti
Pasiliks giminė nemari.

Atsimindama dirbk ir žiūrėki,
Kad visiems būt gyventi džiugu.
Darbo prakaite broliai sudrėkę
Tavo naudai daug arė vagų — — —

Tu prisizadi, viską darysi,
Dievas jaunajam ryžtui padės,
Tik suspaudžiu rankelę — nubrisim
Su tavim ligi šiaurės žvaigždės!

Drauge jungsime meilę ir trūsq,
Kad tėvynėje būtų gražu
Ir todėl tu mokytoja būsi,
Daug širdelių išpuoši mažų.

Susilauksim ir savo mažylių,
Nesvarbu, kiek jėgų jie kainuos —
Kada mudu jau būsim pražilę,
Paklausysim jaunos jų dainos — — —

Jau saulelė iš pusdienio suka,
Pokaitinių svajonių gana!
Paskubėkime vežti šienuko,
Išdžiovino jį giedri diena.

Broliai kinko nerimstančius bėrius,
O su jais ir krovėja šneki.
Tėvas, daržinę plačią atvėręs,
Deda smailias vežiman šakes.

Įsijungiamo mudu į talką
Ir nudardam pakalnėn visi.
Vežimus bėriai prunkšdami velka,
Darbo nuotaika supa šviesi.

Ir daina, dar prieš amžius užgimus,
Neaprėpiama dainiaus rimu,
Paskutinį palydi vežimą
Mėtom kvepiančio šieno namo.

Dūmų juosta pro žarą vyniojas,
Zvangteli šulinin kibirai
Ir po ruošos jau plaunatės kojas
Tvenkiny su kvapniais ajerais.

Jau pusiaunaktį žada žymėti
Pro girelę žara gesdama.
Vėl sueinam iš kiemo į klėtį,
Pasitinka jauki šiluma.

Dar mergaitės kikena už sienos,
Joms labanakčio linki bernai,
Darbo nuovargis merkia blakstienas
Ir pražysta pirmieji sapnai.

3.

Gera, vasaros saulei užgesus,
Pasidžiaugti žavia naktimi.
Tik perdaug šitą rudenį graso
Nujautimai, tokie svetimi — — —

Mėnesiena pro užlaidą sunkias,
Kai dienoraščio lapą rašai.
Tau šią naktį blakstienos apsunko
Ir sužvilgo du skaidrūs lašai.

Staiga suklykė gailiai pelėda,
Lyg nubėgo kažinkas sodu,
Šalta baimė į širdį nusėdo,
Kaip rasa ant lelijos žiedų.

Pajutau, kaip tau skaudžiai pagailo
Ir savos ir manosios dalios -
Vakarai, lyg žvėreliai tie bailūs
Jau prabėgo, negriš atgalios.

Užu lango žėravo paskliautė,
Sproginėdamą degė naktis.
Kam palikti, o kam iškeliauti
Lemia žvilgsniai likimo pikti.

Tai ne šiaurės varsinga pašvaistė
Glostė dangų vėlai vakare,
Tai tėvynė krauju apsilaistė,
Mūsų žemė liepsnojo kare.

Tavo tėvo pastogėj po žygio
Glaudės mažas kovos dalinys,
Ant grindų raitės vyrai sumigę,
Džiūvo ginklai, kūnai kruvini.

Mes atėjom per mirtiną lietų,
Per kulkosvaidžių sraunias ugnis,
Nepalikti laukų numylėtų,
Tartum gintaro jūros dugne.

Mes norėjom į sielą sugerti
Visą tėviškės esmę laiku,
Kad jos didžią minėtumėm vertę
Žodeliu ištremtųjų vaikų.

Prarymojom vidurnaktį dviese
Nujautimo sunkaus kupini,
O žarijos plėnėjos ir blėso
Prieš akis užmirštam židiny.

Dar tikėjom į rytmetį ramų,
Atsibudę vėl paukščiai dainuos —
Laikinai ta naktuzė sutemo
Po ilgos vasarinės dienos.

Raminau, kad sudiev nesakysiu,
Dar su daina sugrišim šilais,
Dar po darbo sueisim naktysė
Pasidžiaugt pažarėliais vėlais.

Didžią maldą drauge sukalbėsim
Vakariųjų varpų gaudime, —
Nepražuvę granatų duobėse
Žengsim ryto vilties vedami.

Dinamito griaustiniai nuo ryto
Jau kelionėn žegnojo, menu,
Ir skeveldros aižėdamos krito
Tarp lieknųjų beržų liemenų.

Atsisveikinant širdgėla gražė,
Nudrebėjai šaltais šiurpuliais,
Tavo ašaros, nuostabiai gražios,
Nuriedėjo karoliais dailiais.

Palydėjai per tėviškės slenkstį,
O sieloje sušuko kažkas, —
Ko tos vėtros kaip lendres mus lankstė,
Kur palūšime, kas mus užkas — — —

Palikai, tu viena palikai ten,
Tėviškėlėje, laimės krašte.
Pasitiko mus ginklai įkaite
Ir keliai, pelenais užnešti.

4.

Vis tolyn mūsų vieškeliai sliuogė,
Su pulkais nežinion ištremtų,
Kol bepriglaudė Alpių pastogė
Šalia ežero žalsvo krantų.

Svetimi jau namai pasitiko,
Ne viešnagės, o teismo stalai,
Buvo dvasioje šalta ir nyku,
Frislėgtoj praeities gabalais.

Benamiu tarp kalnų išvartytas
Gal jau būčiau išblėšęs, dėja —
Gilumoje budėjai įkritus
Tu, šventosios alkos žarija.

Kai pavasario upės čiurleno
Ir širdis tada šaukės širdies,
Ten, toli, palei diemedį seną,
Vis regėjau, — dar tu gi meldies.

Ačiū, buvo lengviau man truputį,
Nebuvau dar praradęs visko.
Po žiemos pumpurėliai atkutę,
Sužaliuodami plaukė mišku.

Rodos, klaupsi prieš kalnus ir lauksi,
Ko nė knygoje dar neskaitei —
Tuoį saulėtekio varvančiam aukse
Gyva pasaka žemėn ateis.

Kai viršūnių pražysdavo ledas
Šviesai žaidžiant spalvynu didžiu,
Pasvajojau, — atve atsivedus
Būtų džiaugsmo, svaigių išpūdžių.

Mes drauge nusileistumėm slėnin
Šiurpulingais prarajų kraštais,
Takeliukais kerpėtų uolėnų,
Žvyrėliu vandėnų apneštais.

Spindulys, radęs užmirštą pusnį,
Godžiai tirpdo karštais bučiniiais.
O žemiau, vos pražiūrėjęs šalpusnis
Žemės sultį gurkšnoja skaniai.

Prisiskintum gėlyčių saulėtu,
Parsinešus pamerktum svirne,
Kad paburt vakarėliais galėtum,
Ar tave tebemyli, ar ne — — —

Ilgesys vėlėk širdį suspaudė,
Jai permaža to sapno skaidraus —
Vienų vienas, uolos prisiglaudęs,
Nejučiom tėviškėlės dairaus.

Negaliu seno vieškelio rasti
Su gaurelių keraiš mėlynais.
Tik aplinkui miškai susimąstę,
Svetimi sidabriniai kalnai.

Netikėtai vaizduotė išblėsta
Pamelavus gaivint amžinai —
Vėl išskyla kentėjimų miestai
Ir nudžiūvę toli beržynai.

Kai saulėlydžiuos nokdami vaisiai
Žėri karščio žara rožine,
Mano širdį vėl degina baisiai
Tėviškėlės graudi nežinia.

Ir matau, — ten dangus apsiūkęs,
Vėjai šėlsta prieš tavo akis
Ir beprotiškam šoky įsukę
Neša, tartum plunksnelė leki.

Kas man tą ilgesingą ir švelnią
Vakarinę dainelę prikels,
Kur aidėjo miglota pakalne
Nuo anos žydinčios obels.

Nebebus, kas padės apraudoti
Spindulingos vaikystės draugus,
Kur nuo sielvarto mirė žaizdoti,
Kai nešlakstė tėvynės dangus.

Man skaudu, kad likimas atskyrė
Be vilties nuo namų, nuo tavęs
Ir skaudžiausia, kad vasara mirė,
Mūsų vasara, tokia žavi — — —

5.

Vėl sumirga tolybėj peisažas
Ilgesingu dvelkiąs švelnumu
Ir sušvinta jo kibirkštys mažos
Šiluma prarastųjų namų.

Ten regiu tavo ištiestą ranką,
Zengiu jos pasiimt neramus
Per atolais žaliuojančią laną,
Per pirmuosius rudens arimus.

Pasakysiu, kad puošei svajonę
Ir klajūno dienas dabina —
Kad buvai mano sielvarto klonio
Pražydėjus gėlė mėlynai — — —

Takeliu, vaikštinėtu ne kartą,
Pro eiles vasarojaus gubų,
Margą šunį paglostęs prie vartų,
Kie mo kryžiaus pasveikint skubu.

Geras jis, tas pašventintas medis
Pabučiavimais lūpų karštų —
Kaip mane, daugel gentkarčių vedė,
Į namus iš toliausių kraštų.

Jau girdžiu, vyrų dalgiai ten cinksi
Klevo unksmėj kietai kalami, —
Kaip gi džiaugsmo į širdį nerinksi
Melodingo rudens gilume.

Ten ir aš, vieną sau įsitaisęs,
Kol akuotuose rasos žvilgės,
Su draugais dar į lauką išėsiu
Paguldyti storos pradalgės.

Plaukia piemenio dainos į ausį,
Dvelkia degančio laužo kvapai, —
Tėviškėle, svajone mieliausia,
Vėlek mano tikrove tapai — — —

Saulės pluoštai į pradalgės krinta,
Jau rinkėjas matau iš arti,
Mama nori sau žentą įminti
Ar atspėt, kieno būsi marti.

Šį šeštadienį skubame baigti
Nusišluostę rasotas kaktas —
Kada bus tie javeliai jau daikte,
Prasidės ir kitokia šneкта.

Jau saulelė į debesį sėda,
Žvilga vorų tinklai ant ražų.
Jūs nueinat suritusios pėdus
Sidabrinio lietaus avižų.

Ir sugirgždinat šulinio svirtį,
Garsiai varstot kamaros duris —
Susirūpinot liuobtis ir virti,
Kol sugriš talkininkų būrys.

Dalgius klevo šakon pakabinę
Vakarienės pareinam skanios.
Tuoį šviesa palubėj žibalinė
Iš erčios šešėlius išgainios.

Sėsis tėvas, tas baltas vaidyla,
Motinėle gerutė, meili —
Taip žavingai tėveliai pražyla
Prigimtojoj, savojoj šaly — — —

Tu atneši iškepus ragaišio
Pirmutiniojo derliaus kviečių,
Fabaigtuvių pradėsime vaišę
Savo tautiniu mostu plačiu.

Iš qsočio alutis jau kraustos,
Zaižaruoja kristalo stikluos,
Pamažu darbininkai įrausta,
Juokas daros begalo teklius.

Mes tuoju atsinešime smuikus,
Pristyguosime bosą storai,
Prasidės išdykavimai puikūs,
Net iš padų vyniosis garai.

Tavo žvilgsnis, gudrus ir nekaltas,
Kviečia sėstis pas ugnį kartu —
Pririnkai, vos lazdynams pageltus,
Pilną skreitą skanių riešutų.

Židinyje žarijos roliuosis,
Liepsnelyte melsvąja bežais.
Pasijusim, kad būta žaliosios
Vasarėlės mudviem permažai — — —

Dar turėsime daug pakalbėti,
O neleis dainininkų balsai —
Susimokę nueisim į klėtį
Ir negrišim į būrį visai.

Bus ramu ir mėnuo užgesintas,
Tik svirplys tylumoje dainuos.
Tokią naktį, mirtim nors užgintų,
Jau tavęs nepaliksiu vienos.

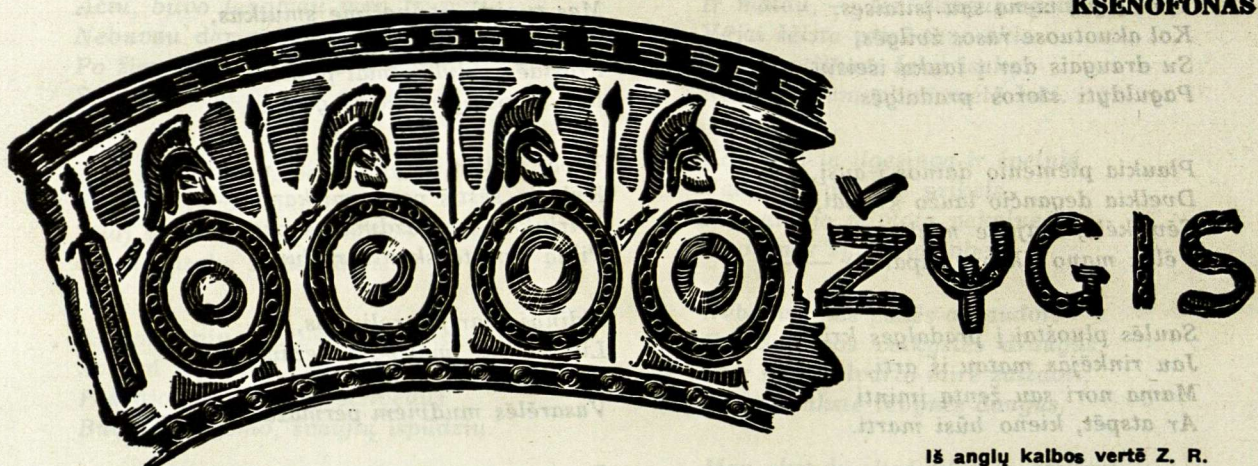
Prisiminsim keisčiausių dalykų
Jokiame neskaitytų rašte —
Ko laukinė gėlė mums patiko,
Nekvapsninga, paliesti šiurkšti — — —

Ir — kodėl dar neleidžia į šiaurę,
Kur numirti man būtų šviesu.
Tu pakalbink tą melsvąją gaurę
Nuo manęs, nuo svajonių visų — — —

Širdimi, nors per tūkstančius mylių
Su jumis tebesu ir šnekuos,
Ir matau dar ant prieklėčio tyliai
Krintant lapą nuo klevo šakos.

Illustravo dail. J. Paukštienė

Iš anglų kalbos vertė Z. R.

6.

Išgirdę tokią kalbą iš karaliaus pasiuntinių graikai pasipiktino. Tačiau Klearchas tik pasakė: "Ne laimėtojams atiduoti ginklus. Jūs vada, duokite šitiems žmonėms atsakymą, kokį rasite garbingiausią. Aš tuoj grįšiu." Jis taip pasakė, nes vienas iš dalinių vadų pašaukė jį apžiūrėti aukos išimtų vidurių; kaip tik tuo metu jis buvo aukojimo apeigų viduryje.

Tada Kleonoras Arkadietis, jų seniausias, atsakė, kad jie greičiau mirs, kaip atiduos ginklus. O Proksenas Tėbietis pridėjo: "Man neaišku, Falinai, ar karalius reikalauja mūsų ginklų nugalėtojo teise ar kaip dovanų, įrodančių mūsų draugingumą? Jei jis jų reikalauja nugalėtojo teise, kodėl turėtų mūsų klausyti? Jis turėtų ateiti ir juos pasiimti. Jei jis nori gauti juos sutarties būdu, tegu jis pasako, ką kareiviai gaus iš jo, jei jie bus pasiruošę padaryti jam tą malonę?"

Į tai Falinas atsakė: "Kadangi jis užmušė Kyrą, todėl karalius mano esąs nugalėtojas. Ir kas gi, iš tiesų, dabar galėtų varžytis su juo dėl imperijos? Jo nuomone, jūs esate taip pat jo galioje, nes esate jo žemių vidury tarp nepereinamų upių, ir jis gali sutelkti prieš jus tokias mases žmonių, kad jūs nepajėgtumėt jų visų išžudyti, net jei jis duotų jums progos tą padaryti".

Po jo kalbėjo atėnietis Teopompas, kuris tarė: "Kaip matai, Falinai, vieninteliai vertingi dalykai šiuo metu mums likę yra ginklai ir drąsa. Kol mes turime ginklus, manome galėsime savo drąsą gerai pavartoti, bet praradę ginklus, prarastume ir savo gyvybes. Taigi nė nemanyk,

kad atiduosime vienintėles mums likusias vertybes. Priešingai, jų pagalba kausimės už tai, ką ir jūs taip pat vertinate."

Išgirdęs jo žodžius Falinas nusišypsojo ir tarė: "Esi tikras filosofas, jaunuoli, ir labai gerai išsireiškė! Nežiūrint to, leiskit man pranešti, kad esate kvaili, jei manote, kad jūsų drąsa būtų stipresnė už karaliaus galybę."

Ten buvę pasakojo, kad kai kurie iš graikų jau pradėjo netekti ryžto ir kalbėjo, jog kaip pirma jie buvo ištikimi Kyru, taip dabar galėtų būti labai vertingi karaliui, jei tik jis panorėtų turėti juos savo draugais; tarp kitko, būta ir pasiūlymo karaliui dalyvauti karo žygyje prieš Egiptą, kurį jie mielai padėtų užkariauti.

Tuo metu sugrįžo Klearchas, kuris paklausė ar atsakymas jau duotas. Į jo žodžius įsiterpė Falinas sakydamas: "Šitie vyrai, Klearchai, davė man įvairių atsakymų. Dabar tu pasakyk savo nuomonę."

Klearchas tarė: "Falinai, man malonu tave matyti, tikiuosiu tuo džiaugiasi ir kiti, nes tu, kaip ir mes visi, kuriuos čia matai, esame graikai. Tokioje būklėje būdami, norėtume tavo patarimo, kaip pasielgti gavus jūsų pranešimą. Aš prašau, patark, kas būtų geriausia ir garbingiausia, patark taip, kad ateityje tau iš to būtų garbės, kai žmonės apie tai pasakos ir sakys: 'Kartą Falinas karaliaus pasiūstas ragino graikus atiduoti ginklus. Bet, kai jie paprašė jo patarimo, jo duotas patarimas buvo toks ir toks'. Tu gi žinai, kad patarimas, kurį duosi bus praneštas Graikijon."

Klearchas taip kalbėjo duodamas karaliaus pasiuntiniui suprasti, jog jo patarimas būtų ne-

atiduoti ginklų, kad tuo būdu graikai atgautų pasitikėjimą savimi. Tačiau Falinas vikriai išeidamas iš padėties, prakalbėjo visai priešingai, kaip Klearchas tikėjosi: "Mano patarimas", tarė jis, "neatiduoti ginklų, jei turite nors vieną iš dešimties tūkstančių gailmybių išsigelbėti, kovodami prieš karalių. Bet kai jūs neturite nė vienos tikros galimybės priešindamiesi karaliui, aš jums patariu imtis vienintėlio kelio, kuris gali jus išgelbėti."

Į tai Klearchas taip atsakė: "Tai toks yra tavo patarimas. Dabar štai mūsų atsakymas jums: būdami karaliaus draugai, mes būsime jam naudingesni, pasilaikydami ginklus, juos neatiduodami kam nors kitam, o jei teks kautis, kausimės geriau savo ginklais, kaip juos pavedę keno nors kito nuosavybėn."

Falinas atsakė taip: "Toks tebūna jūsų atsakymas, kurį mes perduosime. Karalius be to, dar liepė perduoti jums štai ką: kol pasiliksite toje pačioje vietoje, kur esate, tol galioja paliaubos, bet jei pajudėsite pirmyn ar atgal, reikš karą. Jūs turite atsakyti, ar šiuo atveju jūs pasiliksite ir vykdysite paliaubas, ar aš turiu jam pranešti, kad jūs imatės karo".

"Pasakyk jam," tarė Klearchas, "kad šiuo atveju mūsų nuomonė yra tokia pat kaip ir jo."

"Ką tai reiškia?" paklausė Falinas.

"Tai reiškia," atsakė Klearchas, "paliaubas, jei mes pasiliksime, ir karą, jei pajudėsime pirmyn ar atgal".

Falinas pasiteiravo dar kartą: "Tai ką aš turiu pranešti, paliaubas ar karą?" Klearchas vėl pakartojo tą patį atsakymą: "Paliaubos, jei liekame, karas, jei pajudame pirmyn ar atgal." Jis neparodė, koku keliu buvo pasiryžęs eiti.

2. Graikai prisijungia prie Ariejaus

Kai Falinas su savaisiais išvyko, iš Ariejaus grįžo pasiuntiniai Proklas ir Chirisofas. Menonas pasiliko pas Ariejų. Jie pranešė, jog Ariejus mano, kad esama augštesnio rango už jo persų, kurie niekad nesutiktų, kad jis pasidarytų karalium. Tačiau, jei graikai norėtų prisijungti ir kartu keliauti atgal, jis ragino juos dar tą patį naktį tai padaryti. Jei ne, tai jis vienas pradėsias žygi atgal, jo žodžiais, sekančios dienos ankstybą rytą.

"Taip," atsakė Klearchas, "mes turime tą padaryti. Jei atvyksime, bus kaip jūs sakote. Jei neatvyksime, darykite, kaip jums atrodys ge-

riausia". Net ir jiems jis nepasakė, ką rengiasi daryti.

Vėliau, kai saulė pradėjo leistis, jis sušaukė vyresniusius ir dalinių vadus ir pasakė tokią kalbą: "Mano bičiuliai, kai norėdamos žygiuoti prieš karalių aš aukojau aukas, ženklai nebuvo palankūs; tas atrodo visai natūralu, nes kiek aš dabar žinau, tarp mūsų ir karaliaus yra Tigrio upė, kurią galima tik perplaukti. Persikelti per upę galėtume tik valtimis, kurių neturime. Aišku, mes negalime ir čia pasilikti, nes neturime galimybių apsirūpinti ištekliais. Tačiau, kai klausimas ėjo apie prisijungimą prie Kyro draugų, aukų ženklai tapo nepaprastai palankūs. Taigi, turėtume štai ką padaryti: palikę šį susirinkimą, pavalgykime vakarienę, kokią turime. Kai suskambės įprastas trimitas rinktis, pradėkite dėtis savo mantą. Su antru trimitu kraukite ją ant krūvio gyvulių. Su trečiu ženklu, sekite vadus, vesdami gyvulius arčiau upės, hoplitai žygiuos iš kitos pusės."

Gavę tuos nurodymus, vyresnieji ir dalinių vadai išsiskirstė juos vykdyti; nuo to momento Klearchas pasidarė vyriausiuoju vadu, o jie jo valdiniai. Ne rinkimai tai padarė, bet visų nuomonė, kad jis buvo vienintėlis žmogus su reikiama vadui išmintimi, kai visi kiti likę buvo nepakankamo patyrimo.

Vėliau, kai sutemo, Miltokutas Trakietis dezertyravo pas karalių, pasiimdamas tuos 40 raitelių, kuriuos jis turėjo ir išsivesdamas apie 300 trakiečių pėstininkų. Visus likusius Klearchas vedė pagal savo duotus nurodymus. Jie sekė jį, kol apie vidurnaktį pasiekė pirmąjį postovį, kur stovyklavo Ariejus su savo armija. Sustabdę savo vyrus kautynių tvarkoje, graikų vyresnieji ir dalinių vadai išėjo pasitikti Ariejaus. Graikų vadai iš kitos, davė priesaiką vieni kitų neišduoti ir būti tikrais sąjungininkais. Vietiniai davė dar ir kitą priesaiką, kad jie ves graikus atgal be jokios apgaulės. Prieš prisiekiant ant skydo buvo paaukoti jautis, šernas ir avinas. Graikai pamirkė į kraują kardą, o vietiniai jietį.

Pasikeitus pasižadėjimais, Klearchas tarė: "Dabar, kai abu esame tame pačiame kelyje, Ariejau, pasakyk mums savo nuomonę, katruo keliu žygiuoti? Ar grįžti tuo pačiu keliu, kuriuo atvykome, ar turi galvoje koki kitą, geresnį kelią?"

Ariejus atsakė: "Jei eitume tuo keliu, kuriuo atėjome, mirtume badu, nes patys neturime

jokių išteklių. Atžygiuodami paskutinėmis septyniolika dienų, mes beveik nieko negalėjome gauti iš krašto, o kas dar buvo rasta, sunaudojom pražygiuodami. Siūlome eiti keliu, kuris, nors aiškiai yra ilgesnis, tačiau jame mums išteklių netruks. Pirmuosius žygius turime daryti kuo ilgesnius, kad kiek galime padidintume atstumą tarp mūsų ir karaliaus kariuomenės. Jei tik mums pavyktų atsiplėšti nuo jo dviejų ar trijų dienų žygio atstumu, karalius neturėtų jokių galimų mus pavyti. Jis nerizikuos persekioti mus mažomis jėgomis, gi su didele kariuomene jis negalės greitai žygiuoti. Be to, ir jam gali pritrūkti išteklių. Tokia mano pažiūra į šitą būklę," baigė jis.

Šitą strateginę mintį įvykdyti tebuvo tik du galimumai, arba pasitraukti nepastebėtiems, arba greičiau žygiuoti už persekiotojus. Tačiau pasirodė, kad laimė yra geresnis vadovas; kai diena išaušo, jie žygiavo turėdami saulę iš dešinės, tikėdamiesi iki saulės nusileis, pasiekti Babilonijos krašto kaimus. Jie neklydo, tačiau dar popiečio metu, jiems pasirodė, lyg mato prieš kavaleriją. Tie graikai, kurie žygiavo ne rikiuotėje, pradėjo bėgti į savo vietas, o Ariejus, kuris keliavo karietoje, nes buvo sužeistas, išlipo iš kariatos ir užsidėjo krūtinės šarvus, tą patį padarė ir visi prie jo esantieji. Tuo metu, kai jie ginklavosi, grįžo pasiūsti žvalgai su žiniomis, kad ten būta ne kavalerijos, bet besiganančių gurguolės gyvulių. Kiekvienas iš karto suprato, kad kur nors netoli turi būti karaliaus stovykla; ir iš tiesų, netoliese, priekyje esančiuose kaimuose matėsi dūmai. Bet, žinodamas, kad kareiviai pavargę ir nevalgę, Klearchas nevedė jų pirmyn pulti priešą. Be to, jau buvo vėlus laikas. Antra vertus, jis stengėsi neparodyti, jog bėga, todėl laikė tą pačią tiesią žygio kryptį ir saulei leidžiantis savo priekinę saugą sustabdė postoviui artimiausiame kaime, kur rado, kad karaliaus žmonės viską buvo išgrobę, net medinius rakandus iš namų.

Sauga sugebėjo įkurti šiokią tokią stovyklą, tačiau žmonės, kurie vėliau atžygiavo, jau sutemus, turėjo stovyklauti kur pakliuvo ir vienas kitą šaukdami kėlė daug triukšmo, taip kad net ir priešas galėjo juos girdėti. Pasėkoje, arčiausia buvę prieš daliniai pabėgo iš savo palapinių. Tas paaiškėjo tik kitą dieną, nes kaimynystėje daugiau nebesimatė nei krūvio gyvulių, nei stovyklos ar dūmų. Atrado, kad karalius buvo išgąsdintas besiantinančių graikų. Ir iš

tiesų, tas buvo aiškiai matyti iš jo veiksmų kitą dieną.

Tačiau ir graikai kentėjo nuo staigiai juos apėmusios naktinės baimės ir stovykloje būta susijaudinimo ir subruzdimo, kuris visuomet atsiranda ištikus panikai. Tada Klearchas įsakė Tolmidui Eliečiui, kurį jis turėjo prie savęs, o jis buvo tų laikų geriausias šauklys, duoti tylos ženklą ir pats padarė tokį pranešimą: "Vadai skelbia, kad tas, kuris nurodys, kas įleido asilą į stovyklą trempti ginklus, gaus atlyginimo vieną talentą". Po tokio pranešimo kareiviai suprato, kad jų baimė buvo be pagrindo ir kad jų vadai jaučiasi saugūs. Auštant Klearchas įsakė graikams rikiuotis tokioje tvarkoje kaip paprastai rikiuojamasi kautynėms.

3. Graikai pasirašo sutartį su Tisafernu

Kad karalius išsigando besiantinančių graikų, kaip jau rašiau, įrodo šie įvykiai. Dieną prieš tai jis siuntė graikams įsakymą atiduoti ginklus, dabar, saulei tekant, jis atsiuntė šauklius tartis.

Šaukliai atvykę prie priekinių patrulių paprašė pasimatymo su vadais. Patruliai apie tai pranešė Klearchui, kuris tuo metu apžiūrinėjo dalinius. Jis liepė šaukliams pranešti, kad palauktų, kol jis turės atliekamo laiko. Tada jis išrikiavo savo armiją į ištisinę falangą, taip kad akims būtų gražus vaizdas, visom kryptim, kur tik bežvelgtum nesimatė nė vieno beginklio. Tada Klearchas, išeidamas pirmyn, geriausiai atrodančių ir geriausiai ginkluotų vyrų lydimas, liepė pašaukti pasiuntinius. Tą patį jis liepė padaryti ir kitiems vadams. Priėjęs prie pasiuntinių paklausė, ko jie nori. Jie atsakė, jog atvyko tartis dėl sąlygų, nurodydami, kad jie yra pakankamai atsakingi asmenys, kad galėtų perduoti karaliaus norus graikams ir graikų norus karaliui.

Klearchas atsakė taip: "Jūs perduokit jam, kad pirma turėsime susitikti kautynėse. Mes neturime nieko pusryčiams ir tegul niekas nediršta kalbėti graikams apie sąlygas, kol neparūpina jiems pusryčių."

Išklausę jo pasiuntiniai nujojo, bet tuoj grįžo, tuo parodydami, kad arba karalius, arba kas nors kitas jo patikėtas šiam reikalui, buvo pakankamai arti. Dabar jie pranešė, kad karalius laiko Klearcho nuomonę protinga, todėl su savim jie atsigabeno vadovus, kurie, jei bus su-

sitarta dėl sąlygų, nuves juos į vietą, kur graikai galės gauti maisto.

Klearchas paklausė ar paliaubos bus taikomos tik tiems, kurie vaikščios į vieną ir į antrą pusę, ar ir visiems kitiems.

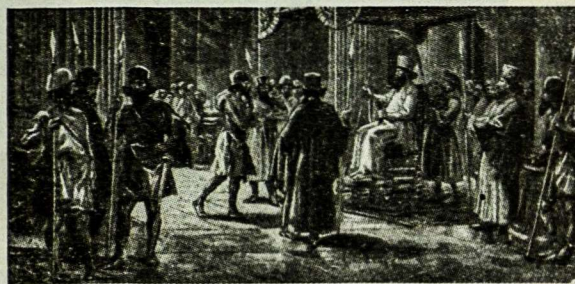
“Paliaubos taikomos visiems,” atsakė jie, “ir galios tol, kol jūsų pranešimas bus perduotas karaliui.”

Jiems baigus Klearchas paprašė jų pasitraukti ir aptarė reikalą su kitais. Bendra nuomonė buvo tokia, kad tuojau daryti paliaubas ir patogiai apsirūpinti ištekliais. Klearchas tarė: “Tokia yra ir mano nuomonė, tačiau tuoj atsakymo aš neduosiu. Aš tęsiu laiką tol, kol pasiuntiniai pradės bėgštauti, jog mes nutarėme nepriimti paliaubų sąlygų. Bet,” jis pridėjo, “aš manau, kad ir mūsų pačių kareiviai taip pat pabūgs.”

Nusprendęs, kad jau pakankamai laiko praėjo, jis davė atsakymą, kad pasirengęs daryti paliaubas ir liepė vesti prie išteklių. Tą jie ir padarė. Nors taika ir buvo padaryta, Klearchas tačiau vyko su armija kautynių tvarkoje pats vadovaudamas užpakaliniams daliniams. Bežygiuodami jie priėjo griovius ir kanalų tiek pripildytus vandens, kad be tiltų nebuvo įmanoma pereiti. Permesdami išvirtusias palmes, kitas nukirsdami, jie persikėlė per juos.

Buvo gera proga stebėti savo vyrus vedantį Klearchą, laikantį jietį kairėje rankoje, o lazda dešinėje. Pastebėjęs darbams paskirtų vyrų nerangumą, jis išskirdavo patį tingiausią ir jį apmušdavo. Tuo pačiu metu jis brisdavo į purvą ir savo rankomis padėdavo taip, kad kiekvienas, kuris nedirbo taip sunkiai, kaip jis, susigėsdavo. Darbams būdavo skiriami vyrai apie 30 metų amžiaus; tačiau pamatę sunkiai dirbantį Klearchą, prisidėdavo ir senesnieji. Klearchas skubėjo, nes jam atrodė, kad grioviai ne visada būna taip pilni vandens, dar nebuvo atėjęs metų laikas tiekti vandenį lygumai. Jis įtarė, kad karalius paleido vandenį lygumon su tikslu, kad graikai turėtų prieš akis daugybę pavojų jų pakeliui belaukiančių.

Vis eidami pirmyn, pagaliau jie priėjo kaimus, kur vadovai jiems paaiškino, jog gaus maisto. Ten buvo gausu kukurūzų ir datulių vyno ir rūgštaus vyno, gaminto iš virtų datulių. Tokios datulės kaip Graikijoje čia duodamos tik tarnams, o pačiam šeimnininkui skiriamos yra tikri rinktiniai vaisiai, stebėtinai didelės ir geros išvaizdos. Jų spalva buvo lyg gintaro, su-

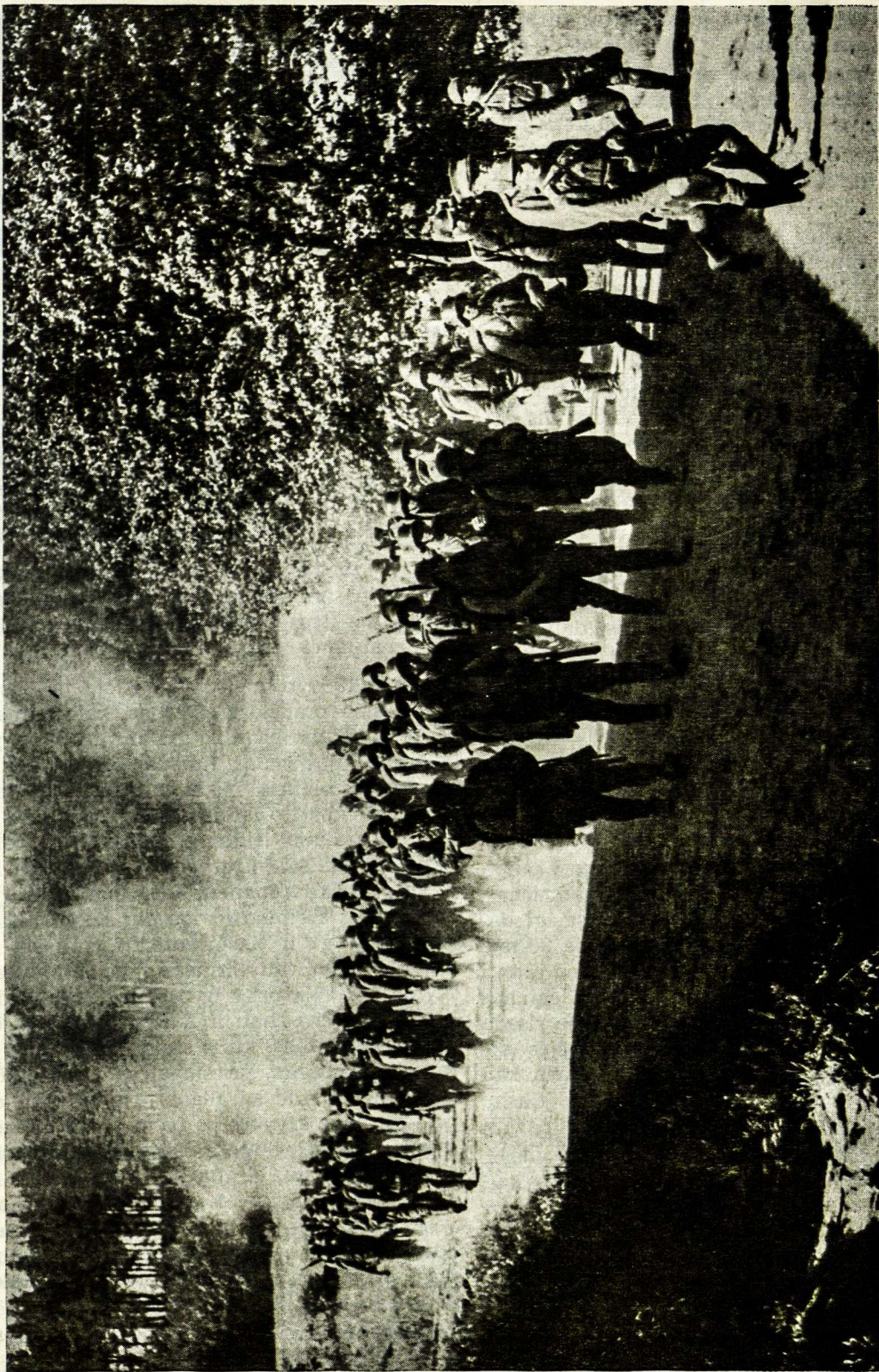
Persų karaliaus rūmuose

džiovintos jos būdavo laikomos saldumynų vietoje. Būta ir gėrimo, nors ir saldaus, bet sukeliančio galvos skaudėjimą. Čia pirmą kartą kareiviai ragavo palmių viršūnių ‘kopūstus’ ir daugelis stebėjosi jų išvaizda ir ypatingai malonių skoniu, nors nuo jų taip pat labai greitai kildavo galvos skausmai. Palmė, kuriai ‘kopūstas’ būdavo nuimamas, visiškai nuvysdavo.

Čia jie pasiliko tris dienas, kol atvyko karaliaus pasiuntiniai: Tisafernas, karaliaus svainis ir dar trys persai kartu su daugybe jiems patarnaujančių vergų.

Graikų vyresnieji vadai išjojo jų pasitikti; pasitarimą pradėjo Tisafernas, kalbėdamas per vertėją: “Mano bičiuliai graikai, aš pats gyvenu prie Graikijos sienos. Kai pamačiau į kokią nepaprastai bjaurią būklę patekote, pamaniau, kad man nušvito laimė, koku nors būdu išgavus iš karaliaus leidimą, gražinti jus sveikus į jūsų kraštą. Tai būtų veiksmas, už kurį ir jūs ir visa Graikija, manau, būtų man dėkinga. Su ta mintimi kreipiausi į karalių sakdamas, kad būtų teisinga ir tikslu suteikti man šią malonę, nes aš buvau pirmasis jam pranešęs, jog Kyras žygiuoja prieš jį, o žinias atgabėdamas aš kartu atsivedžiau ir kariuomenės; be to, aš buvau vienintėlis, kuris stoji kautis prieš graikus, bet nebėgau, priešingai aš prasiveržiau ir prisijungiau prie karaliaus jūsų stovykloje, kurion jis buvo atvykęs po Kyro žuvimo. Tada su vyrais, kuriuos matote čia ir kurie yra ištikimiausi karaliaus draugai aš persekiojau vietinius Kyro dalinius. Karalius pažadėjo apgalvoti mano prašymą ir įsakė man vykti pas jus paklausti, koks jūsų tikslas, kad žygiuojate prieš jį? Aš patariu duoti protingą atsakymą, kad man būtų lengviau išgauti geresnes jums sąlygas.”

(Bus daugiau)

Karšta vasaros diena Gaižiūnų poligone—Lietuvoje, nepriklausomais laikais.

Nuotr. V. Augustino

Redaguoja Lietuvos šaulių Sąjungos Tremtyje Laikin. Centro Vald. Darbo Prezidiumas.

TREM TIES TRIMITAS

ŠAULIŲ SĄJUNGOS ATSIKŪRIMAS TREMTYJE

(Taša iš balandžio mėn. nr.)

Šio straipsnio pirmoje dalyje (žiūr. š. m. balandžio mėn. KARIO nr., pusl. 133) jau minėjome, jog 1954 m. kovo 7 d. laikytina LŠST atsikūrimo pradžios data. Sąryšyje su tuo, LŠST LCV Darbo Prezidiumas buvo eilės šaulių paklaustas, kodėl neskaičiuoti LŠST atsikūrimo nuo 1952 m. vasaros, kada susidarė S-gos organizacinio branduolio užuomazga, arba bent 1953 m. vasaros, kuomet padidėjęs organizacinis branduolys ėmė vykdyti pirmuosius konkretaus pobūdžio paruošiamus darbus.

Mūsų manymu, 1954.III.7 datos laikytinasi todėl, kad tada S-gos atkūrėjų — iniciatorių būrelis pirmą sykį išėjo viešumon, supažindindamas platesnį brolių ir sesių šaulių ratą su LŠST atkūrimo tremtyje projektu bei gaudamas tam projektui nuoširdų, tvirtą ir aiškų pritarimą. Daugumos pritarimas kaip tik ir buvo lemiantis veiksnys, apsprendęs iki tuomet atlikto paruošiamą darbo likimą. Nesulaukus reikiamo atgarsio, net ir pačios intensyviausios organizacinio branduolio pastangos nebūtų atsiekusios savo tikslo.

Kaip žinome, 1954.III.7 Čikagos Lietuvos Auditorijoje įvyko Tėvynės Mylėtojų Draugijos 2-osios Kuopos suruoštas LŠS Įkūrėjo Vlodo Putvinskio-Putvio 25 m. mirties sukaktuvių minėjimas. Į minėjimą susirinko apie 100 asmenų; didelė jų dalis — buv. šauliai ir šaulės. Iš LŠS organizacinio branduolio dalyvavo 3 nariai: pulk. M. Kalmantas, A. Valatkaitis ir V. A. Mantautas (po minėjimui pirmininkavusio Dr. A. Garmaus žodžio, V. A. Mantautas savo paskaitoje peržvelgė V. Putvio gyvenimo kelią, pulk. M. Kalmantas papasakojo savo prisiminimus iš Klaipėdos Sukilimo laikų, nušviesdamas V. Putvio vaidmenį Klaipėdos krašto atvadavime, A. Valatkaitis kalbėjo apie šaulių padalinių organizavimą 1919-20 m. Žemaitijoje ir V. Putvio kilnias būdo ypatybes). Pulk. M. Kalmanto pranešimas LŠS atkūrėjų vardu, jog norima atgaivinti šaulių Sąjungą tremtyje, — visų pirma Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir Kanadoje, — buvo sutiktas plojimais. Tokio paties pritarimo susilaukė ir tolimesni pulk. M. Kalmanto žodžiai apie darbo planą, būtent — Sąjungos organizaciniam branduoliui paimti tolimesnę iniciatyvą į savo rankas kaip laikinajai S-gos vadovybei, išsiaiškinti su atitinkamomis įstaigomis bei pareigūnais S-gos atkūrimo ir veiklos galimybes, ir, atlikus visus reikalingus žygius, sušaukti viešą susirinkimą.

Pasibaigus minėjimui, daug šaulių dar tą patį vakarą arba sekančiomis dienomis vieni žodžiu, kiti raštu pareiškėd žiaugsmą, jog atsirado žmonės, kurie pa-

ėmė iniciatyvą bei atsakomybę Sąjungos atkūrimo darbe, ir užtikrino savo visokeriopą paramą. Ypač didelį ir neužmirštamą įspūdį padarė vienas šaulys, kuris, tuoj po minėjimo pabaigos priėjęs prie organizacinio branduolio grupelės, su ašaromis akyse ištiesė ranką ir tarė: Mano visa šeima išvežta į Sibirą. Gyvenu čia pats vienas. Į susirinkimus nesilankau — esu per daug nusivylęs tremtyje vykstančiomis peštynėmis. Bet į šaulių Sąjungą — ateisiu. Išgirdęs apie mūsų įkūrėjo minėjimą, negalėjau likti namie... Seno šaulio širdis tenai, kur ir jo vėliava. Jūs tą vėliavą iškėlėte tremtyje ir žinokite — apie ją susirinks šimtai!"

Iš pradžių laikinoji S-gos vadovybė norėjo rasti kuklesnį vardą, bet po kurio laiko, daugumai šaulių pageidaujant, apsisoto ties LŠST LCV terminu. Tuo vardu buvo daromi visi žygiai Sąjungos atkūrimo reikalui, susirašinėjama su įstaigomis, organizacijomis, įvairiais asmenimis. Visą atsakomybę už pasėkmes, pradėdant 1954.III.7, LŠST LCV pasiėmė sau. Dėl tos priežasties, buvo susilaikyta ir nuo Valdybos praplėtimo, kol nebuvo aišku, jog Sąjungos veiklai nėra jokių kliūčių, — kad eventualiai be reikalo nesusidarytų sunkumų didesniai asmenų skaičiui.

Pirmas LŠST LCV atliktas darbas buvo LŠST Laikinojo Statuto paruošimas. Tai padarė trijų LCV narių komisija, susidedanti iš pulk. M. Kalmanto, A. Valatkaičio ir V. A. Mantauto, savo darbą užbaigusi 1954 m. birželio 29 d. (statutas randasi LŠST LCV archyve ir S-gos atstovų visuotinio suvažiavimo metu bus įteiktas dalyviams kaip prisiminimas iš pirmųjų S-gos dienų tremtyje). Tuo pačiu metu LCV Pirmininkas drauge su Sese Mantautiene dirbo prie LŠS ideologijos ir V. Putvio biografijos (tais klausimais metų gale broliai ir sesės gaus specialų pranešimą). Torontė, Sėsė E. Klupšienė (pirmoji LCV Įgallotinė Kanadoje, dabar LCV Vicepirmininkė) drauge su gražiu būriu bendradarbių ruošė dirvą šauliškam veikimui. Ypač pažymėtinas jos iniciatyva surengtas (Torontė, 1954 m. balandžio mėn.) Vlodo Putvio 25 m. mirties sukaktuvių minėjimas, nuoširdžiai padedant kariams ir savanoriams bei globojant Liet. Bendruomenės vadovams. Minėjimas buvo įspūdingas, su rimta ir gražia programa bei labai gausiu dalyviu skaičiumi. Išsamią ir turiningą paskaitą apie V. Putvį skaitė tam tikslui iš Ročesterio pakviestas buv. LŠS Vadas pulk. P. Saladzius.

1954 m. liepos mėn. Torontė lankėsi LCV sekretorius V. A. Mantautas. Jo lankymosi metu įvyko keli

Toronto šaulių klubo steigiamasis susirinkimas liepos 11 d., 1954 m.

Sėdi iš k. į d.: S. Banelis, J. Jokubauskienė, V. Kalendrienė, V. A. Mantautas, E. Klupšienė, V. Grigelytė, K. Grigaitis.

Stovi: J. Karka, J. Jasiūnas, B. Žolpys, V. Rušas, J. Jankaitis, M. Petrulis.

BROLIŲ IR SESIŲ ŠAULIŲ DĖMESIUI

Birželio mėn. "KARIO" numeriui išeinant iš spaudos dar gegužės mėnesį, LŠS metinės bus paminėtos sekanciam numeryje.

Prašome atkreipti dėmesį į pereinamą numeryje paskelbtą Bendrašį Nr. 1 ir iš anksto susitarti su Jūsų vietovėse išeinančių liet. laikraščių redakcijomis dėl LŠST LCV atsišaukimo atspausdinimo birželio 24 d. Atsišaukimo tekstas Jus pasieks nevėliau birželio 16 d.

LŠST LCV DARBO PREZIDIUMAS

— LŠST LCV nariui prof. Mečišlovui Mackevičiui š. m. balandžio 14 d. suėjo 50 metų amžiaus. Garbingasis Sukaktuvininkas visiems gerai žinomas savo plačia visuomeniška veikla ir nuopelnais Lietuvai. Ant Tėvynės meilės aukuro jis yra sudėjęs skaudžias ir dideles asmeniškias aukas: 1940 m. buvo bolševikų areštuotas ir tardomas, o 1943 m. pradžioje nacių išgabentas į baisųjį Stutthofo koncentracijos lagerį Vokietijoje.

Šauliai džiaugiasi ir didžiuojasi turėdami Gerb. Profesorį savo va-

dovybėje. Faktas, jog prof. Mackevičius — artimas a.a. Mykolui Slezevičiui žmogus, tam džiaugsmui suteikia ypatingai šiltą atspalvį. Iš gražaus būrio Valstiečių Liaudininkų, nuoširdžiai dirbusių šaulių Sąjungoje nuo pat pirmųjų dienų, Amžinos Atminties Mykolui Slezevičiui neabejotinai tenka pirmoji vieta. Nei karo audros, nei tremties vargai neįstengė sunaikinti šviesaus jo vaizdo šaulių širdyse. Šiandien, po daugelio metų, matydami jojo žentą ateinančių į atgijusios Sąjungos centrą tęsti tą patį kilnų šaulišką darbą, priimame tai kaip gilų ir prasmingą simbolį šauliškos kovos tradicijos tęstinumui.

Ilgiausių metų mūsų Brangiam Sukaktuvininkui!

— "Tremties Trimitą" pasiekė maloni žinia iš Toronto, jog šaulių Aldonos ir Juozo Jankalčių šeima padidėjo neseniai pasaulio šviesą išvydusiu sūneliu Giedriumi. Mažajam šauliui linkime gražiai augti ir būti tokiu pat geru lietuviu, kaip jo Mamytė ir Tėvelis!

— Sesė Apolonija Valatkaitienė, žymi šaulių moterų veikėja Čikagoje, turėjo sunkią operaciją. Šiuo metu yra jau grįžusi iš ligoninės ir gydomasi namie. Tikimės, jog su sprogstančiais pavasario pumpurais ir linksmu paukščių čiulbesiu greit sustiprės ir sesės Valatkaitienės sveikata.

— Patersono šaulių Grandies vadovas šaulys Petras Pliskevičius š. m. balandžio mėnesio gale išvyko į Vokietiją. Jis tenai gaus pilną gyv. aprūpinimą kaip karo invalidas (kovojęs prieš bolševikus ir jų sužeistas). P. Pliskevičius nori Vokietijoje įsteigti šaulių vienetą. Patersono šaulių Grandies vadovybę iš jo perėmė kapitonas Antanas Rugsys, 212 Lawrence Pl., Paterson, N. J.

— LŠST LCV II Sekretorius ir Jaunimo Skyriaus Viršininkas šaulys Alfus Valatkaitis persikėlė į naujus namus. Jo adresas yra se-

šauliški susirinkimai, o to paties mėnesio 11 dieną įsteigė Toronto šaulių klubas, pirmasis šauliškas vienetas tremtyje. Steig. susirinkime dalyvavo: Stasys Banelis, Antanas Bumbulis, Kęstutis Grigaitis, Viktorija Grigelytė, Juzė Jakubauskienė, Juozas Jankaitis, Julius Jasiūnas, Veronika Kalendrienė, Jonas Karka, Eugenija Klupšienė, Vaidievtis A. Mantautas, Mikas

Petrulis, Vladas Rušas, Eugenija Šimbelenė, Marija Valfūlienė ir Bronius Žolpys.

Kadangi tiek pats steig. susirinkimas, tiek kiti 1954 m. liepos mėn. įvykę šauliški pasitarimai Toronte turėjo didelės reikšmės LŠST gyvenime, ties jais sustosime truputį ilgiau.

(tąsa sekanciam numeryje)

MŪSŲ TARPE

Balandžio 28—29 d. Waterburyje, Conn., įvyko rytinio JAV pakraščio skautų vadų suvažiavimas, kuriame įvairias vietas atstovavo 44 vadovai. Į šį sąskrydį buvo iš Toronto (Kanados) atskridęs ir LSB Vyriausias Skautininkas Stp. Kairys. Sąskrydžio metu buvo išklausti A. Saulaičio, Stp. Kairio, A. Matonio, R. Šilbajorio, V. Pileikos, Petniūno ir J. Raško pašnekesiai bei veiklos reportai. Pranešimus iš atskirų vietovių veiklos davė tų vietovių tuntininkai — vietininkai: Bostono — A. Levinas, Worcesterio — V. Blumfeldas, Hartfordo — Pr. Bernotas, Waterburio — R. Pakalnis, New Haveno — J. Kronkalis, New Yorko — R. Kezys. Philadelphijos ir Elizabetho atstovai nedalyvavo. Šeštadienio vakare buvo nuotaikingas lauzas visuomenei, kurį pravedė R. Kezys. Sekmadienį buvo apšnekėti skautų uniformos bei patyrimo laipsnių keitimo reikalai. Šiuo metu Atlanto pakraščio rajone yra 400 skautų.

Visos lietuviško jaunimo organizacijos yra aktyviai įsitraukę į rinkimą parašų, kurie bus birželio mėn. įteikti prez. Eisenhoweriui. Ne tik jaunimo, bet ir kiekvieno taukaus lietuvio pareiga yra šį darbą remti.

Bulganinui ir Chruščiovui viešinti Indijoje, pastarosios skautų — skaučių s-ga jiems suteikė "garbės skautų" vardus. Dėl to įvykio griežtai protestavo Lietuvos Skautų Brolija. Buvo pasiūstas protesto laiškas indams, printa atitinkama rezoliucija Egziliųjų Skautų Asociacijų Taryboj ir kreiptasi į Tarpautinį Skautų Biurą Londone. TSB pareikalavo indų pasiaiškinimo, kodėl jie tokią nepaprastą garbę suteikė asmenims, kurių dėka likviduotas skautų sąjūdis anapus geležinės uždangos ir šimtai

KARIAI ir JAUNIMAS

skautų tapo žiauriai nukankinti. Indijos skautų — skaučių s-ga atsiuntė ilgoką pasiteisinimo raštą, kuriame tarp kita ko pareiškia:

"Indijos skautų — skaučių s-ga neturėjo ir neturi jokios intencijos laikyti Sovietų S-gos pareigūnų "garbės skautais". Įvyko nesupratimas — skautams nesupratęs vadovybės instrukcijų buvo užrišti kaklaraiščiai Bulganinui ir Chruščiovui, ko nebuvo norėta padaryti."

Gegužės 19—20 d. J. Bačiūno vasarvietėje netoli Sodus, Mich., įvyko skautininkų ir skautų — skaučių vadovų suvažiavimas, kuriame buvo aptarti įvairūs skautiškąją ideologiją ir veiklos principus liečia reikalai.

Lietuvos Skautų Brolija ir Lietuvos Skaučių Seserija į lietuvių sąskrydį, įvyksiantį Washingtono birželio mėn., siųs vieną skautų ir vieną skaučių reprezentacinę draugovę. Skautams ir studentams yra pramatyta speciali programa.

Gegužės 13 d. Elizabetho, N. J., skautės ir skautai surengė viešą Motinos Dienos minėjimą su įdomia programa ir pasilinksminimu.

Liet. Stud. S-gos rinkimai šiuo metu eina prie galo. Pilną kandidatų sąrašą į centrinius organus yra išstatę tik studentai skautai. Santariečiai iš viso sąrašo nestatė, o at-kai išstatė nepilną sąrašą. Skautų sąrašė kandidatuoja: į Centrinę Valdybą K. Ječius (Urba-

na, Ill.), J. Karklys (Čikaga), R. Kliorytė (Urbana), J. Liubinskas (Čikaga), T. Remeikis (Urbana), D. Tallat-Kelpšaitė (Čikaga), J. Ulėnas (New York). Į Revizijos Komisiją: R. Bajoraitis (Cleveland), V. Kamantas (Cleveland), R. Minkūnas (Cleveland). Į Garbės Teismą: A. Avizienis (Pasadena, Calif.), R. Kezys (New York), R. Šilbajoris (New York).

Gegužės 30 d. New Yorke įvyks egziliųjų skautų vadovų suvažiavimas. Šiam tarptautiniam skautų junginiui šiuo metu vadovauja dr. V. Čepas iš Bostono.

Paskutiniu metu yra padaryta konkrečių žygių įsteigti naują akademikų skautų - filisterių junginį. Jis vadinsis "Akademikų Skautų Ramovė" ir apjungs akad. skautus, baigusius mokslą.

Detroitė įsisteigė oro skautų draugovę, kuriai vadovauja Dūlaitis ir A. Plečkaitis. Ten pat naujai suorganizuotas ir jūrų skautų laivas, kuriam vadovauja A. Žalkauskas ir A. Atkočaitis.

Bal. 28 d. Philadelphijoje įvyko sėkmingas "šešupės" skaučių tunto vakaras. Jame meninę dalį išpildė New Yorko skautų vyčių oktetas.

New Yorko skautų dramos sekcija gegužės 19 d. Hartforde vaidino šeštąjį kartą Vyt. Alanto 3-jų veiksmų komediją "Buhalterijos klaida".

kantis: 5727 So. St. Louis Ave., Chicago 29, Ill. Prašome visus jam skirtus raštus siųsti tik šiuo, bet ne senuoju adresu.

— Naujosios Toronto Šaulių Klubo Valdybos sąstatas: Mečys Kriškėčiūnas (pirmininkas), Vladas Kazlauskas (vicepirmininkas), Vytautas Jonaitis (sekretorius), Marija Valiūnienė (išdininė) ir Bronius Zolpis (V-bos narys). Valdyba prašo visus raštus siųsti pirmininko adresu: 562 Brock Ave., Toronto, Ont., Canada.

— Naujosios Wisconsin Šaulių Klubo Valdybos sąstatas: Jonas Giedrikas (pirmininkas), Vladas

Skirmuntas (vicepirmininkas), Viktoras Bulkaitis (vicepirmininkas), Petras Petrušaitis (sekretorius), Vladas Vilcinas (kasininkas) ir Viktoras Kažemėkaitis (kultūros ir meno vadovas). Revizijos Komisija: Eduardas Šilingas (pirmininkas), Ona Kažemėkaitienė ir Jonas Virbickas (nariai). Garbės Teismas: prof. Jonas Šimoliūnas (pirmininkas), Bronius Keturakis ir Pranas Mickevičius (nariai). Valdyba prašo visus raštus siųsti sekretoriaus adresu: 1561 Holmes Ave., Racine, Wis.

— Wisconsin Šaulių Klube įsteigta sportinio šaudymo sekcija, kuriai

vadovauja šaulys Viktoras Kažemėkaitis. Taip pat įsteigtas fondas Klubo patalpoms ar kitokiai nuosavybei įsigyti. Klubas šiuo metu turi 43 narius.

— Šį rudenį LŠST LCV T. Aukl. ir Kult. Darbų, Šaulių Moterų, Jaunimo ir Ryšių Skyriai išsiuntinės šauliams savo paruoštus bendra-raščius, instrukcijas ir kt. medžiagą. LŠST LCV Darbo Prezidiumas be to dar paruoš bendrų direktyvų ideologiniais klausimais. Prezidiumas taip pat ruošia informacinio pobūdžio raštą J. A. Valstybių Prezidentui Šaulių Sąjungos atgavinimo tremtyje proga.

Tautinėje Skautų Stovykloje 1928 m. šiaulių R. Tunto stalo Gedimino piliis.

PROFESORIUS MYKOLAS BIRŽIŠKA APDOVANOTAS AUGŠČIAUSIU SKAUTIŠKU ORDINU

Šių metų balandžio 29 diena buvo viena didžiausių švenčių Los Angeles visuomenei, o ypač skautams! Tai buvo diena, kada PLSS-gos Tarybos Pirmijos nutarimu Lietuvos Nepriklausomybės Akto Signataras, lietuvių tautosakos tyrinėtojas, mūsų literatūros istorikas ir visų didžiai gerbiamas profesorius Mykolas Biržiška už nuopelnus skautybės labai tapo apdovanotas skautų augščiausiu Gedimino Vilko ordinu. Šis ordinas buvo įsteigtas 1928 metais ir skiriamas pagerbti Lietuvai nusipelnusiems asmenims, kurie yra pasižymėję, uoliai ir sąžiningai atlikdami valstybinę ar visuomeninę tarnybą.

Gedimino Vilko ordino įteikimo momentas buvo labai jaudinantis ir įspūdingas. Jį užkabinti turėjo garbės P. Stančikas, talkininkaujant Los Angeles skautų-čių vietininkams S. Makarevičiui ir D. Pulkaunikaitei. Prof. M. Biržiška buvo giliai sujaudintas ir pilna dėkingumo širdimi skautų vadovybei bei atsilankiusiai visuomenei, tarė žodį šios iškilmingos šventės proga.

Savo kalboje Profesorius pareiškė, kad lietuvių jaunimas jam visuomet buvo arti širdies taip kaip ir dabar. Dirbdamas su jaunimu Vilniuje, Aušros berniukų gimnazijoje, o vėliau, būdamas Vilniaus universiteto rektorium, prof. M. Biržiška, nuolatos rūpinosi, kad Lietuvių Jaunimas aktyviai reikštųsi tautos darbuose ir užimtų savo vietą istorijos puslapiuose. Jis jau tada puikiai suprato, kad, jeigu mūsų jaunimas išaugs suglebę, tai ir mūsų tautos ateitis bus paskirta pražūčiai. Toliau savo kalboje, prof. M. Biržiška pareiškė, kad jis turėjo progos artimiau bendradarbiauti su skautais 1918 m., kada Petras Jurgėla pasiūlė įkurti skautus Vilniaus gimnazijoje, kurios direktorium tuo laiku buvo pats Profesorius. Nors dėl to laiko politinių aplinkybių profesorius rizikavo savo pozicija ir gyvybe, bet jis nieko nebojo ir davė leidimą įkurti skautų organizaciją, kuri per trumpą laiką ten subūrė net 120 narių — vieną trečdalią gimnazijos mokinių.

Prof. M. Biržiška ragino tada skautus, kaip ir dabar, kovoti už savo poziciją visuomenės tarpe, padiršti pasireikšti savaip, jei toks pasireiškimas yra gerodoti savo gerą elgesį, pareigų supratimą ir jų vyk-

dymą. Jis siūlė ne tik derintis prie kitų, bet taip pat ras konstruktyvus darbas.

Baigdamas savo kalbą, prof. M. Biržiška priminė mums, kad ne uniforma ir aktyvus veikimas yra skautų pagrindas, bet geri darbai ir draugiškumas. Jis linkėjo skautams grįžti atgal į Lietuvą sveikiems ir tvirtiems, ne tik fiziniai, bet ir dvasiniai.

Šia proga garbės prezidiumas, kurį sudarė Los Angeles skautų-čių vadovybė bei lietuviškų organizacijų astovai, sveikino Profesorių, linkėdami jam sveikatos bei ištvermės šiose sunkiose gyvenimo sąlygose: taipogi dėkojo už jo padėtas pastangas ugdant jaunimą.

Buvo gražu matyti skautus-es išsirikiavusius garbės sargyboje su savo vėliavomis. Jų veiduose spindėjo pasididžiavimas mūsų tautos praeitimi, didvyriais ir tvirtas pasiryžimas eiti keliu, kurį praskynė mūsų broliai ginklu, tvirta valia ir savo aukomis Tėvynai.

Siga Dobkevičiūtė

LIETUVIŲ SPORTO ŠVENTĖ

EDV. ŠULAITIS

Šiuose olimpiniuose metuose ir lietuviai sportininkai, gyvenantieji šiaurės Amerikos žemyne, susirinko savo žaidynėms, šeštoms iš eilės. Balandžio 21—22 d.d. lietuviškoji Chicago gyvenimo sporto ženkle, čia suvažiavus 250 sportuojančio jaunimo, kurie atstovavo 12 sporto klubų bei vienetų.

1951 metais Toronte pradėta graži lietuvių sportininkų bendravimo tradicija, kartojama kas metai rado platų pritarimą mūsų jaunimo tarpe. Ir taip: 1952 m. — Clevelande, 1953 m. — Chicagoje, 1954 m. Toronte, 1955 m. — Clevelande ir New Yorke rinkdavosi būriai sportininkų parodyti pasiektus vaisius, pabendrauti su savo tautiečiais.

Tokios šventės buvo ir yra geras lietuviško veržlumo įrodymas: tolimi atstumai ir nuovargis yra neveikiami mūsų užsispyrusių sportininkų. Nors ir neperdidžiausias jų būrelis, tačiau pats faktas byloja apie jų meilę sportui ir tautai, dėl kurių jaunų vyrų ir merginų gretos išsirikiuoja ir varžosi sporto aikštėse.

Paskutiniosios žaidynės Chicagoje, kuriose buvo varžomasi salės sporto šakose: krepšinyje, tinklinyje, stalo teniso ir šachmatuose išaiškino naujuosius šiaurės Amerikos lietuvių sporto nugalėtojus, iki sekančių metų turėsiančius garbę nešioti šį vardą. Daugiausia pirmųjų vietų pelnė šeimininkai — Chicago "Neries" sporto klubo atstovai, kurie vyrų bei jaunių krepšinyje, vyrų bei moterų tinklinyje ir moterų stalo tenise sugriebė pergales. Vienintelė ne chigagiečių laimėta komandinių varžybų konkurencija — vyrų stalo tenisą sau pasiglemžė Toronto "Vyties" sporto klubo tenisininkai.

Pačią didžiausią staigmeną šiose žaidynėse pateikė Chicago "Neries" II komandos krepšinininkai, kurie tapo vyrų krepšinio žaidynių laimėtojai. Buvę favoritai: New Yorko Atletų klubo ir Toronto "Vyties" krepšinininkai iš varžybų iškrito po pirmojo susitikimo, baigmėje palikdami Detroito "Kovo" ir "Neries" II penketukus. Čia buvo parodyta puiki kova, kokios iki šiol Chicago dar nebuvo mačiusi, ir jos laimėtojai buvo namiškiai, po dviejų pratęsimų sumušę Detroito atstovus 81:79.

Jaunių krepšinyje I vietą "Neries" pelnė, baigmėje nugalėjusi Clevelando žaibą 57:38. Vyrų tinklinio baigminiam susitikimui neriečiai nugalėjo studentų Lituanicą 2:1, o moterų — Clevelando žaibą 2:0. Mo-

NATO

Š. Atlanto Pakto Organizacijos vyr. karinių jėgų vado pareigas iš gen. Gruenther perima gen. L. Norstad. Paskutiniu laiku NATO turi daug rūpesčių, kurių išsprendimas bus neįlengvas darbas naujam vadui.

NATO užsibrėžti tikslai buvo laikas nuo laiko peržiūrėti, bet niekad nepasiekti. Pirmiau Europos gynybos nugarkaulį sudarė sausumos kariuomenė, dabar aviacija pamažu perima svarbiausią vaidmenį gynyboje.

Maskvos kalbos apie taiką ir taikingą sugyvenimą kai kurias Europos valstybes užliūliavo ir NATO valstybių tarpusavio bendradarbiavimas kaskart blogėja. Bandoma karinį NATO bendradarbiavimą praplėsti į politinę, ūkinę ir socialines sritis.

Europos gynybos pagrindas ir toliau pasilieka Prancūzija ir Vokietija, nors jų karinės pajėgos yra skaičiuojamos tik teoretiniai. Vokietija tik pradėjo atkurti savo kariuomenę ir tai tęsioja vietoje. Prancūzija užimta Afrikoje malšindama arabų sukilimą. Ten ji turi sutelkus apie 400,000 vyrų ir dar siūnčia daugiau. Europoje ji dar turi apie 500,000 vyrų, kurių paruošimas yra labai nevienodas. Vokietijoj laikomi daliniai daugiausia sudaryti iš arabų. Anglija Vokietijoje turi 4 divizijas, kurių vieną nori atitraukti, nes vokiečiai nenori mokėti už jų išlaikymą.

Nors mažesnių valstybių kariuomenės sudaro apčiuopiamą pajėgą, gen. Norstad daugiausia pasitikės Amerikos penkiom divizijom, kurios laikomos geriausiai ginkluotos ir puikiausiai paruoštos pasaulyje.

NATO turi apie 7,000 lėktuvų, iš kurių apie 1,100 priklauso amerikiečiams.

Gen. Norstad jaučia, jog jis nėra stiprus nei sausumoje, nei ore. Jo stiprybė glūdi Amerikos Strateginėje Aviacijoje su jos atominėmis bombomis. Amerikos Strateginė Aviacija turi sunkumų su bazėmis Europoje bei Afrikoje. Maroke padėtis susidrumstus, o Islandija nori, kad Amerikos bazė būtų panaikinta.

Gynybos planai sudaryti, pajėgų skaičiai nustatyti, biudžetai patvirtinti. Naujam vadui lieka vykdyti modernizavimo darbas nustatytuose apribojimuose. Reikalinga praplėsti radaro tinklą ir pagerinti priešlėktuvinę apsaugą, kuriai reikia priešlėktuvinių raketų. Pereinant prie atominės taktikos Europos kariuomenės reikalingos atominų ginklų, kurių gali pateikti tik Amerika ir Anglija. Amerikos Kongresas nelabai nori sutikti, kad toki ginklai būtų perduodami ar perleidžiami.

Be grynai karinių rūpesčių gen. Norstad turės būti ir sumanus diplomatas. Jis turės įtikinti europiečius, jog Rusijos saldžios kalbos pavojaus nei kiek nesumažina, kad svetimos — draugingos kariuomenės buvimas nebūtų laikomas okupacija.

Gen. Norstad yra aviacijos karininkas su dideliu patyrimu planavime.

J. A. VALSTYBES

Išbandytas ir jau užsakytas gaminti naujas naikintojas — the Lockheed F-104 A Starfighter, kuris gali skristi 1,500 mylių per valandą, tokiu pat greičiu jis gali kilti stačiai augšty. Jis bus skiriamas taktinei aviacijai kovoti su priešo lėktuvais.

— Išrasta šifravimo ir iššifravimo mašina, kuri laikoma didelėj paslapyje. Jos išradėjas už visų išradėjo teisių perleidimą gavo 100,000 dol.

— Orlaivis (cepelinas) grįžta gyvenimui. Navy ZPG-2 orlaivis yra 351 pėdos ilgio, 81 pėdos skersmenyje, turi apie vieną milijoną kubinių pėdų heliaus dujų balioną. Heliaus dujos yra lengvesnės už orą ir nedega. Toks orlaivis išbuvo ore be kuro pasipildymo 8 paras. Jis yra nuskrides daugiau kaip 4,700 mylių atstumą be nusileidimo.

Toki orlaiviai tinka sekti povandeninius laivus geriau, negu kuri nors kita sausumos, jūrų ar oro priemonė. Jie gali būti panaudoti kaip tolumo radaro išpėjimo stotys prieš lėktuvus.

Daromi patobulinimai, kad toks orlaivis galėtų be jokių pasipildymų išilaikyti ore 16 parų. Ateityje numatoma jiems įtaisyti atominės energijos variklius. Tuomet jų panaudojimo galimybės kariniams ir susisiekimo reikalams žymiai praplėstų.

Dabar heliaus turi tik Amerika. Neabejotina, jog jo jieško ir kitos valstybės, norėdamos jį panaudoti tam pat tikslui.

— Planuojama apkarpyti karo veteranų pensijas.

RUSIJA

Raudonojo laivyno vadas admiralas Kuznetsov atleistas iš pareigų ir jo vieton paskirtas adm. Gorškov, buvęs Juodosios jūros laivyno vadas. Adm. Kuznetsov atleidimas siejamas su dviejų karo laivų paskendimu: vienas Juodojo jūroje manevrų metu, antras Baltijos jūroje prie Karaliaučiaus, kuris įplaukė į užminuotus vandenius. Ki-

terų komandiniam stalo tenise Nerietės sutvarkė Clevelando "Žaiba" 3:0, o pas vyrus Toronto Vytis nugalėjo Rochesterio "Sakalą" 5:3.

Pavienių stalo teniso susitikimų laimėtojai: vyrų vienete — 1. Pr. Gvildys (Toronto), 2. V. Grybauskas (Rochesteris), 3. J. Soliūnas (Chicago); moterų vienete: 1. J. Rūteliūnienė (Washington, D.C.), 2. S. Kasperavičiūtė (Toronto).

Šachmatuose nugalėtoju tapo Chicagoje gyvenantis šachmatų meistris Povilas Tautvaišas, antroje vie-

toje palikęs detroitietį meistrį — Kazį Škėmą. Trečioji vieta atiteko jaunam chigiegiui — Kaziu Jaktui.

Šios žaidynės praėjo su nemažu visuomenės susidomėjimu ir pakilioje nuotaikoje. Žaidynių atidaryme gražų žodį tarė ALT Chicagos skyriaus pirm. Don Kuraitis, o jas uždaran kalbėjo ir dovanas įteikė savo kadenciją bebaigiantis FASK pirm. Br. Keturakis.

Lauksime ir tolimesnių panašių sporto švenčių, tikėdami, jog jos prisidės prie mūsų jaunimo auklėjimo sportinėje ir tautiškoje dvasioje.

KARINĖ SPAUDA

DEUTSCHE SOLDATEN ZEITUNG, balandis, 1956 m.

Atominiai ginklai keičia taktiką, dim. gen. plk. dr. L. Rendulic.

Atominio karo dabartinė strateginė doktrina yra grindžiama atominių ir vandenilio bombų masiniais puolimais, siekiančiais sunaikinti priešų vadovavimo, susisiekimo ir gynybos centrus ir tokiu būdu pasiekti sprendimo. Tačiau neatsisakoma ir sausumos gyvų jėgų.

Kovojimo būdai pareina nuo vartojamų ginklų. Tipingas atominis taktinis ginklas šiuo metu yra amerikiečių 30 cm atominis pabūklas, šaudantis 30 km atstumu. Jis sunkus ir gramozdiškas, jo pastatymas ugnivietėn trunka valandas. Jo granatos veiktumas yra lygus 20 kilotonų (20,000 t trinitrotololo). Atomines granatas mėginama pritaikinti ir lengvesniems pabūklams, kaip pav., amerikiečių 21 cm gaubica.

20 kilotonų granata nuo sprogimo taško per 1600 m aplinkui viską sunaikina. Tačiau jau 600 m atstume nuo sprogimo taško, giliau griovyje iškasę daliniai ir ginklai lieka nepaliesi kaitros bangos ir pirmųjų radio aktingų spindulių, o po 10 minučių į sprogimo plotą gali įvažiuoti autovežimiai ir įžengti žmonės, kuriems tačiau reikia turėti specialius, lengvus, saugojančius rūbus.

Atominiai ginklai kautynių lauke gali būti vartojami tik labai taupiai, pirmiausia dėl jų riboto kiekio, antra, kad ir lengvi sviediniai, tačiau užkrečia orą, kas yra pavojinga ir savai kariuomenei.

Kaip savo laiku naujai atsiradęs kulkosvaidis pasidarė pagrindinis pėstijos ginklas, taip ir atominiai ginklai virto lemiančiu orinių jėgų įrankiu, o dabar jie bandomi padaryti ir sausumos jėgų pagrindi-

ti spėja, kad jį atleido todėl, kad "jis planavo ateinantį karą vesti su paskutiniojo karo ginklais".

niais ginklais. Pagrindiniai kariavimo dėsniai lieka ir toliau nepaliesi, tik būdas ir metodai kinta palyginus su priešatominiais laikais.

Prieš nagrinėjant puolimą ir gynybą reikia pabrėžti, kad taktiniai atominiai ginklai, dėl jų plotinio veikimo negali būti vartojami prieš tas priešų dalis, kurios yra ankštame sąlytyje su mūsų kariuomene. Artimiausi taikiniai būtų bent 2-3 km už priekinės priešų laikomos ribos.

PUOLIMAS

Iki dabar puolimui vykdyti reikėdavo sudaryti svorio centrą, kuriame sutelktamos jėgos. Ir ateityje tas dėsnis veiks, tik pakeista forma. Jau II Pas. karo metu, dėl priešų aviacijos veikimo buvo daug sunkiau šį dėsnį išlaikyti nepakeistu, kaip kad I Pas. karo metu. Telkiamos dalys negalėjo būti taip ankštai sutelktos ir jų laikymas išieties riboje turėjo būti vis trumpinamas. Tam tikslui pasirodė labai tinkamos motorizuotos dalys.

Šiandien apie tokių jėgų telkimą jau nebegalima kalbėti. Sutelkimo momentas turi būti visai trumpas, tik vienos akimirkos, dalys turi būti dar judresnės. Tačiau ir tokių staigų sutelkimą priešas gali mėginti sunaikinti ar sutrukdyti savo atominiais ginklais. Taigi kyla reikalas vieton vieno svorio centro turėti keletą taškų, t.y., visą svorio taškų sistemą, valdomą iš vienos vietos. Savi atominiai ginklai papildytų savo svorio taškų veikimo jėgą.

Puolimo metu atominiai ginklai veiks į priešų artileriją ir stambius rezervus. Kovos sausumoje ribosis tik susidūrimu su priekinėmis priešų dalimis.

Išaiškines puolančiojo tikslą priešas mėgins sutelkti savo plačiai išmėtytus rezervus, kas, savo ruožtu, puoliko atominiams ginklams duos gerų taikinių. Ir čia, kaip ir seniau, iniciatyva lieka puoliko rankose.

Puolimas, tačiau, išgyvena kele-

tą krizių: taktiško pasisekimo momentu kautynių lauke įvyksta puolančiųjų jėgų susitelkimas. Sekanti krizė — momentas, kai pritraukiami nauji rezervai.

Puolimo svoris priklauso rezervų, kurie naudojami keleta pakartotinių bangų pavidalu. Jų vadovavimas yra ypač svarbi problema. Kadangi jie turi būti judrūs ir sugebą maskuotis, taigi privalo būti ir maži. Pėstijoje jie neturėtų būti didesni už batalioną iš apie 600 vyrų. Toki daliniai turi būti įpratę į sąkymų staigų pasikeitimą, kelių sunaikinimą ir, iš viso, sugebą greitai apsidirbti su visokiom kliūtim, kurių dabar reikia laukti daug daugiau kaip seniau. Judėjimui turės naudoti nakties metą. Todėl nakties veiksmams reikia skirti ypatingą dėmesį.

GYNIMASIS

Seniau, kad išvengtų priešų ginklų veikimo ir, kad pasiektų didesnio atsparumo, gynybos sistema būdavo skaidoma kuo didesnėn gilumon. Šiandien tas jau nebetinka. Kuo giliau pozicijos bus išdėstytos, tuo jos lengviau bus pažeidžiamos ginklų.

Gynybos svoris turės būti perkeltas į priekinių pozicijų plotą. Tačiau gynimosi galia priklauso ir judrių rezervų, kurie turi būti išdėstyti labai didelėje gilumoje.

Psichologinio pobūdžio kliūčių atominame kare daugiau sutiks puolantysis kaip gynantysis. Jos kils iš didžiųjų atominių ir vandenilio bombų sukeltamam panikinės nuotaikos. Norėdami savo kariuomenę įpratinti prie tokių sprogimų amerikiečiai jau dabar išdėsto savo dalinius prie sprogimo zonos ribos ir po sprogimo leidžia jiems įžengti į paliestą plotą.

Apsauga nuo kaitros ir radioaktyvumo reikalauja įrengti gilus, daliniai pridengtus griovius — apkasas. Apsikasimo reikšmė nepaprastai padidėja ir liečia netik žmones, bet šarvuotuosius, pabūklus ir autovežimius. Apsikasimas bus būtinas, net ir ne fronto zonoje. Kadangi daliniai turės dažnai kilnotis tai ir apsikasimas bus jų pagrindinis darbas. Tas, žinoma, išsaus mechanines apsikasimo priemones. Pelkėtos ir uolėtos vietovės iš kautynių lauko bus išskirtos.

Dengta vietovė ateityje turės dar daugiau reikšmės, kaip praeityje, nes ir didžiausioje gilumoje, dengtoje vietovėje, vyks rezervų judėjimas. Mažesnių, bet skaitlingesnių rezervų reikalas sudarys sunkumų ginklų bendradarbiavimui, artilerijos ir sunkiųjų ginklų sutelkimui.

Z. R.

RAMOVĖS BENDRARAŠTIS NR. 30

(Taša iš 182 psl.)

IV. Atstovų ir svečių nakvynė.

1) Atstovams ir svečiams nakvynė bus parūpinta nemokamai. Šį reikalą tvarko Chicago's Skyriaus Valdyba.

2) Atstovų ir svečių sąrašus, kuriems bus reikalinga parūpinti nakvynę, Skyriai atsiunčia ne vėliau š.m. birželio 10 d. Chicago's Skyriaus Pirmininkui šiuo adresu: Mr. P. Dirkis, 2628 W. 38th Street, Chicago 32, Illinois, U.S.A.

3) Gavus minėtus sąrašus, atstovams ir svečiams bus paskirtos nakvynės vietos ir apie tai bus skubiai pranešta atitinkamoms Skyrių Valdyboms, nurodant nakvynės adresus.

4) Tuo atveju, jei atstovai ir svečiai, kurie patys nebus apsirūpinę nakvynę, atvyks birželio 29 d. bėgyje ir nebus gavę iš anksto pranešimo, kur paskirta nakvynė, nakvynės reikalą kreipiasi pas šiuos ramovėnus: a) P. Dirkis, 2628 W. 38th Street, Chicago 32, Ill., telefonas: YArds 7-4693, b) S. Virpša, 3644 So. Seeley Ave., Chicago 9, telefonas: VIRginia 7-2993 ir c) A. Reklaitis, 6643 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill., telefonas: PProspect 8-2858.

V. Skyrių Atstovų pranešimai.

1) Laiko sutaupymo sumetimais Centro Valdyba nutarė visų Skyrių Atstovų pranešimus (pranešimus iš vietų) atspausdinti iš anksto ir juos įteikti visiems atstovams, jiems atvykus į suvažiavimą.

2) Todėl tie Skyriai, kurie dar tokių pranešimų neatsiuntė, prašomi juos atsiųsti Centro Valdybai ne vėliau š.m. birželio 1 d. Vėliau atsiųstus pranešimus nebus galimybės atspausdinti.

3) Pranešimai turi būti trumpi, pilni ir aiškūs, nurodant kas, kada padaryta — įvykdyta. Į pranešimus turi būti įtrauktos ir trumpos pinigines apyskaitos — žiūr. bendr. Nr. 27, 5 str. Kas galima sutraukti į trumpas lenteles. Ypač tas tinka piniginiams stoviui pavaizduoti. Stengtis visą pranešimą sutraukti į vieną ar du mašinėle rašytus puslapius. Esant neišvengiamam reikalui, galima dar trečią puslapį pridėti.

4) Be to, Skyrių Atstovai posėdžio metu galės išsitariti aktualiais klausimais, papildant bei labiau išryškinant Skyriaus veiklą bei kellant savo pageldavimus. Išsitarimams bus skirtas ribotas laikas, neilgiau 10 min. kiekvienam atstovui.

5) Iki šiol apyskaitinius pranešimus atsiuntė šie Skyriai: Los Angeles, Baltimorės, New Jersey, Detroito ir Melbourne (Australija). Jei šie Skyriai norėtų savo jau atsiųstus pranešimus papildyti, tai tą jie gali padaryti ir papildymus atsiųsti ne vėliau š.m. birželio 1 d.

6) Tie Skyriai, kurie dar neatsiuntė savo Skyriaus narių sąrašo — žiūr. bendr. Nr. 25, 2 ir 3 str., juos atsiunčia kartu su apyskaitiniais pranešimais. Skyriai, kurie jau atsiuntė apyskaitinius pranešimus, bet prie jų nepridėjo narių sąrašo, sąrašą prisiunčia papildomai.

7) Skyrių Valdybos taip pat prašomos atsiųsti Centro Valdybai iki š.m. birželio 1 d. savo Skyriaus mirusiųjų narių sąrašus, nurodant laipsnį, pavardę, vardą, kada ir kur mirė, kur palaidotas ir, jei žinoma, kapo ir sklypo Nr. Nr. Iškilmingo posėdžio metu pagerbiant žuvusius dėl laisvės, kartu bus pagerbti ir mirusieji Ramovėnai, perskaitant mirusiųjų sąrašą.

VI Suvažiavimo išlaidų padengimas.

1) Centro Valdyba turi vienintelį įplaukų šaltinį — tai Sąjungos narių metinio mokesčio 25%. Jei šis priklausantis nario mokestis būtų Centro Valdybai visų Skyrių atsiųstas, tai būtų galima bent geroką dalį suvažiavimo išlaidų padengti.

2) Todėl visi Skyriai, kurie dar nario mokesčio 25% neatsiuntė, prašomi tuos pinigus atsiųsti už visą nesumokėtą laiką. Šis raginimas neliečia tų Skyrių, kurie tą pareigą jau atliko.

3) Be to, Centro Valdyba prašo visus Skyrius pagal galimybes ir išgales paskirti iš Skyriaus kasos tam tikrą pinigų sumą suvažiavimo išlaidoms padengti.

4) Suvažiavimo išlaidų apyskaitą Centro Valdyba pateiks visiems Skyriams.

5) Paminėtus 2 ir 3 punktuose pinigus prašoma siųsti neatidėliojant šiuo adresu: Mr. J. Tumas, 4518 So. Talman Ave., Chicago 32, Illinois, U.S.A.

6) Dar ne visi Skyriai išpildė bendraraščio Nr. 27, 5 str. b, c ir d punktus. Prašoma paskubinti tą pareigą atlikti.

VII. Sąjungos legalizavimas.

1) Lietuvių Sąjunga "RAMOVĖ" š.m. kovo 21 d. yra inkorporuota ir gavo iš Illinois Valstybės Sekretoriaus inkorporavimo liudijimą (čarterį).

2) Inkorporuotos Sąjungos vardas yra šis: "THE LITHUANIAN VETERANS ASSOCIATION "RAMOVĖ".

3) Inkorporuotai Sąjungai "RAMOVĖ" leista savo skyrius turėti visose Jungtinėse Amerikos Valstybėse, o taip pat ir kituose kraštuose, kur yra lietuvių, norinčių įsijungti į Sąjungos veiklą.

4) Iki Suvažiavimo bus paruoštas ir naujas Sąjungos statusas, suderintas su vietos įstatymais ir inkorporavimo liudijimo patvirtintais Sąjungos tikslais.

5) Visas inkorporavimo dokumentas artimiausiu laiku bus paskelbtas žurnale "KARYS".

6) Skyrių Atstovų Suvažiavimas turės padaryti formalų nutarimą dėl Sąjungos jungimosi ar nesijungimo su Amerikos Lietuvių Legijonu — žiūrėk bendraraštį Nr. 25 iš 1955 m. spalio 25 d.

Priede: Suvažiavimo darbotvarkė.

P. Plechavičius
Pirmininkas

A. Rėklaitis
Sekretorius

Lietuvių Sąjungos "RAMOVĖ" Skyrių Atstovų Suvažiavimo, kuris įvyks Chicagoje 1956 m. birželio 30 ir liepos 1 d.d.

Naujas motorizuotas prieštankinis 90 mm pabūklas. Sveria 15,800 svarų, išvysto 30 m/v greitį, gali būti gabenamas lėktuvo.

DARBOTVARKĖ

1-ji Suvažiavimo diena — birželio 30 d.

I. Iškilmingas Posėdis

- 1) Posėdžio atidarymas.
- 2) Garbės Prezidiumo sudarymas.
- 3) Vėliavų įnešimas.
- 4) JAV ir Lietuvos Himnai.
- 5) Sąjungos Pirmininko Gen. P. Plechavičiaus žodis. Pagerbimas žuvusiųjų dėl laisvės ir mirusiųjų Ramovėnų.
- 6) Sveikinimai.
- 7) Sąjungos 5 metų veiklos apžvalga.

Pertrauka

II. Darbo Posėdis

- 1) Posėdžio Prezidiumo sudarymas.
- 2) Mandatų ir Rezoliucijos Komisijos rinkimas.
- 3) Centro Kontrolės Komisijos pranešimas.
- 4) Garbės Teismo pranešimas.

- 5) Diskusijos dėl pranešimų.
- 6) Centro organų apyskaitų priėmimas ir tvirtinimas.
- 7) Sąjungos ir Amerikos Lietuvių Legijono susijungimo klausimas.
- 8) Naujiems Centro organams būstinės nustatymas.
- 9) Naujų Centro organų rinkimas.
- 10) Skyrių Atstovų pasisakymai aktualiais klausimais.
- 11) Ateities veiklos aptarimas.
- 12) Siūlymai ir sumanymai. Rezoliucijų priėmimas.

Posėdžio uždarymas.

2-ji Suvažiavimo diena — liepos 1 d.

I. Iškilmingos Pamaldos

II. Dainų šventė.

Laikas ir vieta bus paskelbta spaudoje ir pranešta suvažiavimo dalyviams posėdžių metu.

NAUJOS KNYGOS

ZIEMOS DAINA — Henrikas Radauskas. Gaila, kad mūsų didieji poetai vis tebetiki, jog be svetimų žodžių negalima rašyti lietuviškos poezijos. Tokie žodžiai, kaip Otello, mauras, Desdemona yra geri atitinkamoje originalioje literatūroje, bet įvesti dėl manieros į lietuvių poeziją, kuri turi būti skiriama skaitytojui, nemokančiam anų kalbų ir dėl pasitaikiusio eilėraščio negalinčiam perversti enciklopedijas, palieka tokį išpūdį, kaip musė gero vyno stikle — nei išgerti, nei išlieti. Argi taip menka mūsų kalba, kurioje poetas sukuria geruosius posmus ir knygos antraštę, kad prireikia žodžio iš svetimos literatūros? Argi jau gimtas žodis pritrūko poezijai tinkamų vardų bei simbolių, žėrinčių sava tautos ditybe ir tragizmu, jei norima jį aplenkti, apeiti? Bijoma savo "poeziją poezijai" suprasciokinti, nutarptautinti, todėl, nejučiom ji vėl gražinama į naujovišką barbarizmų gadyne. Reikėtų, mūsų manymu, neskaityti lietuviškos minties su svetimų žodžių bei sąvokų pagalba, o kaupti ją, kad esamo mirties pavojaus akivaizdoje galėtumėm savų žodžių susikalbėti ar susidainuoti.

TĖBŪNĖ TARTUM PASAKOJ — Liūnė Sutema. Tai gyvo žodžio mozaika, moderniška, bet sava, be tarptautinių barbarizmų, alsuojanti žmogaus buitimi. Galima būtų cituoti, bet jau reikėtų tai daryti ištaisai per visą knygėlę, nes kiekviename lape yra ir naujo ir to paties drauge, ir tenai poetė nedainuoja, tikriau sakytumėm — iš spalvotų žodžių bei svajonės šukių dėlioja paveikslus, gyvus, judan-

čius, žaidžiančius savo švitėjimu. Ir lieka viskas tarytum pasakoje.

DEVYNIOS BALADĖS — Kazys Bradūnas. Džiugu, kad atsirado poetas, kuris, išpažindamas gimtojo žodžio galybę, veda lietuvių poeziją, į tarptautinę garbę ir įrodo, kad lietuviškos laumės gali kalbėti mūsų burtazodžiais. Bradūno poezijos kelias yra tikrasis kelias į tautinės kūrybos pergale, atmetus tuos nesavus žodžius ir vaizdus, kurių, kaip ir Radauskas, nepasisaugo — jis tampa lietuviškiausiu šio meto poetu, toli palikdamas ateities teismui visus manieringus kruvinojo Izraelio dievo giedotojus, prancūzų ar vokiečių pamėgdžiojimo dabitas, atvirai ir nuoširdžiai pagarbindamas tikrąjį savo Dievą, savo tautos amžinumo paslaptį. Duok Dieve, kad jam užtektų ištermės neapsirikti tarp dienos pagundų, kurios visai stengiasi, nustelbti balsą, einantį iš gimtosios žemės senkapių gilumos. Bradūnas turėtų tapti pavyzdžiu mūsų jauniems poetams, kaip reikia lietuviškai kurti poeziją, kurios pagalba tikrai galėsime pelnytai priimti tarptautinę garbę. V. J.

GEDIMINAS LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJOJE

Negalima nuryti kartaus žodžio, kai paskaitai "L. Enciklopedijoje" Lietuvos istorijos straipsnius — nebesupranti, kokiam tikslui tos knygos skiriamos: tautos istorijos mylėtojo žinioms papildyti, ar už lietuvių pinigus suniekinoti pačią tautą, jos patriotinę dvasią, šaknį, teikiančią gyvybę visai mūsų tautinei egzistencijai.

Atsiskleidžiame straipsnį apie Gediminą, tą žymiausią viduramžių Lietuvos karalių, asmenį, kurio

gali mums pavydėti visa Europa, kurio išmintis, nors pagoniška, aiškiai viršija visų Nepriklausomos Lietuvos buvusių ar ir dabar veikiančių politikų išmintį. Ir ką matome? O gi nežinomos kilmės vergas žirgininkas, duoklių suktas rinkėjas, karaliaus Vytenio žudikas, beveik maskolius, stebuklingu būdu tapęs "Lietuvos ir daugelio rusų žemių karaliumi". Vis tai "autentiškos" lenkų, rusų kronikos, gėda net skaityti.

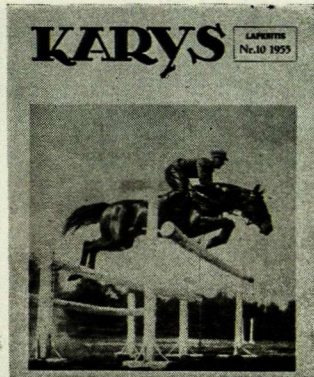
Jei matome paskelbtas svetimųjų versijas, tai lauktume ir lietuviškų kontraversijų, nuosava išmintimi apginančių ir įtvirtinančių Gediminą lietuviuose, deja, to kaip ir nėra, neskaitant keletos nedrašių užuominų, kad jis galėjęs kilti iš žemaičių, kad gedimainių dvarai būtų augstaičiuose. Dvarai dar nieko nesako, jų buvo visur, net Lenkijoje ir Austrijoje, nes gedimainčiai per kelis šimtmečius buvo Europos karalių giminė. Įdomiau, kad žemaičiuose buvo ir yra daugybė pavardžių — Gediminų — kurie galėjo atsirasti ne tik po Gedimino iškilimo karaliumi, bet ir prieš jį, nes tai senas tautinis to krašto žmonių vardas. Vienas tokio vardo vyras galėjo iškilti ir valdovu, ypač po Mindaugo žuvimo, kurio istorijoje žemaičiai aktyviai dalyvavo. Abejotina, ar tokios darybos vardų būtų galima iškelti iš kokios slavų kalbos — čia jau filologų reikalas.

Nematome nė jokio Gedimino atvaizdo, nė jo vienintėlio išlikusio antspaudo, nes istorikai neturi autentiško paveikslo, kadangi jo — Gedimino — laikais dar nebuvo išrastos fotografijos. Suprantame. Tačiau, jei galima skelbti abejotino tikrumo kronikos tekstus, paremdant, kaip kokių autorių Gedimi-

nas buvo vaizduojamas, kodėl neparodyti atvaizdo, net keletas, kaip jis kokių dailininkų amžių bėgyje buvo vaizduojamas, o svarbiausia — kaip jį piešia patys lietuviai. Deja, mūsų istorikai pabūgo likti neobjektyvūs, nors legendarinę gruzinų Tamarą idėjo savo istorinio karaliaus sąskaiton.

Visa negerovė yra tame, kad mūsų istorikai dar aiškiai nežino, kokiai tautai patys priklauso ir bijo susikompromituoti prieš tuos svetimtaučius kolegas, kurie stengiasi iš Lietuvos istorijos pasirašyti savąją — ruskinę ar lenkišką. Mūsų istorikai, kukliai tariant, truputį pritingi pasidaruoti savo tautai už tuos pinigus, kuriais jie įsigijo mokslą ir profesorių vardus, svarbiausia — už tas tautos viltis, sukrautas juose, ginant prigimtą savo teisę ir garbę. Argi teks laukti kito Daukanto, kuris pamokytų mūsų profesorius, kaip tautos istorija skaityti ir rašyti, kad žibėtų ir stebintų savo pilnumu.

Iš tikrųjų, ką gi veikia mūsų istorikai, jei savo enciklopedijai, tam didžiajam žinynui, prirašyti tenka samdytis svetimtaučius, net iš priešiško lagerio, kaip atsitiko pav., pakviečiant lenką poną Paškiewicz, "Lietuvos istorijos žinovą", anot laikraščių, nors jo žinios nesiekia net savo prosenelio Dionizo Poškos, save laikiusio lietuviu, rašiusio lietuviškai ir įėjusio į tautos kultūros istoriją skaidriu asmeniu. Abejotinos pono Paškiewicz intencijos, jei jos leidžia nepritapti prie savo senelio tautinės garbės, — lenkuose jam garbingiau. Taigi, ką veikia mūsų istorikai šiuo palankiu metu, kai už tautiškas tezes nei jiems asmeniškai, nei valstybei negresia jokie demaršai iš paliestųjų galin-gesnių pusių? Pasiteiravę visuomenėje ir spaudoje, sužinome, kad prof. Z. Ivinskis, po eilės metų darbo Romos archyvuose, parašė puikią knygą apie šv. Kazimierą, įrodymas, pagaliau, kad anas nėra joks šventasis. Dabar rengiasi rašyti monografiją apie vyšk. P. Bučį, labai daug nuveikusį pravoslavų pasaulyje kažkam, tik ne lietuvių tautai. Man rodosi, kad tas darbas nebūtų prof. Ivinskio vertas, tai galėtų atlikti bet kuris dvasininkas, jų daug, o Ivinskis — beveik vienas. Mums reiktų lietuviškai parodyti mūsų žemes, kurios yra tikrai mūsų, nė vieno kito iš tautų. Ir laikas dabar, kaip minėjau, yra pats geriausias. Vis tiek, ačiū profesoriumi bent už suspėtus istorinius straipsnius perijodikoje — jie taip reikalingi. Rašo dar M. Gimbutienė gražiai apie senąją mū-

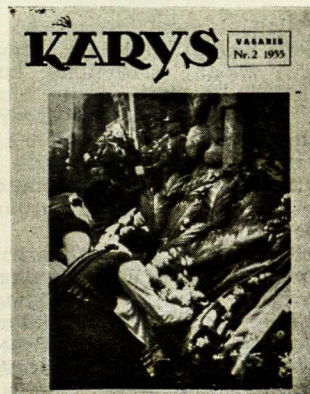

Geriausiai pavykęs KARIO numeris 1955 m.

sų kultūrą, rašo prof. S. Sužiedėlis. pratindamas tautą jieskoti priešų savo brolių tarpe, kai iškelia "žiaurų" ateitininkų persckiojimą Nepriklausomybės laikais. Jis taipgi ragina atsisakyti tautinių tradicijų, vengiant tautos švenčių, kad ateityje neliktų visai medžiagos Lietuvos istorijai ir nereiktų jos rašyti. Tiesa, jis pakėlė balsą prieš gudus, vagiančius ir klastojančius mūsų istoriją, tai labai gerai ir garbė jam, deja — ar profesorius taip kalbėtų, jei gudai nebūtų daugumoje pravoslavai ar bolševikai, atseit — nekatalikai Daug rašo ir V. Sruogienė, ir jeigu jai užteks tautinės drąsos bei pilietinės sąžinės savo "Lietuvos Istorijoje" pagaliau atitaisyti svetimųjų mums įteigtas klaidas — karalius vadinti kunigaikščiais — bus patarnauta tautos moralei labai reikšmingai.

Pabaigoje, grįžtant prie L. Enciklopedijos", norėtuši prašyti jos leidėją ir redaktorius, kad sutelktų daugiau istorinės medžiagos ir ją lietuviškiau perteiktų. Nereikia di-

Gražiausias viršelis 1955 m.

delio istoriko šaltiniams nurašyti, tai padarys kiekvienas raštingesnis. bet iš jų padaryti tinkamas išvada gali tik istorikas su išmintimi ir sąžine, o tų dviejų dalykų, kol kas, savo mokslinukuose ir jieskome. Turint daugiau veržlumo, būtų galima ir pačių istorinių šaltinių daugiau pasiekti, nes šiuo metu mūsų žmonės, be specialių ekspedicijų darymo, gali lengvai prieiti įžymiausių muzėjus ir archyvus. padaryti reikiamas foto nuotraukas ir jas panaudoti lietuviškos mokslinės literatūros kūrimui. Ir jei šiame darbe dar būtų reikalinga svetimųjų talka, tai kodėl nekreiptis į artimesnius tautai latvius, kuriems Lietuvos istorijos šviesumas yra labiau savas, nei kitiems. Latvis yra patriotas, nebijo savo kilmės sieti su ta tauta, kuri Gedimino laikais taip herojiškai gynėsi nuo priešų ir laimėjo, suteikdama Europai karalius. Jis tik laukia, kada brolis lietuvis pakvies jį prie bendro protėvių kapo giliam, nuoširdžiam susimąstymui dėl ateities, o susimąstyti mums abiem, be juoko, yra ko. Tokiais linkėjimais ir baigiu šiuos žodžius, atsi-prašydamas kilnių tautiečių, kuriems tie žodžiai nepatiko.

V. Jonikas

KĄ KALBA 1955 METŲ KARIO ANKETA?

1955 m. gale išsiuntinėta KARIO anketa susilaukė kiek gyvesnio dėmesio kaip 1954 metų. Užpildytų anketų grįžo 5.2% (1954 m. — nepilni 5%).

Anketos, nors ir negausios, tačiau redakcijai duoda daug įdomios medžiagos. Iš jų bus semiamasi minčių sekančių metų KARIO turinio papildymui ir pataisyimui.

Iš atsakiusių anketas net 88% (75%) yra patenkinti KARIO turiniu (skaitlinės skliaustuose yra 1954 m. anketos duomenys). Tik 5% (10%) išrašė griežtą NE. Likusieji 7% (15%) nepareikšė nuomonės.

Sunkiausia buvo spręsti, kuris KARIO numeris geriausias. Balsai pasidalino įvairiems numeriams: lapkričio mėn. Nr. 10 gavo 7.5% balsų ir stovi priekyje, tokį pat balsų kiekį gavo ir Nr. 11.

Gražiausias KARIO viršelis su 15% balsų — yra Nr. 2, antroje vietoje yra Nr. 11.

Straipsniai rašyti Dr. V. Sruogienės, ypač apie Katkų ir jo laimėjimą prie Salaspilio, laimėjo pirmąją vietą, gaudami 15% balsų. Antroje vietoje stovi plk. J. Kešgalis — Tautinių vertybių beišskant, trečia vieta teko A. Žygmanoto straipsniams.

A. A. LTN. JONAS BRAZDŽIONIS

Gegužės 16 d. sukako lygiai vieneri metai, kai negailestinga mirtis nelauktai ir staiga išplėšė iš gyvųjų tarpo Joną Brazdžionį.

Skaudu, kad svetima žemė turi priklausti jauną, savo tėvynei Lietuvai daug žadėjusį jos sūnų. Vos 40 metų peržengęs, pačiame amžiaus pajėgume jis nuėjo į amžinastį.

Velionis, gimęs 1914 m. gruodžio 1 d., Žiaunių km., Subačiaus vlsč., Panevėžio apskr., kūdikystės dienas praleido bebėgiodamas po Paliuniškio Žaliosios girios tankynes, bei Juodvadžio ir Svalios kimsynus. Ten jo tėvas buvo miško eigulis. Atlikęs piemenėlio "stažą", buvo tėvo nuvežtas mokintis į Daujėnus, kur baigęs pradžios mokyklą, įstojo Pasvalio komercinėn mokyklon. Baigęs komercinę mokyklą kaip gabus ir darbštus mokinys 1936 m. įstojo į Karo Mokyklą Kaune. 1938 m. pakeltas į j. ltn. laipsnį, skiriamas į 4 p.p. karininku. Ten jis išbuvo iki 1940 m. Lietuvos kariuomenės dalis inkorporavus į S.S.S.R. kariuomenę, velionis sėkmingai pasitraukė ir slapta kurį laiką išbuvo pogrindyje.

Vokiečiams išgrūdus rusus iš Lietuvos, ltn. Brazdžionis nedvejodamas stojo į Lietuvos Savisaugos Batalionus, tęsti kovą su bolševikais. Su savo batalionu jis grūmėsi su rusais įvairiose vietose Rusijos gilumoje iki vokiečių kapituliacijos. Prieš pat kapituliaciją, drauge su kitais daliniais, velionis pasiekė Vokietijos sieną ir pasirinko tremtį, apsigyvendamas Merbecko stovykloje.

Nutilus karo veiksmams 1945 m., vieną dieną su UNRRS sunkvežimiu, būrys lietuvių jaunuolių nuvyko į Bonną, kad įstotų į ten veikusį universitetą studijų. Jų tarpe buvo ir visad besišypsą Jonas, pasirinkęs studijuoti jam naujus che-

mijos mokslus. Tačiau emigracija sutrukdė studijų užbaigimą.

Atvykęs į J.A.V., Jonas Brazdžionis apsigyveno lietuviškoje Čikagoje, kur, dirbdamas sunkų fizinį darbą, įsijungė į organizacinį lietuvišką darbą ir reikėsi kaip veiklus ir gabus publicistas. Jis rašė dienraščiui "Draugui", buvo aktyvus Ramovės narys ir ėjo Lietuvių Bendruomenės Town of Lake apylinkės sekretoriaus pareigas. Be to, jis uoliai talkininkavo ir Balfo šalpos darbui.

Nors ir sunkiai dirbdamas, velionis niekad nesiskundė, jam daugiau rūpėjo Lietuvos reikalai, kaip jo paties likimas. Kur tik kildavo lietuviškas, visuomeniškas reikalas, ten atvykdavo ir šis mielas ir šaunus augštaitis, kad žodžiu ir plunksna kviestų lietuvius į vieningą darbą Lietuvai ir šiam kraštui. Jis pats buvo visada geros nuotakos ir optimistas, mėgęs švelnų humorą.

Jis ir atsargoje buvo vis tikras Lietuvos karys. Kėlė Lietuvos ir jos karių garbę, gynė jų reikalus dar Lietuvoje "Karyje", "Mūsų Žinyne", o čia išseivijoje "Drauge". Jam mirus, Lietuva neteko ištikimo ir taukaus sūnaus, Katalikų Bažnyčia uolaus nario, lietuviška spauda gaus darbuotojo, Ramovė veiklaus ir samoningo pareigūno. Liko žmona Ona, netekusi gero vyro, nepaiečiama šeimos globėjo ir maitintojo, liko dukrelės Elenytė ir Viktorė, be mylimo tėvelio, brolis Balyš — be garbingo brolio.

Ramybė Tavo palaikimas, mielas Jonai!

P. Dirkis

MIRĖ ALCAZARO GYNĖJAS

Madride neseniai mirė generolas don Jose Moscardo y Ituarte, 77 metų, heroiškai gynęs Alcazaro tvirtovę Tolede pilietinio karo metu Ispanijoje 1936 m.

Toledo miestas buvo raudonųjų rankose, tik Alcazaro pilis su 1900 karių, tarp kurių buvo nemažai motinų su vaikučiais, dar laikėsi. Heroiškas gynimasis tęsėsi 73 dienas pragariškai bombarduojant iš visų pusių ir iš viršaus.

Moscardo tada buvo pulkininkas. Jo sūnus Luis buvo patekęs į raudonųjų rankas. Liepos 23 sučiřškė telefonas. "Norima kalbėti su Moscardu", atsiliepė balsas. Tai buvo prieš balsas. "Pranešame, kad jo sūnus bus sušaudytas, jei Alcazaro gynėjai nepasiduos." Pulk. Moscardo griežtai atsakė: "Aš nepasiduosiu". Tuojau buvo sujungtas telefonas su sūnumi Luis, pasakė žodžius, kurie liks amžiais kaip testamentas jaunajai kartai:

— Mano sūnau, iš manęs reikalaujama atsisakyti 1900 karių garbės, kad išgelbėti tavo gyvybę. Tu esi ispanas ir katalikas. Žinai, kad negaliu taip prekiauti. Pasiruošk, užtat, mirti. Ir sakyk su mumis:

Šiomet, kaip ir pernai, skaitytojai daugiausia pageidauja karinių prisiminimų — net 75% (70%) balsų; toliau seka karinė istorija — 61%, Lietuvos istorija ir karinė technika po 48%; karinių mokslų — karybos, pageidauja 42%, informacinių straipsnių — 37%. Tik 3% norėtų daugiau poezijos, beletristikos norėtų 14% ir humoro — 18% balsų.

Šitie daviniai šaukte šaukia tuos, kurie gali rašyti savo ar kitų karo patyrimus ar išgyvenimus. KARIO skaitytojai nori ir prašo pačios brangiosios medžiagos, tos kuri duotų davinių mūsų lietuviškajai

karo istorijai.

Augant KARIO skaitytojų eilėms, jų tarpe vyksta pasikeitimų, kuriuos anketa pavaizduoja taip: šiuo metu KARIO skaitytojus sudaro buvusieji karininkai — 45% (40%), buv. viršilos ir puskarininkai — 22% (28%), grandiniai ir eiliniai — 19% (20%), netarnavę kariuomenėje — 3% (10%).

Atrodo juntama Ramovės skyrių įtaka savo nariams KARIO reikalu, nes net 34% (26%) jų priklauso Ramovei ir 10.5% (3%) kitom veteranų organizacijoms; 13% nepriklauso jokioms, kiti — nepareikšė.

Vidutinis skaitytojaus amžius 1955 m. buvo — 47 metai (40 m.). Jauniausias skaitytojas užpildęs anketą yra 20 m. ir vyriausias 71 m. Atrodo, jog vyresniojo amžiaus skaitytojai, tą mažą pareigą, grąžinti užpildytą anketą, atliko stropliau.

KARYS yra dėkingas visiems, kurie neatsisakė pasidalinti savo mintimis, duoti patarimų, pastabų ar pabarti. Viskas, kas tik galima, bus priimta dėmesin, nes KARYS nėra vien tik redakcijos pagaminamas laikraštis. Jūs padėjote bendrom jėgom tęsti toliau gražiai pradėtą darbą.

“LIETUVISKOJI ČIKAGA”

Lietuviškoje spaudoje kartais tenka skaityti, kad ten ir ten bus rodomas lietuviškas filmas. Deja, nedaug filmų yra iš Lietuvos gyvenimo, dar mažiau jų yra išlikę. Turbūt, vieninteliai broliai Motužai yra pasigaminę ir atsivežę Amerikon spalvotą filmą dar iš nepriklausomų laikų. Jis yra rodomas po visą Ameriką ir kai kurie žmonės žiūri jį po kelis kartus ir vis negali atsižiūrėti.

Tokis filmas aišku turi ir istorinės reikšmės, nes papildo rašytą tautos istoriją. Bet tik tenka apgailestauti, kad tiek maža apie mūsų tautą, nepriklausomus jos laikus yra patekę filmuosna. Ir tremties laikai taip pat liko nepavazduoti filmuose.

Pradėti filmavimo darbus nėra lengva, tačiau atsiranda pasiryžusių ir šioje srityje. Štai ir Čikaga gali pasigirti, kad turi savo spalvotą kultūrinį filmą. Jį pagaminu uolus ramovėnas Čikagos sk. valdybos narys Balyz Brazdžionis.

Filmas pavadintas “Lietuviškoji Čikaga”, jo gaminimas užtruko dvejus metus. Filmas rodo Čikagos ir jos apylinkių vaizdus ir kultūrinę vietos lietuvių gyvenimą, vaizdai lydimi žodžio ir muzikos. Filmas sudėtas iš daugelio dalių ir įvykių, dalyvauja tūkstančiai lietuvių, kurie dirba, veikia, kruta, bėga, kalba, dainuoja, šoka, linksmiasi ir t.t. Vaizdai nenuobodūs ir tikrai įdomūs, taip, kad dvi valandos greitai praslenka, tokio ilgio yra fil-

mas. Įdomesnės filmo dalys yra: Lietuvos kariuomenės šventės minėjimas 1955 m., ramovėnai pagerbia konsulą Dr. Daužvardį, Vasario 16 D. minėjimas 1956 m., KARIO piknikas Čikagoje 1955 m., suruoštas ramovėnų, Dainavos ir Čiurlionio ansamblių koncertas, Dariaus ir Girėno šventė, spaudos paroda, šaulių klubo šventė ir kitos.

Atliktas didelis kultūrinis darbas, už kurį padėka priklauso ramovėnui Baliui Brazdžioniui, ir netik padėka, bet ir pagyrimas. Filmas yra rodomas ir lietuviškos visuomenės gausiai lankomas. Autorius ir toliau dirba šioje srityje.

P. Dirkis

DU BROLIAI KARIAI

Sfc (Sergeant First Class) Vytautas F. Mikolaitis iš Brooklyno, N. Y., šiuo metu tarnauja JAV armijoje priešlėktuvinėje artilerijoje (AAA). Tarnybą pradėjo 1952 m. spalio 23 d. Korėjos karo lauke išbuvo iki paliaubų pasirašymo. Vėliau perkeltas į Japoniją, kur baigė kursų ir išlaikė atsargos karininkui reikalingus kvotimus. Dabar yra paskirtas instruktoriumi.

A/2c (Cpl.) Leonardas E. Mikolaitis, Vytauto brolis, tarnauja JAV aviacijoje, kaip radio aptarnautojas ir šiuo metu yra Havajų salose. Balandžio 1 d. jis buvo perkeltas į A/1c, t.y., į seržanto laipsnį.

Jonas Mikolaitis,

62 Elderts Lane, B'klyn, N.Y.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Vytauto Augustino Lietuvos Vaizdų Albumas

LIETUVA

yra geriausia dovana visokiomis progomis. Albumo vaizdai kalba apie Lietuvą visiems suprantama kalba, todėl jis tinka visiems, kas kokia kalba bekalbėtų.

Albumas Lietuva

yra gražiausia dovana

Kiekvienam verta šį gražų leidinį pačiam įsigyti ir kitam dovanoti.

Išleido: ATEITIS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Jį galima gauti:

ATEITIES administracijoje ir pas platintojus.

Kaina 6 dol.

ŽINIOS IŠ PAVERGOTOS LIETUVOS

Šių metų kovo mėn. gautas laiškas iš pavergtos Lietuvos. Laiškas rašytas iš Augštaitijos. Laiške žmona, kuri likusi Lietuvoje, rašo savo vyrui, gyvenančiam laisvame pasaulyje, kad ji dirbanti kolchoze. Turi karvę, pieno ir mėsos valgo socialiai ir gyvena taip, kaip geriaisiais laikais gyveno tos apylinkės Nikodimas. Tą Nikodimą šios žinutės autorius pažinojo gerai. Laiške minimas Nikodimas geraisiais laikais visuomet būdavo alkanas. Jo drabužiai būdavo lopas ant lopo ir tas lopas kiauras. Batų niekada neturėdavo. Vasarą basas, o žiemą skudurais kojas apvyniodavo, taip ir vaikščiodavo. Jis buvo psichiniai nevisai tvarkoje.

Šios žinios yra visiškai patikimos, tikslios. Kitaip ir būti negali, nes jie gyvena raudonajame bolševiki-niame rojuje, kuris žmonėms užkaria ant sprando bado šmėklą, vargo baimę ir persekiojimą.

Dabartiniu metu, kai kas tiki ir kai kuri mūsų spauda parašo, kad Lietuvoje dabar daug kas pagerėjo. Tai yra grynas melas ir tik savęs apgaudinėjimas, bei lietuviškos visuomenės klaidinimas. Niekas ten nepasikeitė ir nieko žmonėms nepagerino. Kaip anksčiau, taip ir dabar, raudonojo bolševizmo supuvusi vyža trempia mūsų tėvų žemę, kankina ten esančius mūsų brolius ir seseris, nuolatos laikomus alkanus, apiplyšusius ir su į Sibirą ištrėmimo baime. Ši žinia parodo, kad visų kolchozininkų likimas yra vienodas.

AUKOJO “KARIUI”

1. Pliura V. K. MD, III.	\$6.00
2. Šilingaitė Daiva, III.	3.50
3. Babickas P., Mass.	2.00
4. Biliūnas Roman, Ohio.	2.00
5. Dailidonis Vaclovas, III.	2.00
6. Avižienis A., III.	1.00
7. Bliudžius Andrius, Mich.	1.00
8. Cieminis, A. M., N. Y.	1.00
9. Tamošiūnienė Elena, III.	1.00

Nuoširdi KARIO padėka
aukojusiems.

New Yorko Ramovėnai rengia šeimyninę GEGUŽINĘ—IŠVAŽIAVIMĄ į Stony Brooke esantį p. Lapienės vasarnamį. Gegužinė įvyks birželio 23 d., sekmadienį. Išvykstama automobiliais 10 val., pietūs vasarvietėje 1 val. Dalyvauja ramovėnai su šeimomis ir bičiuliai.

Tegyvuoja Kristus! Tegyvuoja Ispanija!

Užgirstas per telefoną salvės nuaidėjimas užtikrino tėvą, kad sūnaus auka jau buvo atlikta. Ir iš to skausmo gimė neįveikiamas Alcazaro pasipriešinimas.

Šiandien Alcazaro pilyje, virtusioje muzėjumi, galima matyti iškaltus sienose kryžius, nepertrauktos maldos kampelį prie švč. Marijos paveikslo, sarkofagus. Nuo 2000 bombų, 11,800 granatų ir 223 kibirų užpiltos padegamosios medžiagos, nežūrint, kad buvo belikęs griuvėsių kalnas, žuvo tik 88 ir 120 buvo sužeistų.

Prisimintinas vieno jaunuolio tikrai krikščioniškas pasakymas: — Tirad, pero sin odio (šaudykite, bet be keršto). Jie ten gyvena kaktakombų dvasia, siaučiant krašte pagoniškam persekiojimui.

Alcazaro didvyrių ir gen. Moscardo vardai liks įamžinti Ispanijos istorijoje.

T. B. Mikalauskas

PRAGARAS IRGI KAI KO BIJO (Pagal liaudies jumorą)

Mirė tą pat valandą senas grinatorius Povilas Klības iš Brooklyno, jaunesnis grinatorius Anupras Bulbanosis iš Chicagos ir dypukas Jokūbas Storalūpis iš Detroito. Visi trys drauge priėjo prie dangaus vartų ir susidūrė su šv. Petru.

Pirmiausia pradėjo prie šventojų raktininko prieiti Klības.

— Buvai vedęs? — paklausė šv. Petras.

— Buvau! — nedrąsiai atsakė Klības.

— Eik tiesiog į dangų be skaistyklės, — šv. Petras pradėję dangaus duris. — Jau žemėje tu skaistykla atkentėjai.

Nušvito Anupro Bulbanosio akys. Jeigu Klības vieną kartą vedęs eina tiesiog be skaistyklės į dangų, tai kaip priims jį, dukart vedusi! Tur būt, pulkas angelų su orkestru pasitiks jį. Drąsiai priėjo prie šv. Petro. Dangaus raktininkas vėl klausia tą pat:

— Buvai vedęs?

— Buvau net dukart!!! — taip suriko Anupras, kad net angelukai už vartų krūptelėjo.

— Vieną kartą žmogus apsisveda per klaidą, — šv. Petras aiškina Anuprui, — o antrą kartą vesti reikia būti be galvos. Tokie į dangų nepriimami.

Tai išgirdęs, Jokūbas Storalūpis jau nebeėjo prie šv. Petro. Jis buvo triskart vedęs. Nukulniavo tiesiog prie pragaro ir pasibeldė į jo duris. Velnias pradėję durų langei, atidžiai pažiūrėjo į Jokūbą ir storu balsu paklausė:

— Kokių nusidėjimų turi, žmogau, kad beldies į pragaro duris?

— Triskart buvau vedęs. O tokių į dangų nepriima. — Drebėdamas Storalūpis laukė velnio atsakymo.

Velnias pakraipė pakraipė ragus ir Jokūbui su užuojauta atsakė:

— Žinai, žmogeli, dukart vedusius mes dar priimame į pragarą, bet triskart tai jau ne. Bijome tokių. Kai susirinks visos trys jūsų žmonos, tai ne tik pats kentėsi

daugiau, negu nuo pragaro ugnies, bet ir mums, velniams, nebus ramybės. Be to, galime ir ragų ir uodegų netekti.

Tai matė ir girdėjo Raulas Gurga

KURČIAI MORKŲ DARŽE

Du kurčiai nuėjo į dvarininko daržą morkų vogti. Beraunant morkus, vienas jų pamatė ateinantį dvarininką. Ir prasidėjo abiejų kalba, vienam matant poną, o kitam ne:

— Ateina ponas.

— Raukim, nors ir raudonas.

— Kad jau arti.

— Vistiek, kad ir kartūs.

— Bėkim!

— Nors ir su lapais dėkim.

B. P-is

NENORĖJO PAŽINTI SAVO MOTINOS

Žemaičių liaudis dar iki pat paskutinių dienų mėgo daug pasakoti apie savo vyskupą Motiejų Valančių. Net įvairių legendų ir anekdotų pripasakodavo, apibūdindami vyskupo paprastumą ir demokratiškumą. Vieną tokių pasakojimų atsimeinu iš savo tėvuko, kuris mėgdavo dažnai kalbėti apie vyskupą.

Kai Valančius buvo pakeltas į vyskupus, Varniuose pakėlė didelį balių, susikvietė daug kunigų ir ponų, na, ir savo gimines. Motina, paprasta kaimietė, nedrįso baliuje pasirodyti paprastais kaimietiškais drabužiais. Iš vienos pažįstamos dvarininkės pasiskolino poniškąs drabužius. Nuėjo pas sūnų vyskupą, o ten jau buvo prisirinkę daug svečių. Įėjus į balliaus salę, vyskupas-sūnus ją pasitiko.

— Kas būsite, ponija? — klausia vyskupas.

— Ar nepažįsti. Tavo motina, — paraudusi atsako motina.

— Ne, ne mano mamytė, bet kažkokia ponija. Mano mamytė su skarele, su kaimietišku sijonėliu. Aš jos tokios laukiu ateinant, — atsakė vyskupas.

Susigėdusi motina turėjo grįžti, persirengti savo kaimietiškais drabužiais ir vėl ateiti į balių. Kai įėjo, vyskupas su malonia šypsena ją pasitiko, pabučiavo į ranką ir pristatė savo svečiams:

— Būkite pažįstami, ponai! Čia mano mamytė!
S.B.

15 METŲ UŽ ANEKDOTĄ

Dar 1940-41 m. Lietuvoje būdami esame plačiai girdėję šitokią anekdotą, atneštą iš Sovietų Sąjungos, būtent:

Dingo Stalino portfelis. Stalinas apie tai telefonu paskambino Berijai, kuris ėmėsi žygių. Areštavo 24 asmenis, įtariamus portfelio vagystėje.

Berija skambina telefonu Staliniui ir praneša: "Drauge Josif Vissiaranovič, 24 areštavau. 17 jų jau prisipažino pavogę tavo portfelį. Vėliau prisipažins ir likusieji septyni."

Kitą dieną Stalinas skambina telefonu Berijai ir liepia nutraukti įšėkojimą, nes portfelis surastas darbo kabinete.

Vokiečių gydytojas Joseph Scholmer, prabuvęs keletą metų Sovietų Sąjungos vergų stovykloje — Vorkutoje, paleistas ir grįžęs namo parašė atsiminimų knygą "Vorkuta". Savo atsiminimuose rašo, kad stovykloje sutikęs rusų komunistą, kuris šį anekdotą papasakojo savo geram draugui, o šis apie tai pranešęs enkavede įstaigai. Na, ir vargšas anekdotą pasakotojas už tai gavo 15 metų vergų stovyklos.

Dabar, kada Stalinas nuvainikuojamas, o Berija sušaudytas, šio anekdotą auka, turbūt, paleis iš Vorkutos, jei ji dar gyva. Bet reikia tikėtis, kad šis vargšas daugiau anekdotų nebesakys. Ne tik nesakys, bet ir nesiklausys jų. Bus kaip su tuo čigonu, kuris, išsiplikinęs gerklę ir nudegęs lūpas karštus kopūstus bevalgydamas, paskui pūsdavo per kopūstų daržą eidamas.

S. J.

KAS BIJO MALDOS

Vokietis J. Scholmer savo atsiminimų knygoje "Vorkuta" rašo, kad kartą lietuviai jį buvo pasikvietę į savo pamaldas, laikomas naktį apleistuose anglių kasyklos urvuose, šių dienų katakombose. Bolševikų sargybos, nors ir žino, kad ten pamaldos vyksta, bet bijo įlįsti į tuos urvus.

Mat, maldos bijo ne tik velnias, bet ir bolševikas. Juk jie abu draugai.

S. J.

VASARA PRASIDEDA!

Gera žinoma ir vieno iš gražiausių
lietuviškų vasarnamių,

PONIOS P. LAPIENĖS

**STONY BROOK LODGE
A T I D A R Y M A S**

įvyksta birželio 9 d.

Adresas: Quaker Path, Stony Brook,
Long Island, N. Y.

Tel.: Stony Brook 7-0586

DARBININKAS VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS!

Išeina du kartus per savaitę

Kaina metams	\$6.00
Brooklyne	6.50
Užsienyje	6.50

680 BUSHWICK AVENUE,
BROOKLYN 21, N. Y.

Taisau visų modelių Radio, Televizijos ir
Elektros Aparatus

BALYS BRAZDŽIONIS,

4040 So. Francisco Ave., Chicago 32, Ill.

Telefonas: LA 3-7685

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

savo savaitinę programą transliuoja kiek-
vieną penktadienį 7:30 iki 8:15
per WDOK, banga 1260.

Klubo pirmininkas ir bendrųjų reikalų
vedėjas Juozas Stempužis, 1152 Dallas Rd.,
tel.: SW 1-2245

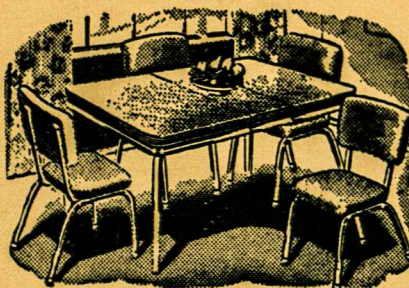
Programos vedėjas

Balys Auginas, 1359 E. 94 St.,
Tel.: CE 1-5904

Visko Užtektinai—Tuoju Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius, skalbiamas mašinas,
lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus,
vaikučiams baldus.

Žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį
pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal
jūsų užsakymą.

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVĖ

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30
Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Prenumerata:

Hetams — —	\$4.50
Pusei metų — —	\$2.50
Atsk. Nr. —	10 centų

Adresas:

911 W. 32th ST., CHICAGO 8, ILL.

SANTARVĖ

Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų
žurnalas. Administracija J. A. V.:

SANTARVĖ, c/o M. ŽIDONIS,
78 Nash Street, New Haven, Conn.

Prenumerata \$4.50 metams

Užsisakyti galima per KARIO administraciją.

H. Sienkivičiaus didžiulio veikalo

KRYŽIUOČIAI

pirmasis tomas jau išsiuntinėtas. Tai istorinė apysaka iš Vytauto Didžiojo ir Jogailos laikų, kurią iš originalo išvertė lituanistas Kazys Jankūnas.

Netrukus pasirodys II ir III tomai.

368 psl. knyga yra papuošta dail. V. K. Jonyno darbo puikiu viršeliu. Priešais titulinį puslapį yra iliustracija. Spaudos darbus atliko Tėvų Pranciškonų spaustuvė Brooklyne. I tomo kaina — \$3.50. Užsisakyti galima šiuo adresu:

KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

SPECIALIOS NUOLAIDOS KARIO PRENUMERATORIAMS!

Kario skaitytojai sumokėję 1956 metų prenumeratą, ar jos dalį, gauna specialias nuolaidas, jei užsaisako tiesiog iš KARIO administracijos:

Už I tomą moka — \$3.00. Už visus tris tomus mokėdami iš anksto, vieton \$10.50, prenumeratoriai moka tik — \$8.00.

Pirkdami šią knygą paremiate KARIO leidimą.

KARIO platintojai norinti gauti knygą platinti, prašomi pranešti norimą egzempliorių kiekį ir kartu atsiskaityti už 1955 m. išplatintą KARI.

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

Gerai atliekami taisymo darbai ir
parduodami nauji laikrodžiai

KAS LAUKIA ATSTATOMOS LIETUVOS
NEPRIKLAUSOMYBĖS, TAS SKAITO

'NEPRIKLAUSOMA LIETUVA'

bendruomeninį, nepartinį ir nesrovinį, savaitraštį
— rimtą ir objektyvų.

"Kario" skaitytojams pranešama, kad dabar "Nepriklausomoje Lietuvoje" eina b. Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerio pulkininko K. Žuko atsiminimai ap'ė tai, kaip atsikūrė nepriklausoma Lietuva.

Prenumerata: Kanadoje 5 dol., visose Amerikose 6.50, visur kitur 6 dol. metams.

Adresas: Nepriklausoma Lietuva, 7722 George St.,
Ville Lasalle, Montreal 32,
P. Q., Canada.

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

SAFETY OF YOUR
SAVINGS

CRANE
2555 West 47th St.
CHICAGO 32, ILL. LAF. 3-1083

Savings
& LOAN ASS'N

INSURED
UP TO
\$10,000

B.R. PIETKIEWICZ PRES.

DIRVA

★★★
THE FIELD

LIETUVIŠKAS SAVAITRASTIS

Prenumerata metams:

J. A. Valstybėse	—	\$5.00
Kanadoje	—	\$5.50
Kitur	—	\$6.50

Atsk. Nr. kaina 10 centų

Adresas:

1272 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio

90-735.255